

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

X

HOBRO KØBSTADS SKOLEVÆSEN

1941 - 1943

Statens pædagogiske Studiesamling
København

HOBRO KØBSTADS SKOLEVÆSEN

1941 — 42

OG

1942 — 43

EN BERETNING VED SKOLEINSPEKTØR

TH. HELTOFT

HOBRO EKSPRES-TRYKKERI

1943

Skolekommissionen for Hobro Købstad:

Overbetjent *A. Rasmussen*, Fmd.
Branddirektør *Nielsen Hannerup*
Pastor *O. Højsgaard*
Maskinassistent *M. Simonsen*
Havnefoged *Jac. Nielsen*

Hobro Byraads Skoleudvalg:

Overbetjent *A. Rasmussen*, Fmd.
Branddirektør *Nielsen Hannerup*
Maskinassistent *M. Simonsen*

Forældreraadet ved Søndre Skole:

Sagfører *Ege*
Fru Trikotagehandler *Møller*
Tømrer *Moltzen*

Lærerraadsformænd:

Lærer *Chr. Hornshøj*, Fælleslærerraadet
„ *C. Holm Jensen*, Nordre Skole
„ *J. Krogh*, Søndre Skole

Overlærer *Weiersøe-Jensen* træffes i Regelen paa Nordre Skoles Kontor hver Skoledag Kl. 14—15. Telf. 25.

Skoleinspektør *Th. Heltoft* træffes i Regelen paa Søndre Skoles Kontor hver Skoledag Kl. 15—16. Telf. 265.

ALMINDELIG OVERSIGT

Hobro kommunale Skolevæsen omfatter Hobro søndre Skole med 17 eksamensfri Klasser, 8 Mellemskoleklasser og 1 Realklasse samt Hobro nordre Skole med 9 eksamensfri Klasser, 1 Mellemskoleklasse og 2 Præliminærklasser.

Elevernes Fordeling i Kommunens Skoler 31. December 1941 og 1942.

	1941		1942		I alt	
	Dr.	Pg.	Dr.	Pg.	1941	1942
Hobro søndre Skole, eksamensfri Kl.	244	209	252	223	453	475
» » » Mellem- og Realsk.	90	73	99	81	163	180
Hobro nordre Skole, eksamensfri Kl.	125	125	114	123	250	237
» » » Præliminærkl..	49	39	33	31	88	64
	508	446	498	458	954	956
Heraf hjemmeh. i Hobro Kommune	496	436	487	447	932	934
» » i andre Kommuner	12	10	11	11	22	22

Klasser- og Børnetal 1. April 1943. Hobro søndre Skole.

Grundskolen			
Kl.	Drenge	Piger	I alt
1a	15	22	37
1b	15	22	37
2a	14	15	29
2b	14	13	27
2c	14	17	31
3a	15	13	28
3b	18	11	29
3c	18	10	28
4a	18	16	34
4b	18	14	32
I alt	159	153	312

Eksamensfri Mellemskole.			
Kl.	Drenge	Piger	I alt
1 Ma	9	12	21
1 Mb	10	11	21
1 Mc	12	12	24
2 Ma	11	10	21
2 Mb	8	11	19
3 Ma	12	7	19
3 Mb	14	14	28
Eks.fri Mellemsk.	76	77	153
Grundskole.....	159	153	312
I alt i eks.fri Kl..	235	230	465

Mellem- og Realskolen.

Kl.	Drenge	Piger	I alt
I Ma	12	11	23
I Mb	8	12	20
II Ma	15	12	27
II Mb	15	10	25
III Ma	9	10	19
III Mb	13	6	19
IV Ma	10	8	18
IV Mb	7	8	15
R	7	9	16
I alt	96	86	182

Forsømmelser og Børnetal 1941 og 1942.**Hobro søndre Skole.**

	Forsømmelser			Børnetal pr. ³¹ / ₁₂	Heraf i Mellem- skolen og Realklassen
	p. Gr. af Sygdom	af anden Grund	uden lovlig Grund		
1941	6583	436	143	616	163
1942	4668	517	38	655	180

Hobro nordre Skole

	Forsømmelser			Børnetal pr. ³¹ / ₁₂	Heraf i Prælimi- nærklas- ser	I alt i Kommunens Skoler
	p. Gr. af Sygdom	af anden Grund	uden lovlig Grund			
1941	4874	312	59	338	88	954
1942	2060	328	117	301	64	956

Oversigt

over Skolevæsenets Indtægter og Udgifter.

	1941—42	1942—43
Lønninger	116.317,55	118.820,00
Undervisningsmidler	14.191,13	15.000,00
Repræsentation	500,00	500,00
Vedligeholdelsesudgifter	6.386,51	7.000,00
Brændsel og Belysning	27.355,84	25.000,00
Amtsskolefonden	11.403,16	12.853,00
Andre Udgifter	24.471,47	30.300,00
Forrentning	9.427,64	9.145,00
Afskrivning	5.656,59	5.487,00
Skolekontingenter	2.663,00	2.500,00
Statstilskud	1.500,00	3.500,00
Lejeindtægter m. v.	1.757,69	1.758,00
I alt Udgifter	209.789,20	216.347,00
Kommunens Udgift pr. Elev	219,90	
Udgift pr. Elev til Undervisningsmidler	14,88	

Summerne for 1942—43 er Budgetsummer.

Andre Udgifter omfatter:

Skoleskovtur, Telefon, Forskelligt + Rengøring, Skolelæge, Skolebadning, Forsikring, Tilskud til Lærerbogsamlingen, Henlæggelse og Tilskud til Skolekøkkenet.

Svømmeprøver ved Hobro søndre Skole.

	1941	1942
Svømmeprøven blev bestaaet af	49	68
Frisvømmerprøven blev bestaaet af ...	13	43
Livredningsprøven » » » ...	12	21

1942 blev der i 14 Dage af Sommerferien paa Skoleudvalgets Foranledning givet Undervisning i Svømning 6 Timer daglig, 3 Timer for Drengene og 3 Timer for Piger. Undervisningen blev ledet henholdsvis af Lærer *K. Johansen* og Lærerinde Fru *Groes-Petersen*. Denne Undervisning er af stor Værdi, da Sommerferien jo er en særlig god Tid for Svømmeundervisning. Som det vil kunne ses af Tallene ovenfor, har den da ogsaa givet sig Udslag i, at der i 1942 er taget et betydeligt større Antal Svømmeprøver end i 1941.

Aarsberetning for Skolelægevirksomheden 1942—43.

Ved *K. E. Stevad.*

Ialt er undersøgt 952 Børn. Undersøgelsen har omfattet dels en almindelig Helbredsstatus, dels en speciel Undersøgelse for Tuberkulose.

Almindelig Undersøgelse:

Undervægt	197	Børn
Overvægt	41	»
Holdningsfejl (runde, svage, skæve Rygge, fremstaaende Skulderblade)	223	»
Hudsygdomme eller daarlig Hudpleje	182	»
Synsfejl (baade med og uden Brillen)	102	»
Daarlige Tænder	733	»
Utøj (kun Hovedlus)	30	»
Broklidelser	11	»
Nedsat Hørelse	35	»
Hjertefejl	10	»
Andre Sygdomme	68	»

Tuberkuloseundersøgelsen:

35 % af Børnene viste sig at være tuberkulinpositive.

398 Børn er blevet røntgengennemlyst paa Tuberkulosestationen; 13 Børn viste herved Tegn paa ældre Tuberkulose; supplerende Undersøgelser viste senere, at enkelte af disse Børn midlertidig burde fritages for Skolegang. Der var ingen smittefarlige Tilfælde, og ingen behøvede Sanatoriebehandling.

Ingen af de undersøgte Lærere viste Tegn paa Tuberkulose.

Efter Samraad med Overlæge *Isager* er Afgangsklassernes tuberkulinnegative Elever blevet tilbuddt Vaccination mod Tuberkulose (gratis), ialt 33 tog imod Tilbudet — et glædeligt højt Tal.

De mange Holdningsfejl tyder paa, at Børnene savner Gymnastikken. Lokaleforholdene bevirker, at Syns- og Høreprøverne ikke kan foretages helt saa nøjagtige som ønskeligt.

Ialt er 150 Børn henvist til Lægebehandling for større eller mindre Abnormiteter.

Alle Børn har faaet udleveret en Brochure (»Sundhedsregler«) og en Vejledning til Forældrene om Tuberkuloseundersøgelsen.

Børnebiblioteket.

Ved Bibliotekar Knud H. Hansen.

Da Børnebibliotekets Lokale i Aarenes Løb var blevet for smaat paa Grund af den stigende Tilgang af Laanere, vedtog Bibliotekets Bestyrelse i Juni 1941 at anmode Byraadet om at faa et større Lokale (Bogtrykkeriet) i Biblioteksbygningen stillet til Disposition til Børnebibliotek. Denne Anmodning blev imødekommet, og først i December 1942 kunde det nye Lokale tages i Brug. Anskaffelse af nyt Inventar blev muliggjort ved et rentefrit Laan hos Hobro Kommune paa 1300 Kr. Det nye Børnebibliotek, hvis Vægge og Inventar er holdt i smukke, lyse Farver, betyder en tilfredsstillende Ordning af Lokaleforholdene langt ud i Fremtiden.

Bogbestanden, der stadig bliver forøget og suppleret, var pr. $\frac{31}{3}$ 1943 1984 Bd. Der er i Finansaarene 1941/42 og 1942/43 anskaffet 550 Bd. og udgaaet 304 Bd.

Udlaanene har været: 1941/42 13802 Bd., 1942/43 12243 Bd.

Læsesalsbesøg - - : — 3204 Børn. — 3837 Børn

Fra Aabningsdagen (22. September 1932) og til og med Finansaaret 1942—43 har Børnebiblioteket udlaant 107424 Bd. og haft Besøg af 33830 Børn.

Børnebiblioteket er aabent Hverdage Kl. 15—18. Udlaan: Tirsdag og Fredag.

Skolesparekassen ved Søndre Skole.

Den $\frac{1}{6}$ 1943 var der 508 Sparere, og der indestod 11449,13 Kr. Reserver udgjorde 263,94 Kr. Efter en Nedgang i 1940—41 har Opsparingen igen været stigende, saaledes opsparedes i 1941—42 2192,64 Kr. i 1942—43 3243,81 Kr.

I 1941—42 udbetaltes 2163,21 Kr. og i 1942—43 2633,84 Kr.

Der uddeltes i 1941 85 Kr. i Sparepræmie, 1942 124 Kr. Beløbet hertil er ydet af Spare- og Laanekassen for Hobro og Omegn.

Skolepenge.

Undervisningen saavel i Grund- og Folkeskolen som i Mellem- og Realskolen er gratis for Børn af indenbysboende.

For Børn af udenbysboende er Betalingen 15 Kr. maanedlig i Mellemskolen og 20 Kr. maanedlig i Realklassen.

I Grund- og Folkeskolen betaler Børn af udenbysboende 8 Kr. maanedlig.

Lærerpersonalet ved Søndre Skole ¹/₄ 1943.

Navn	Født	Ansats i Hobro	Tjeneste- alder fra
Th. Heltoft, Skoleinspektør og Overlærer	⁵ / ₃₁ 77	¹ / ₃₁ 25	¹ / ₃₁ 25
P. P. Nedergaard, Viceinspektør Fast ansatte Lærere:	²⁹ / ₇ 88	¹ / ₆ 24	¹ / ₃₁ 13
Hj. Schmidt (§ 35).....	¹⁹ / ₆ 81	³ / ₁₁ 02	¹ / ₁₂ 02
J. Krogh	¹⁶ / ₁₂ 93	²¹ / ₈ 20	¹ / ₈ 18
Aa. Dyrholm	⁴ / ₇ 94	¹ / ₁₂ 20	¹ / ₈ 18
G. Kristensen	³ / ₁ 00	¹⁶ / ₈ 27	¹ / ₃ 27
Chr. Hornshøj (§ 35).....	¹ / ₉ 02	¹⁶ / ₈ 27	¹ / ₇ 29
Kr. Hansen (§ 35).....	⁸ / ₉ 06	¹ / ₅ 29	¹ / ₁₁ 31
R. Østerbye	¹² / ₄ 06	¹ / ₅ 29	¹ / ₁₁ 31
A. Johansen	²⁰ / ₁ 03	²¹ / ₉ 29	¹ / ₇ 32
Aa. Andersen	² / ₁₂ 09	¹ / ₄ 32	¹ / ₄ 34
Chr. Rosenkilde Kristensen ...	²⁴ / ₇ 11	³¹ / ₁₀ 32	¹ / ₈ 35
L. Nygaard Kristensen	¹⁰ / ₂ 12	¹² / ₁₀ 38	¹ / ₉ 40
J. Boe	²³ / ₁₂ 15	¹ / ₁₀ 39	¹ / ₁₁ 40
K. Johansen	¹⁴ / ₁₁ 14	¹⁵ / ₄ 40	
Timelærer:			
H. D. Rasmussen	²³ / ₉ 18	¹ / ₄ 42	
Fast ansatte Lærere:			
Frk. A. Landmark	¹⁹ / ₂ 77	¹ / ₁₂ 04	¹ / ₃ 10
Frk. A. Christiansen	²² / ₁₀ 89	¹ / ₇ 14	¹ / ₇ 15
Fru A. Nielsen Skriver.....	²³ / ₁₂ 91	¹ / ₅ 21	¹ / ₈ 17
Frk. A. Nygaard	²⁸ / ₂ 93	¹ / ₂ 20	¹ / ₁ 19
Fru E. Groes Petersen	³ / ₄ 96	¹ / ₅ 20	¹ / ₈ 19
Frk. M. R. Vinge	²⁶ / ₁ 08	¹ / ₇ 34	¹ / ₈ 32
Frk. N. Brændgaard	¹⁹ / ₁₁ 07	¹ / ₉ 38	¹ / ₁₁ 37
Timelærerinde:			
Frk B. Bomholt	² / ₄ 17	¹ / ₁₁ 40	
Skolebetjente:			
Carl W. Jensen.....	¹⁸ / ₇ 97	⁷ / ₇ 41	
Fru K. Jensen.....	² / ₅ 94	¹ / ₄ 35	

Frk. *Dagmar Holst*, der i en Aarrække virkede som Vikar, opgav sin Stilling fra ¹/₁₀ 1942 paa Grund af Giftermaal.

¹/₁₁ 1942: Lærer *K. Johansen* fast ansat.

¹/₁₁ 1942: Lærer *H. D. Rasmussen*, Timelærer.

¹/₁₁ 1942: Lærer *Chr. Hornshøj* ansattes med Løn eiter § 35.

Lærerinde Frk. *A. Landmark* er efter Ansøgning bevilget Afsked med Pension fra ³⁰/₄ 1943.

1941 havde Hr. *Aa. Andersen* og Hr. *Rosenkilde Kristensen* kort Kursus i Svensk.

1942 havde Frk. *Brændgaard* kort Kursus i Skolekøkkenundervisning.

I Februar 1943 havde Frk. *B. Bomholt* 14 Dages Kursus i København i Undervisning af læsesvage Børn.

BERETNING

HOBRO NORDRE KOMMUNESKOLE

v. OVERLÆRER *WEIERSØE JENSEN*

Hobro nordre Kommuneskole har i indeværende Skoleaar 9 eksamensfri Klasser og 3 Eksamensklasser.

Børneantallet pr. 31. December 1942 var i
de eksamensfri Klasser 114 Drengene og 123 Piger.

Eksamensklasserne 33 — — 31 —

Til paabegyndt Skolegang den 1. April 1943 blev indskrevet
23 Drengene og 24 Piger.

Afgang pr. 31. Marts 1943 paa Grund af Alder:
28 Drengene og 20 Piger.

Deraf med Fortsættelse af Skolegang:
7 Drengene og 7 Piger.

Afgang ved alm. Forberedelseseksamen:
11 Drengene og 5 Piger.

Børnetal pr. 1/4 1943: 147 Drengene og 156 Piger.

Deraf fra Hobro Kommune: 144 Drengene og 148 Piger.

Fra andre Kommuner: 3 Drengene og 8 Piger.

I de eksamensfri Klasser: 116 Drengene og 130 Piger.

I de 2 Realklasser (III og IV): 19 Drengene og 17 Piger.

I Mellemkoleklasse I: 12 Drengene og 9 Piger.

Realskolen, der forbereder til alm. Forberedelseseksamen, er under Afvikling, saa kun de 2 ældste Klasser nu eksisterer. En første Mellemkoleklasse oprettedes ved Skolen 1/4 1943.

I begge Afdelinger er Undervisningen gratis for Børn fra Hobro Kommune. For Børn fra andre Kommuner betaales i de eksamensfri Klasser 8 Kr. maanedlig. I Eksamensklasserne betaales:

15 Kr. mdl. i 1. Kl.

20 » » i 2., 3. og 4. Kl.

Hele eller halve Fripladser for mindst 1/5 af Realskolens Statstilskud uddeles hvert Aar. Understøttelse kan søges og erholdes fra Randers og Aalborg Amter.

Sløjdundervisningen for Drengene i 5., 6. og 7. Kl. foregaar som hidtil i Søndre Skoles Sløjdlokale. Undervisningen i Husgerning for Piger i 6. og 7. Kl. foregaar i Skolekøkkenet i Teknisk Skole.

Svømmeprøver blev i Sommeren 1941 taget af 30 Elever.

1. Prøve — Svømmeprøve 20 Elever.
2. — — Frisvømmerprøve 8 Elever.
3. — — Livredningsprøve 2 Elever.

I Sommeren 1942 blev Svømmeprøve taget af 45 Elever.

1. Prøve — Svømmeprøve 21 Elever
2. — — Frisvømmerprøve 13 Elever.
3. — — Livredningsprøve 11 Elever.

Børnene har Adgang til hver fjortende Dag at faa et varmt Renselsesbad paa Byens Badeanstalt.

Haandbiblioteket til Brug for Lærerne omfatter ca. 140 Bind Faglitteratur. — Bibliotekar er Lærer Holm Jensen.

I Sommeren 1941 foretog et Hold Børn fra 7. og II R.kl. en Cykletur gennem Himmerland, Mors og Thy under Ledelse af Lærer Holm Jensen og Lærerinde Frk. Kruse,

og i Sommeren 1942 var et Hold Børn fra 7. og III R.kl. paa Cykletur gennem Djursland under Ledelse af Lærer Holm Jensen.

Begge Turene blev udmærket gennemført og gav Deltagerne baade Fornøjelse og Udbytte gennem øget Kendskab til vort Lands Natur.

I Skolesparekassen indbetaltes i Tiden $\frac{1}{4}$ 1941 til $\frac{31}{3}$ 1943 3432,09 Kr., tilskrevne Renter beløb sig til 314,20 Kr., og udbetalt i samme Tid blev 4576,81 Kr. Den $\frac{31}{3}$ 43 indestod i Sparekassen 4950,19 Kr. fordelt paa ca. 240 Sparere — 80 % af Skolens Elever. Sparekassen for Hobro og Omegn har belønnet flittige Sparere med et Beløb paa 172,00 Kr. fordelt i Præmier paa 5. Skolen takker Sparekassen for venlig Imødekommenhed og Interesse.

Hovedkasserer er Lærer Ebdrup.

Af Forandringer indenfor Lærerpersonalet kan bemærkes følgende:

Hr. Lærer F. O. Klintø blev 1. Marts 1942 kaldet til Overlærer ved Danmarksgades Skole, Esbjerg.

Hr. Lærer H. K. Ebdrup er fra 1. Novbr. 1942 udnævnt til Realskolelærer med Lønning efter Lønningslovens § 35.

Lærerpersonalet bestod pr. 31. Marts 1943 af:

	Født	Ansæt v. Hb. Skolevæsen	Tjeneste- alder
Overlærer			
Weiersøe Jensen	1881	$\frac{1}{5}$ 1929	$\frac{1}{5}$ 1929
Viceinspektør			
A. J. Andersen	1875	$\frac{1}{7}$ 1905	$\frac{1}{8}$ 1902
Lærere:			
Hr. Th. H. Kau — § 35 .	1892	$\frac{1}{5}$ 1918	$\frac{1}{5}$ 1918
» H. K. Ebdrup § 35 ..	1909	$\frac{1}{10}$ 1931	$\frac{1}{12}$ 1933
» C. Holm Jensen	1895	$\frac{2}{7}$ 1926	$\frac{1}{13}$ 1924
» J. Traasdahl Møller .	1891	$\frac{1}{10}$ 1929	$\frac{1}{4}$ 1919
» A. B. Hansen	1908	$\frac{1}{4}$ 1934	$\frac{1}{11}$ 1933
Lærerinder:			
Frk Kr. Jørgensen	1893	$\frac{1}{11}$ 1919	$\frac{1}{8}$ 1917
» O. Petersen	1887	$\frac{1}{10}$ 1914	$\frac{1}{1}$ 1918
» G. A. E. Frederiksen	1898	$\frac{1}{5}$ 1929	$\frac{1}{3}$ 1928
» Th. Kruse	1905	$\frac{1}{11}$ 1931	$\frac{1}{4}$ 1933

Skolebetjent A. C. Anthonsen har været ansat ved Skolen i 22 Aar.

Alm. Forberedelseksamen

er i de sidste 2 Aar bestaaet af følgende:

1942

Eriksen, Erik
Frandsen, Kjeld K.
Haferbier, Gerda C. I.
Halkjær, Margit
Hedebrandt, Selma L.
Møller, K. Olav
Nielsen, Aksel L.
Pedersen, Peter S.
Rasmussen, H. Erik
Sørensen, Hans A. Lund
Sørensen, Holger
Ølholm, Svend

1943

Andersen, Ib
Christensen, Hanne Filskov
Christensen, Knud E. N.
Ebdrup, Niels
Eriksen, Tage
Haferbier Johan H.
Haldrup, Bodil
Hove, Egil
Jacobsen, Poul
Jensen, Troels A. F.
Jensen-Sondrup, Knud
Mogensen, Niels
Nielsen, Esther
Nielsen, Kr. Georg
Norup, Karen B.
Skøt, Fride Elise

Vinteren 1941—42 formede sig i alt væsentligt som den foregaaende. Fra 1. Novb. afkortedes Skoledagene gradvis, indtil de i Dec. og Jan. Maaneder varede fra Kl. 9 til Kl. 15 med Bibeholdelse af den sædvanlige Middagstid.

For at spare paa Brændsel i den ualmindelig haarde Vinter lukkedes Skolen fra $27/1$ til $11/2$, i hvilken Tid III og IV Realklasse maatte møde i søndre Skoles Realskole, hvor deres Undervisning fortsattes. Ikke før 1. Marts var Skoledagen atter normal.

Vinteren 1942—43 bragte ikke nogen Forstyrrelse i Undervisningen. Sommertiden ophævedes, Kulden var ikke slem, og det lykkedes at føre Undervisningen ret uhindret igennem.

Herfra maa dog undtages Undervisningen i Legemsøvelser, der lider et i høj Grad beklageligt Afbræk ved Bestemmelsen om, at Gymnastiksalene ikke maa opvarmes.

Mellem- og Realskolens Dimittender 1942 og 1943.

Mellemskoleeksamen 1942

Bodil Christensen	mg	6,99
Petra Clausen	mg ×	7,17
Poul Børge Eriksen	mg	6,93
Marie Glenstrup	mg	6,88
Esther Hansen	mg ÷	6,40
Per Heltoft	mg	7,13
Clara Jensen	mg	6,95
Niels Nansen	mg ×	7,32
Kaj Hjorth Nielsen	mg ×	7,25
Harry Nielsen	mg ×	7,44
Jens Nørgaard	mg	7,15
Ruth Rostrup Pedersen	mg	6,95
Elli Præstmark	mg	6,94
Svend Aage Rasmussen	ug ÷	7,50
Niels Chr. Andersen	mg ×	7,41
Erik Bach	mg ÷	6,54
Lillian Carlsen	mg ×	7,36
Thorvald Eriksen	g	5,26
Peter Fuglsang	mg	6,83
Gudrun Fæster	mg	6,68
Gurli Jensen	mg ×	7,36
Hans Chr. Jensen	mg	6,77
Rita Jensen	mg	7,06
Jytte Morell Jørgensen	mg	6,87
Lise Kruse	mg ×	7,34

Erling Mikkelsen	mg	7,11
Knud Mortensen	mg ×	7,38
Svend Moltzen	mg ×	7,17
Ingrid Nedergaard	g ×	5,85
Leo Nielsen	mg ÷	6,64
Anker Olsen	mg ×	7,22
Anna Grete Olsen	mg ÷	6,17
Anna Lise V. Pedersen	mg ×	7,18
Henning Sørensen	mg	6,91
Kamma Sørensen	mg ×	7,36
Hakon Wormslev Olsen	mg ×	7,18

Realeksamen 1942.

Karen Marie Andersen	mg ÷	6,30
Poul Rich. Christensen	mg ÷	6,24
Erik Clausen	g ×	5,71
Mariane Hansen	mg	6,71
Else Hein	mg	6,80
Poul Henriksen	mg	6,85
Orla Hjorth	mg ÷	6,21
Egon Jacobsen	mg ÷	6,09
Kamma Jensen	g ×	5,85
Egon Folke Larsen	mg ×	7,28
Aase Lyngsøe	g	5,29
Elisb. Morell Jørgensen	mg	7,08
Poul Erik Nedergaard	mg ×	7,47

Rigmor Nørg. Nielsen	mg	6,91
Arne Petersen	mg ÷	6,66
Svend Aage Rothmann	mg ×	7,42
Ernst Sørensen	mg	6,81
Svend Abildg. Thomsen	mg	6,97
Carl Anker Thostrup	ug ÷	7,50

Mellemskoleeksamen 1943

Poul Andersen	mg ×	14,21
Regner Bech Petersen	mg ÷	13,41
Else Christensen	mg ÷	13,66
Nomi Dinesen	mg ×	14,42
Henning Fabrin	mg ×	14,28
Grethe Frostholt	mg ×	14,37
Gudrun Glenstrup	g ×	12,63
Anna Groes Petersen	ug ÷	14,67
Jørn Heltoft	mg	14,14
Birgit Holme	mg	14,15
Gerda Jensen	mg ÷	13,40
Grete Jensen	mg ÷	13,25
Margit Stensig Jensen	mg ÷	13,56
Agner Møller Larsen	ug ÷	14,60
Erik Stenbak Larsen	mg	13,97
Villy Lynnerup	g ×	12,89
Tove Maagaard	ug ÷	14,56
Kirsten Thomsen	mg ×	14,35
Mary Østergaard	ug ÷	14,57

Realeksamen 1943.

Poul Børge Eriksen	mg ÷	13,44
Esther Hansen	mg	14,01
Clara Jensen	mg ÷	13,63
Niels Nansen	mg ×	14,19
Kaj Hjorth Nielsen	mg ×	14,21
Harry Møller Nielsen	mg ×	14,30
Jens Nørgaard	mg ×	14,20
Ruth Rostrup Pedersen	mg ×	14,22
Elli Præstmark	mg	14,07
Sv. Aage Rasmussen	ug ÷	14,63
Niels Chr. Andersen	mg	14,13
Lillian Carlsen	ug ÷	14,63
Peter Fuglsang	mg	13,84
Gudrun Fæster	mg ÷	13,13
Gurli Jensen	mg ×	14,46
Hans Chr. Jensen	mg	13,68
Rita Jensen	mg	14,13
Jytte Morell Jørgensen	mg	13,90
Lise Kruse	mg	14,10
Erling Mikkelsen	mg	13,95
Knud Mortensen	mg ×	14,30
Svend Moltzen	mg	13,92
Leo Nielsen	mg ÷	13,02
Anker Olsen	mg	13,81
Anna Lise V. Pedersen	mg	13,94
Henning Sørensen	mg ÷	13,58
Kamma Sørensen	mg ×	14,45
Ingrid Nedergaard	g ×	12,34

Eksamensopgivelser 1943.

Mellemskoleeksamen.

Dansk m. Svensk. Efter Hansen og Heltoft: Dansk Læsebog for Mellemskolen IV: Folkevisen Tyge Hermansen. Drachmann: Den store Bjørns Endeligt. Pontoppidan: Et Grundskud, Ørneflugt. Jakob Knudsen: I Lærer Urups Aftenskole. Johs. V. Jensen: Gæst og Pil.

Udenfor Læsebogen: Bj. Bjørnson: En glad Gut. C. Hostrup: Genboerne. — Svensk. Fru Munch Petersen: Svenska läsestycken. Side 5—25.

Engelsk. O. Jespersen: Engelske Læsestykker med Øvelser. Side 28—31, 36—41, 49—56, 61—78. — Wanted a boy, Shopping, The longhaired man, Blindness, Chased by an Engine, The merchant of Venice, William Shakespeare, The three Revellers, Geoffrey Chaucer. I alt 40 Normalsider. Kursorisk er læst Dele af »The children of the new forest«.

Tysk. Ingerslev og Vibæk: Tysk II for Mellemlinnet. Side 101—124, 142—152, 161—166. Emil fängt einen Verbrecher. — Das Kaser-Mandl. I alt 42 Normalsider. Kursorisk er læst Dele af samme Bog.

Historie. Gjerløff: Historisk Lærebog for Mellemskolen II Tidsrummet 1815 til Nutiden med Udeladelse af Verdenskrigen. Udførligere end Bogen: Norden 1660—1720. Grundtræk af Samfundslæren (Ingen Bog).

Geografi. C. C. Christensen: Geografi for Mellemskolen II: Danmark, Færøerne, Island, Grønland, Sverrig, Finland. — Afrika.

Naturhistorie. Balslev og Andersen: Zoologi for Mellemskolen II Side 39—102: Orme, Bløddyr, Koraldyr, Pighude, Gopler og encellede Dyr. — Mennesket ÷ Sanser, Lunger og Blodomsøb. — Balslev og Simonsen: Botanik for Mellemskolen IV. Do.: Repetition af vigtige Plantefamilier. Jul. Petersen: Kemi for Mellemskolen. Side 70—79: Sukkerstoffer, Fedtstoffer og Æggehvide-stoffer.

Naturlære. Sundorph: Fysik for Mellemskolen II ÷ de sidste Sider om Fluorescens og Røntgenstråler ÷ Bevægelse, Legemers Fald, Eksempler paa krumlinet Bevægelse og Arbejde. Jul. Petersen: Kemi for Mellemskolen. Side 39—63. H. Knudsen: Repetitionshefte. Side 9—16.

Regning og Matematik. C. C. Andersen og Damgaard Sørensen: Regning og Aritmetik for Mellemskolen IV + Polynomiers Division ÷ Decimalbrøk.

Jul. og Rønnau: Geometri for Mellemskolen: Stk. 120—126, 134—149, 152—157.

Realeksamen.

Dansk (Ra.): Oehlenschläger: Hakon Jarl hin Rige. — Holberg: Jeppe paa Bjerget. Efter Hansen og Heltoft: Dansk Læsebog for Realklassen: Folkevisen Ebbe Skammelsen. Blicher: Høsekræmmeren. Grundtvig: Ole Vind. Henrik Ibsen: Terje Vigen.

Dansk (Rb.): Oehlenschläger: Hakon Jarl hin Rige. Holberg: Jeppe paa Bjerget. Efter Hansen og Heltoft: Dansk Læsebog for Realklassen: Folkevisen Ebbe Skammelsen. Grundtvig: Ole Vind. Blicher: En Landsbydegns Dagbog. Paludan-Müller: Den ottende Kunst. H. C. Andersen: Gartneren og Herskabet. Henrik Ibsen: Terje Vigen. Marie Bregendal: Hanne.

Engelsk: O. Jespersen: Engelske Læsestykker m. Øvelser, S. 68—78, 93—122, 127—138, 162—179. The merchant of Venice. Ro-

bert Clive. William Wilberforce. David Livingstone. General Gordon. The golden Touch. Three Students. 80 Normalsider. Kursorisk er læst Dele af Dele af »The children of the new forest.

Tysk: Ingerslev og Vibæk: Tysk III 1—53, 108—116. Die Geschichte vom Hektor. Ein dummer Streich. Der Besuch bei Thiess Thiessen. Was die Grossmutter von Anno 1806 und 1813 erzählt. Auf der Wacht. Jan Satha, der Invalide. Posthutsche-Luxuszug. 68 Normalsider.

Kursorisk er læst: Dele af samme Bog.

Fransk: Nielsen og Hoffmann: Fransk Begynderbog, S. 55—81, 91—104. 50 Normalsider.

Regning og Matematik: Jessen og Smith: Matematik og Regning for Realklassen (§ 9 og Bogen ud). Dog opgives ikke Afsnittet om Regning med tilnærmede Tal.

Naturlære: Sundorph: Elektricitet ÷ 3 faset Vekselstrøm og Elektronteorien. Nygaard Kristensen: Kemi for Realklassen ÷ Valensteorien og Salte.

Naturhistorie: Balslev og Andersen: Zoologi for Realklassen ÷ Krybdyr. Balslev og Simonsen: Botanik for Realklassen.

Historie: K. Theill: Historien efter 1848 med Udeladelse af Ruslands, Balkans, Amerikas, Italiens, Norges og Sverriges Historie, samt Afsnittet om Verdenskrigen. Flemming Dahl: Samfundslære for Realklassen undtagen §§ 13—17, 24—29, 34—39, 46—59 og 62—64 inkl.

Geografi: Reumert: Erhvervsgeografi med almindelig Geografi med Udeladelse af Afsnittene II og XI. Af Afsnit XII udelades endvidere: Dyriske Produkter og Olieplanter samt Raavarer til Tekstilindustrien.

Ny Skolebygninger.

Skolelokalerne i Hobro har i længere Tid ikke været tilfredsstillende, navnlig har Toiletteforhold og Gymnastiksale ikke været tidssvarende. Siden Efteraaret 1942 har Mellemskolens Bygning i Vestergade været inddraget til at skaffe husvilde Familier Tag over Hovedet, og Eksamensmellemskolens Børn er da flyttet til Hobro søndre Skole, medens en Del af de eksamensfri Klasser er flyttet til Teknisk Skole, hvis Taburetter og høje Borde imidlertid ikke egner sig for Børn.

Det maa da hilses med Tilfredshed, at der nu bliver taget fat paa at skaffe gode og tidssvarende Lokaler til Byens Skolevæsen.

I 1941—42 lod Byraadet efter Henstilling fra Skoleinspektøren udarbejde Tegninger til en helt ny Skolebygning, der skulde samle hele Skolevæsenet. Den projekterede Skolebygning var imidlertid anslaaet til at koste ca. 2 $\frac{1}{4}$ Mill. Kr., og da man ikke ansaa det for forsvarligt at ofre saa mange Penge paa en ny Skole, bler der udarbejdet Planer til en gennemgribende Restaurering af saavel nordre som søndre Skole og en Tilbygning begge Steder. Disse Ombygninger og Nybygninger efter Tegninger af Arkitekt Skøt er anslaaet til at koste ca. 875.000 Kr. De er nu vedtaget af Skolekommission og Byraad, og det kan ventes, at der snarest muligt vil blive taget fat paa Arbejdet.

Hobro kommunale Skolevæsens Historie.

I Beretningen om Hobro Skolevæsen for Tiaaret 1931—41 bragte vi 1. Ark af Hj. Schmidt: Hobro Skolevæsens Historie gennem 125 Aar (omkr. 1784—1906). Det er os en stor Glæde, at vi i nærværende Beretning kan bringe Afslutningen paa denne værdifulde Afhandling, som giver et levende Billede af Skolevæsenets Udvikling i en lille Provinsby og tillige redder en hel Del interessant Stof fra Glemsel og Tilintetgørelse.

Hele Afhandlingen udsendes samtidig paa *Kibsgaard Mikkelsens Forlag* som et særligt Hefte i smukt Udstyr.

Hj. Schmidt

Hobro kommunale Skolevæsen

gennem 125 Aar

W.S. 1911

70
Ved Byens Genopbygning reguleredes Gaderne lidt hist og her, og det blev paalagt alle Grundejere at lægge Stentag paa de nye Bygninger, idet man med Rette fastslog, at „det Straatække, hvormed Byen var belagt, havde virket det meste til Ildens saavidt omfangende Ødelæggelse . . .“ ¹⁾

Snart satte Autoriteterne stærke Kræfter ind for at faa de ældre Bygningers Straatag ombyttet med Tegl. Men — den fattige Tid og mange Borgeres Vrangvilje lagde for længere Tid en næsten uovervindelig Hindring i Vejen, og endnu 1832 optaltes i Hobro 227 dobbelte Fag Straatag.²⁾

Alligevel skete der Tid efter anden forskellige Forbedringer, og i en Indberetning fra 1820erne blev der herom fremsat følgende Udtalelser: „At Byen (Hobro) for nogle Aar siden, efter en Ildebrand paany er opbyggt, giver den et ret pynteligt Udseende“.³⁾

¹⁾ Brandretsprotokol 1761—1873.

²⁾ Pakke ang. Bygningskomm.

³⁾ Aarbog, udg. af Randers Amts hist. Samf., 1919, 70.

Skoleplanen af 4. Juli 1817.

Medens Kræfterne saaledes blev sat ind for at fjerne Brandsporene og give Byen et „pynteligt Udseende“, arbejdede Amtsskoledir., Amtmand *P. S. Fønns*¹⁾ og Amtsprovst *P. Kruse*,²⁾ støt og ihærdigt med en Skoleplan for Hobro og indsendte 8. Febr. 1816 et Forslag herom til Kancelliet. Inden denne Plan aftrykkes her i sin fuldstændige Form, gengives følgende Erklæring, som Direktionen medsendte:

»Idet vi tillade os at forelægge det høje Collegie dette Forslag til Skolevæsenets fremtidige Organisation i Kjøbstaden Hobroe, paalægger det os tillige at fremføre vort Vidnesbyrd om de for Tiden i Hobroe ansatte Skolelærere og derpaa grundede Forslag til disses Lønning.

¹⁾ *Peter Severin Fønss*, Amtmand, Kammerherre, R., f. 4. Marts 1764 paa Løvenholm, d. 31. Juli 1824 i Feldballe. Hustru: *Nicoline Anne Marie Ring*, f. 30. Oktbr. 1770 paa Lyngholm, d. 10. Novbr. 1858 paa Noruplund. Forældre: Kancelliraad *Hans Fønss*, til Løvenholm (1712—91) og Hustru (II) *Else Thrane* (1727—73). — 1783 dansk-jur. Eks., 1787 Vice-Landsdommer i Jylland, 1798 Generalkrigskomm. m. m. 1805 Amtmand over Randers Amt. En virksom, dygtig og meget hjælpsom Mand, f. Eks. ydede han 1812 de brandlidte i Hobro store Pengegaver af egne Midler. — »...I sin stadige Trang til at hjælpe udlaante han Penge, som i Embeds Medfør var i hans Væрге, uden at skaffe sig tilstrækkelig Sikkerhed...« 1818 suspendet, 1820 Afsked, dog paa gunstige Vilkaar, fordi »ingen uædle eller uredelige Bevæggrunde, men Svaghed, en ikke beregnet Godgørenhed og Hjælpsomhed i Forbindelse med de Forandringer i de pekuniære Forhold, som de senere Tider havde ført med sig... blev Skyld i hans Fejltrin.« (Dansk biogr. Lex. VII, 528).

²⁾ *Peter Janus Kruse*, Amtsprovst, R., f. 19. Marts 1768 i Nykøbing F., d. 30. Juni 1837 i Randers. Hustru: *Christine Margrethe Bolt*. — Kr. var Søn af Mag., Konrektor *Cai Ditlev Kruse*, d. 30. Maj 1812. — Kom 1784 til Viborg, Elev i Latinskolen, 1791 cand. theol. I London 3 Aar som Lærer for 3 Børn af den danske Gesandt, Grev *Wedel-Jarlsberg*. 1798 Præst ved Hospitalet i Randers. Ledede 1799—1809 et Drengelinstitut. 1812 Amtsprovst. 1819 Sognepræst ved St. Mortens Kirke.

Kirkesanger og Skolelærer *Andreas Hansen Gildsig* er som Seminarist den 17. Juni (1811) kaldet af Biskop *Birch* og fra-træder altsaa, naar Tabet af *Skiellerup* Degneindkomster kunne vorde ham erstattede, Degneembedet i *Skiellerup*.¹⁾ Han er duelig, temmelig flittig og ulastelig i sin Vandel, kan og undervise noget i Tysk og Engelsk, samt spiller Orgel. Derimod er ham nægtet al Evne til at synge.

Vi formene, at *Hobroe* Borgerskole er vel tjent med ham som Skolelærer, men at den Løn, vi have foreslaaet ham som 1ste Lærer, maaske efter de store Uheld, som have truffet Byen, kunne for det første blive noget byrdefuldt at udrede, hvorfor vi ønske, at der maatte afdrages *Gildsig* 50 Rd. S. V.²⁾ aarlig i Pengelønnen indtil videre.

Og blive da hans Indtægt ikke meget over det af Skolekomm. selv foreslagne. Da han som Kirkesanger er uduelig, kan det paalægges 2den Lærer, der er den Forretning voxen, at bestyre Sangen i Kirken, hvorhos dog *Gildsig* selv bør besørge de øvrige en Kirkesanger paaliggende Embedsforretninger. Den foreslagende Lønning beregnes *Gildsig* fra Nytaar.

Ludvig Peter Lund, der omtrent i 2 Aar har været ansat som Medhjælper hos *Gildsig*, har ikke en fuldkommen Seminarists Duelighed, men er udmærket flittig, sædelig og ved Undervisningen i nederste Klasse meget brugbar, og saa synger han ret godt. Bevilges ham den Frihed for Værnepligt, som han nylig allerunderdanigst har ansøgt, kunde han vorde beskikket til 2den Lærer ved *Hobroe* Borgerskole

¹⁾ *Hobro Skolekommission*, der var oprettet i Henhold til Anordn. af 29. Juli 1814, havde i Skrivelse af 29. Decbr. 1814 til Direktionen stillet Forslag om, »at *Skiellerup* Degnekald burde skilles fra Skolelærer-Embedet i *Hobro*, og Lærerne ved denne *Borger-Skole* sættes ud af al Forbindelse med *Landsbysognet*«, saa meget mere, som *Skjellerup* Skoledistrikt »høilig behøvede Tillæg af Degnekaldets Indkomster til Skolelærerens Lønning ...« Tilmed havde *Gildsig*, »da Naturen nægtede ham Evne til at synge«, været nødt til at lønne en Medhjælper til at lede Sangen i *Skjellerup* Kirke. (*Hobro Skolekomm. Indk. Breve* 1813–74. Pakke i *Landsarkivet*).

²⁾ Ved Forordn. af 5. Jan. 1813 indførtes en ny Møntfod i Danmark. Hidtil var 1 Rd. Courant, brugt som Møntenhed; den afløstes nu af Rigsbankdaleren, saaledes at 6 Rd. C. indløstes med 1 Rbdl. For Nemheds Skyld skrives Rd.; mærk S. V. (*Sølvværdi*), N. V. (*Navneværdi*, altsaa i *Sedler*).

efter Commissionens Ønske og i det Embede nyde Løn efter Forslaget med Forpligtelse at føre Sangen og deri undervise. Disse Bestemmelser i Henseende til de nuværende Skolelærere i Hobroe indstilles saaledes til det Kongelige Danske Cancellies Approbation.«

Skoleplanen.

Hans Kongelige Majestæts til Danmark, Præsident, Deputerede og øvrige Tilforordnede i det Danske Cancellie gjøre vitterligt, at vedkommende Skoledirection har til Cancelliets Approbation forelagt vedhæftede Plan til Skolevæsenets Organisation i Kiøbstaden Hobroe. Og da denne Plan findes hensigtsvarende, saa bliver samme i Overensstemmelse med § 9 i Anordn. for Almueskolevæsenet i Kiøbstæderne af 29. Juli 1814 herved approberet, som den vedhæftet findes; dog bør Lærerne selv bekoste deres i Planen ommeldte Fløtning, og naar den nuværende Første-Lærer Andreas Hansen Gildsig afgaaer, skal der ansættes en ordineret Catechet og Førstelærer ved Borgerskolen i Hobroe i Overensstemmelse med bemeldte Anordnings § 10.

Det Kongelige Danske Cancellie, d. 4. Juli 1817.

Cold. Monrad, Ørsted. Berner, Lassen. / *Foss.*
(L. S.)

FORSLAG

til

Skolevæsenets Organisation i Hobroe Kiøbstad ifølge den Kongelige Anordn. for Almueskolevæsenet i Kiøbstæderne af 29. Juli 1814.

1.

Efter Hobroe Kiøbstads Folketal og Antallet af de skolepligtige Børn, hvilket af Skolecomm. er opgivet at være for Tiden 75, nemlig i øverste Kl. 14 Dreng og 13 Piger, i alt 27, i nederste Kl. 28 Dreng og 20 Piger, i alt 48, bliver en *Borgerskole* efter Anordningen § 15 tilstrækkelig til alle Skolebørnenes Undervisning.

2.

Ifølge en interimistisk Foranstaltning af 1811 har fra den Tid 2 Lærere¹⁾ været ansatte ved Hobroe Skole, paa det

¹⁾ 1812 og 13 omtales Underlærer *Jens Albech*; d. 13. Septbr. 1813. 1814 omtales »midlertidig ansat« Underlærer *Niels Nielsen Balle*.

Undervisningen, efter Vedkommendes Ønske, desbedre maatte kunne bestrides. — Skolecomm. har i sin afgivne Beretning og Forslag af 29. Decbr. 1814 igentagende ytret det Ønske, at Skolen for bestandig maatte have 2 Lærere. Og paa Grund heraf foreslaaes altsaa, at Hobroe Borgerskole stedse skal have en *Overlærer* og en *Underlærer*. Den sidste bør være en duelig Seminarist og tillige kunne spille Orgel. Enhver af Lærerne bør daglig undervise i de Timer, som ere bestemte i Anordningens § 17, og Undervisningsgjenstande og Klasser deles imellem dem efter det Forslag, som Skolecomm. derom indgiver til Amtsskoledirectionens Approbation eller Bestemmelse.

3.

Som Løn for disse Lærere foreslaaes:

For *første Lærer*, tillige Chordeg: Ruug, in natura, 8 Tdr., Byg, in natura, 8 Tdr. Penge: 200 Rd. S. V. Græsning til en Koe paa Byens Fælled og til Fourage: 64 Lispund Høe og 96 Lispund, halvt Byg-, halvt Rughalm. Brændsel: 6 Favne kløvet Bøgebrænde. Fri Bopæl. Høitidsoffer af Meenigheden.

For *anden Lærer*, som bør være ugift: Til Kost: Ruug, 3 Tdr., Byg, 3 Tdr. Penge: 12 Rd. S. V. I Løn: 80 Rd. S. V. Frit Værelse til Logie. 1½ Favn Bøgebrænde med Plads til dets sikre Bevaring.

Til disse Udgifters Bestridelse haves af Degnekaldet, da Annexet *Skiellerups* Degneindkomster ere henlagte til dervedende Skolelærers Løn, ikkun Høitidsofferet, angivet for omtr. 50 Rd. N. V. og Accidentzer 30 Rd. N. V. Catechisationspenge (som forhen har været Chordegns Løn som Aftensangsprædikant og er 12 Sk. S. V., af hvert Par Ægtefolk i Meenigheden og 6 Sk. S. V. af enhver Ugift, som ei tjener) kan tilsammen udgjøre omtr. 10 Rd. S. V. Da iøvrigt ingen andre Indtægtskilder haves til Skolelærernes Løn, bliver det øvrige at udrede paa den i Anordningens § 49 foreslaaede Maade.

4.

Til Skole og Boepæl for Chordeg og Skolelærer afbenyttedes før Ildebranden 1812 den gamle Bygning, som forud havde været latinsk Skole, stod paa en snæver Plads ved Kirken og blev, efter Præstens Forklaring i Herredsbogen af 1772, vedligeholdt endnu til den Tid af Kirkens Midler. I denne Skoles Sted bør, det hurtigste ske kan, en ny Skolebygning anskaffes eller opbygges i Overensstemmelse med Anordningens 6. Capitel. Ved saadan Skolebygning Tilvejebringelse bør, foruden de i Anordningens § 45 givne

Bestemmelser, iagttages, at der bliver 2 Undervisningsstuer af passende Størrelse, at den første Lærer kan til Afbenyttelse for sig og Familie have en rummelig Dagligstue, et Sovekammer, et Pige-kammer samt Kiøkken, Spisekammer, Brænde-huus og Lejlighed til en Koe og dens Fourage. Saa bør og Skolebygningen have et passende Værelse med Kakkeldovn for anden Lærer, samt et Aflukke, hvor han kan have det ham tillagte Brænde i Forvaring. Saalænge Omstændighederne forbyde at tilvejebringe nogen egentlig Skolebygning, skulle fornødne Localer saavel til Undervisningen som Lærernes Bopæle lejes, og Lejen saavelsom Bekostningerne med de nødvendige Inventariers Anskaffelse udredes efter Anordningens § 49. Og da der ved saadanne interimistisk besørgede Localer kan lettelig forefalde gentagen Fløtning, bør Lærernes saavelsom Skolens Effecters Transport fra Sted til Sted ikke foranledige dem nogen Udgift, men hver Gang bestrides af Menigheden.

5.

Da det for enkelte af Kiøbstadens Indvaanere vilde være ønskeligt, om deres Børn kunde erholde en noget mere udvidet Undervisning end den, der efter Anordningens § 30 meddeles i en Borgerskole, bør første Lærer saavidt muligt have Duellighed til at undervise i det mindste i nogle af de for borgerlige Realskoler i Anordningens § 74 bestemte Læregjenstande, især Tysk, Vexelregning og Bogholderi. Men i saadanne Gjenstande gives der kun Underviisning udenfor den anordningsmæssige Skoletid i et Par Timer daglig, efter Skolecommissionens nærmere Bestemmelse. Naar en saadan *Realclass*e oprettes, tillægges Læreren for dette extraordinaire Arbejde en Opmuntring af 25 Rd. S. V. halvaarlig, hvilke blive at udrede blot af de Forældre, hvis Børn undervises i Realclassen.

6.

I Henseende til Indretning af en efter det locale passende *Haandgjerningsskole* paaligger det Hobroe Kiøbstads Skolecomm., saa snart det øvrige borgerlige Skolevæsen er bleven organiseret efter denne Plan, at indgive nærmere Forslag til Amtsskoledir., som da efter Anordningens § 63 forelægger det Kongelige Danske Cancellie samme til forventende Approbation.

Saaledes indstilles dette Forslag til Hobroe Skolevæsens fremtidige Indretning til det Kongelige Danske Cancellies Approbation.

Randers Amtsskoledirection, d. 8. Febr. 1816.

*Fønss. Kruse.**

Skoleplanen godkendtes altsaa fuldt ud med de foran anførte Ændringer, og Kancelliet føjede hertil — vedr. Indberetningen om Lærerne — at det bifaldt som „interimistisk Foranstaltning“, hvad der var foreslaaet med Hensyn til de to omtalte Mænd.

Mærkeligt, at samtidig med, at disse Skrivelser kom Kommissionen i Hænde, omkom Førstelærer *Gildsig* ved et Ulykkestilfælde d. 25. Juli 1817. Den gamle Kirkebog ved herom at berette:

»Skolelærer Gildsig gik om Aftenen Kl. 8 ud for at bade sig i Fiorden tæt Nordøst for Byen; fik formodentlig Krampestlag i Vandet, blev strax taget op, da en anden Mand af Byen var med ham, og ført ind paa Apotheket Kl. 8^{3/4}, hvor Redningsmidler blive anvendte, men desværre uden Virkning; han efterlod sig Kone og fire smaa umyndige Børn.«

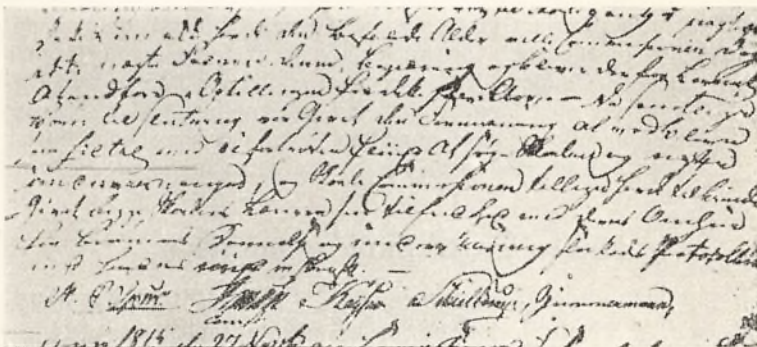
Hobro første Skolekommission,

valgt i Henhold til Anordningens § 6, havde som Formand Pastor *N. C. Spur*¹⁾, der som ung Kandidat havde været Huslærer i *Torkildstrup* Præstegaard og senere blev gift med en Datter derfra, den muntre *Franciska Ingemann*. Som unge Præstefolk i Hobro viste de Skolen stor Interesse, og i de svære Aar, der fulgte kort efter deres Ankomst til Byen, var de til Støtte og megen Trøst for de mange lidende der. Selv havde de set deres Hjem gaa op i Luer 19. Aug. og havde saa godt som intet reddet uden Livet og det Tøj, de gik i.

Med oprigtig Glæde saa Pastor Spur den nye Skoleplan blive til; men da den skulde føres ud i Livet, var han en dødsmerket Mand, og 2. Novbr. 1817 døde han, kun 41 Aar.

¹⁾ *Niels Christian Spur*, f. 2. Septbr. 1776 i Vordingborg, d. 2. Novbr. 1817 i Hobro. Hustru: *Bolette Franciska Ingemann*, f. 23. Aug. 1783, d. 4. Maj 1869 i Hobro. — Student 1794 (Vordingborg), cand. theol. 1800, 1809 Sognepr. Hem og Sem, 8. Novbr. 1811 Hobro og Skjellerup.

Næstformanden, konst. Byfoged *H. B. Jansen*¹⁾, var en handlekraftig Personlighed, velvillig indstillet overfor Skolen og derfor i Stand til at gøre et Arbejde for dens Trivsel. Foruden disse to Mænd, som i Kraft af deres Stilling var „fødte“ Medl., var der tre saakaldte Skoleforstandere, valgt af Direktionen: Kobbersmed *Lauritz Keyser*²⁾, Købmd. og Forligsmægler *Lauritz Schiellerup*³⁾ samt Købmd. og Bogbinder *Hans Chr. Zimmermann*⁴⁾.

¹⁾ *Hans Billeskov Jansen*, Kancelliraad, Byfoged, f. 1788 i Nykjøbing (M.), d. 14. Maj 1852 i Kbhvn. Hustru (I): *Elise Juliane Høm*, d. 17. Novbr. 1829 i Hobro, 34 $\frac{1}{2}$ Aar. (II) *Johanne Marie Høm*, d. 25. Septbr. 1836 i Hobro, 32 Aar.

Forældre: Sognepr. og Provst (fra 1806 Biskop i Aalborg), *Rasmus Jansen*, R., p. p. (1746—1827) og Hustru (I) *Frederikke Petersen* (1755—94). — Efter nogle Aars Konstitution blev J. 19. April 1820 Byfoged i Hobro, 1844 Herredsfoged i Bølling og Nørre Herred.

²⁾ *Lauritz P. Keyser*, d. 13. Juni 1834 i Hobro, 63 Aar. Borgerskab 24. Decbr. 1798.

³⁾ *Lauritz Schiellerup*, d. 15. Septbr. 1840 i Hobro, 57 $\frac{1}{4}$ Aar.

⁴⁾ *Hans Christian Zimmermann*, d. 11. Novbr. 1835 i Hobro, 57 Aar. Borgerskab som Købmd. 12. Novbr. 1810, senere Bogbinder. Hustru: *Severine Dorthea Due*, d. 21. Marts 1864. Forældre: *Johan Zimmermann*, kommet fra Randers til Hobro, Borgerskab som Bogbinder 23. Septbr. 1771. Hustru: *Kirstine Marie Hamborg*, d. 21. Febr. 1812 i Hobro, 67 Aar.

Keyser var den praktiske Haandværker, hvis Indsigt i det vanskelige Boligspørgsmaal ofte kom Komm. til Gode, og Schiellerups gode Forstand og hans Evne til „at føre Pennen“ blev af stor Betydning. Zimmermann gjorde et grundigt Arbejde for at skaffe Skolen de bedst mulige Kaar, og hans begavede Hustru *Severine Dorthea Z.*, født *Due*, støttede ham stærkt. Og det siger sig selv, at hun som Søster til en af Byens mest indflydelsesrige Mænd, Storkøbmanden *Peder Due*,¹⁾ kunde yde sin Mand Støtte af ikke ringe Værd.

Zimmermann virkede som Skoleforstander i de vanskelige Aar til 1821; allerede fire Aar tidligere var Schiellerup udraadt og blevet afløst af Købmd. *N. Urth.* 1820 afgik Kobbersmed *L. Keyser*, i hvis Sted Farver *Johan Carl Schnøyder*²⁾ indtraadte.

Det store Tab, Skolen led ved Pastor N. C. Spurs Død, blev opvejet derved, at den nye Sognepræst *M. Wogelius*³⁾ viste sig som en trofast Ven af Skolen og dens Gerning. Og mens Spurs Virksomhed i Byen kun blev af kort Varighed, blev det forundt Wogelius at øve en næsten 30aarig Gerning i Hobro i en for Skolens Trivsel saare betydningsfuld Tid.

-
- ¹⁾ *Peder Due*, Eligeret Borger m. m., f. 1766 i Hobro, d. 1842 paa Mors, begravet i Hobro. Borgerskab 12. Oktbr. 1795. Hustru: *Johanne Marie Quistgaard*, d. 24. Juni 1831 i Hobro, 49½ Aar. — *Peder Due* var Søn af Købmd. i Hobro, Eligeret Borger, *Mandrup Due*, f. St. Halskov, Fjends Herred. Borgerskab 2. Septbr. 1765.
- ²⁾ *Johan Carl Schnøyder*, d. 14. April 1825 i Hobro, 45 Aar. Borgerskab 26. Marts 1810. Hustru: *Marie Kirstine Matzen*.
- ³⁾ *Magnus Wogelius*, f. 2. Juni 1775 paa Frederiksberg, d. 9. Novbr. 1847 i Hobro. Hustru: *Martha Marie Gjærn*, f. 9. Januar 1790 i Viborg, d. 31. Juli 1856 i Kbhvn. — Student 1792 (Aarhus), cand. theol. 1795, 1809 res. Kap. Viborg Domkirke, 4. Marts 1818 Sognepr. Hobro og Skjellerup.

Skole i lejede Lokaler.

Det blev en omflakkende Tilværelse for Børn og Lærere, værst dog i de første Aar efter Brandene. Allerede i Septbr. 1812 blev det vedtaget, „at Byens Raadhus i Vinter benyttes til Skole, og at der opsættes et Skuur for Døren til Trækvind at afværge . . .”. Men har denne Foranstaltning end været overordentlig nyttig for at værne Børnene mod Fjordens bidende Østenvind, saa har Forholdene dog været alt andet end hyggelige og forsvarlige. Forestil Dem en lav Bindingsværksbygning med Straatag. Ud mod Torvet fandtes i Rækkefølge fra Syd mod Nord: *Tingstuen (Raadstuen)*, 9¹/₂ Al. l., 7¹/₂ Al. br., *Arrestforvarerens Stue*, 7¹/₂ Al. l., 7 Al. br., den ene Arrest (kaldet „*Tyvehullet*”) med Blokken til Sikring mod Tyvenes Flugt, og nordligst i Bygningen *Sprøjtehuset*.

„Opført af Lersten og takket med Straa . . . og undergravet af Rotter“, skrev *Dorthea Thomsen*. — Og Byfoged *Rommedahls* Besværing over Bygningen var ikke mindre drastisk „ . . . er ganske uskikket til sin Bestemmelse . . .“¹⁾

Efter nogen Flytning — bl. a. lejedes Lokaler i *Kirke-terps* Gaard (nu Adelg. 14) — blev Forholdene mere stabile, idet der blev lejet flere Værelser, dels til Skolestue, dels til Beboelse, hos Købmd. *Anders Steensen* (nu omtr. Adelg. 25). Prisen for Halvaaret 1. Novbr. 1816 — 1. Maj 1817 var 175 Rd. N. V. Her var gode Forhold. A. St. var Plejesøn af Købmd. *S. Sørensen* og Hustru *J. M. Wassard*.²⁾ Ægte-

¹⁾ *Hj. Schmidt*: Af Hobro Bys Hist. til 1860—70, 65 f.

²⁾ *Søren Sørensen*, Forligskomm., f. o. 1745, d. 4. April 1814 i Hobro. Hustru: *Johanne Marie Wassard*, f. 1759 i Hobro, d. 1. Marts 1837 i Hobro. Hendes Forældre: Købmd. *Christen Hansen Wassard*, f. 1714 paa Testrupgaard, d. 1772 i Hobro. Hustru: *Øllegaard Christine Nissen*, d. 1782. — Deres store Købmandsgaard med „*Pæleværket*” og „*Norske Søboder*” kan let stedfæstes paa Pontoppidans — noget fortegnede — Grund- og Byplan, begge fra 1767.

skabet var barnløst, og ved Plejefaderens Død 1814 overtog den unge Mand den store Købmandsgaard. S. Sørensen var Byens rigeste Mand. „Folk vurderede ham til en Tønde Guld“, skrev *Dorthea Thomsen*. Ved Arv fra sin dygtige Svigerfader, Købmd. *Christen H. Wassard*,¹⁾ ved sin egen Flid og ikke mindst ved Gaardens gode Beliggenhed og dermed lette Adgang til Sejladsen paa Fjorden havde S. S. formaaet at løfte Arven paa bedste Maade.

Gaardens omfattende Drift med Handel, Skibsfart og Landbrug voksede And. Steensen over Hovedet; han var en urolig Natur, der befandt sig bedst paa Rejser. Derfor afhændede han Gaarden til Købmd. *Niels Urth*, og Skolen fik derved ny Vært. „Det halve af Urths Gaard“ disponerede den nu over. Lejen var 300 Rd. N. V. for eet Aar, regnet fra 1. Maj 1818. Den nye Ejer gik ind paa at forbedre Skolelokalet, Førstelærerens Lejlighed og indrette Plads til en Ko.

Da Aaret var omme, fornyedes Lejemaalet atter for et Aar til en Pris af 170 Rd. S. V. Men allerede i Efteraaret 1820 var *Steensen* vendt tilbage til sin tidligere Ejendom; *Urth* havde ikke kunnet klare de vanskelige Tider, og St. var nu Vært for Skolen nogle Aar, indtil en storstilet Gave skaffede Skolen og dens Lærere „Foden under eget Bord“.

Der var sket dette glædelige, at Pastor *Wogelius* i Skolekommissionens Møde 26. Juli 1819 kunde meddele Medlemmerne, at afdøde Købmd. *S. Sørensens* Enke, *Johanne Marie Wassard* overfor ham havde udtalt, „at hun vel kunde være tilsinds at overlade Grunden af *Heibrochs*²⁾ hende nu tilhørende Gaard med Hauge og nogle af *Bygningerne til en ny Skoele* Bygnings Opførelse“.

¹⁾ *Hj. Schmidt*: Af Hobro Bys Hist. til 1860—70, 133 f.

²⁾ *Christian Heibroch*, d. i Hobro 18. April 1842, 73 Aar. Borgerkab som Købmd. (kommen fra *Christiania*) 12. Decbr. 1803, senere Bedemand. Hustru: *Ane Karmark*, d. 26. Marts 1823 i Hobro, 50 Aar. Heibrochs Købmandsgaard bestod ved Taksationen 1811 af 5 Bygninger, alle gamle og tækket med Straa. (Beliggende, hvor nu østre Side af Store Torv er.)

Med stor Glæde modtog Komm. denne Meddelelse og vedtog at skrive til Giverinden for at faa en „sikker Bestemmelse i denne Sag“. Svaret, der indløb et Par Maaneder senere, havde følgende Ordlyd:

»I Gjensvar paa Skolecomm. behagelige Skrivelse af 26. July d. A. giver jeg mig herved den Ære at meddele den:

Foranlediget af den Trang, Byen har til en Skoleplads og den Anmodning, jeg saavel af den høje Amtsskoledir. som Skolecomm. har modtaget om velvilligen at afhjælpe samme, skjænker jeg herved Hobroe, den mig tilhørende Gaardsplads og Hauge, af forrige Kjøbmand Christian Heibrochs Gaard, der er beliggende lige for Byens Torv, med 9 Fag derpaa staaende Udhuus, alt med de Herligheder, Rettigheder og Byrder, hvormed jeg den 16. Junii sidst har tilkjøbt mig samme ved offentlig Auction, og imod at jeg fritages for Deeltagelse i Udgivter til Skolebygningens Opførelse.

Antages dette mit Tilbud, skal det fornødne Gavebrev paa nærmere Anfordring blive udstædt.

Skjønndt denne Plads nu saaledes er givet Byen til Skole, kunne jeg dog med Hensyn til dens Størrelse, og da Sognepræsten her i Byen mangler fast Bopæl, ønske at han heraf erholdt Byggeplads, i Fald saadan for Skolens Opførelse beqvemmelig kan skee, og jeg vil derfor lade det komme an paa den samlede Skolecommissions i Forening med høje Amtsskoledirections nærmere Bestemmelse, alt eftersom de maatte finde det passende eller ikke.

Hobroe, d. 29. Septbr. 1819.

Som Laugværge i dette Tilfælde.

J. M. Wassard,

Holm.

salig Søren Sørensens.⁽¹⁾

I Skolekommissionens Møde 4. Oktbr. 1819 blev Svaret drøftet. Det vedtoges at takke Giverinden og at indsende en Afskrift til Direktionen samt gennem denne søge et Laan paa 1000 Rd. „af offentlige Penge“ til Skolen. Herefter drøftedes Pladsens Anvendelse.

Pastor *Wogelius* foreslog, at en bygningskyndig Mand skulde undersøge Grunden for at se, om der kunde blive Plads til en Præstebolig, hvilket Byfoged *Jansen* paa det

¹⁾ Skolekomm. Forhandlingspr.

bestemtteste modsatte sig. Nu kom det an paa at skaffe Byen en Skole! Pladsen var for lille til begge Bygninger, og da det ikke var stillet som en Betingelse, at der foruden Skolen skulde bygges en Præstebolig, ønskede han, „at dette Forslag ikke i mindste Maade maatte give Anledning til nogen som helst Forsinkelse af Skolens Sag eller Bygningens Opførelse, da Byen nu havde en skøn Lejlighed (til) at faa denne . . .“ Hertil sluttede *Keyser, Zimmermann* og *Urth* sig.¹⁾

Men hvordan med de nødvendige Penge?

Stiftsøvrigheden kunde ikke give Tilsagn om de 1000 Rd., der var søgt om. Og et Andragende til Kancelliet om et Laan paa 2000 Rd. S. V. blev ligeledes afslaaet. Heldigvis havde Byen henlagt en Sum af Brandhjælpen fra Brandene 1812 og 13 til en Skolebygning. Disse Penge, der indestod hos Købmd. *Peder Due*, var 1820 med Renter vokset til ca. 1100 Rd. N. V.; men de forslog for lidt til, at man turde paabegynde Arbejdet.

Ved Mødet 16. April 1821 var et nyt Medl., Købmd. *Andr. Brendstrup*,²⁾ tiltraadt (i Stedet for *Zimmermann*, som var udtraadt foregaaende Aar). Han tilbød at skaffe 1000 Rd. N. V. som Laan, uopsigeligt i 2 Aar, hvorpaa det besluttedes at begynde Opførelsen af Skolebygningen i indeværende Sommer.

Forinden var Gavebrevet udstedt 5. Febr. 1821, det fik kgl. Konfirmation 9. Maj d. A. og havde følgende Ordlyd:³⁾

»Jeg underskrevne Johanne Marie Wassard, salig Søren Sørensens, med Lavvæрге, Kiøbmand Andreas Brendstrup i Hobroe, gjør hermed vitterligt, at jeg i Forbindelse med mit Skrivelse af 29. September 1819 til Skolecommissionen her paa Stedet skienker og giver Hobroe Bye den mig til-

¹⁾ Skolekomm. Forhandlingspr.

²⁾ *Andreas Brendstrup*, f. 25. Aug. 1768 i Aarhus, d. 13. Novbr. 1840 i Hobro. Købmd., Opsynsmand ved Befordringsvæsenet, 13. April 1822 Postmester. Hustru: *Ane Cathrine Thaaning*, f. 6. Decbr. 1772 i Hobro, d. 13. Marts 1850 s. S.

³⁾ Hobro Skolekomm. Indkomne Breve 1813—74.

Handwritten signature and date at the top of the document.

Handwritten text, possibly a name or title, located below the first hole punch.

Main body of handwritten text, appearing to be a list or record, written in a cursive script.

hørende Gaardsplads og Have af forrige Kiøbmd. Christian Heibrochs Gaard, der er beliggende lige for Byens Torv, med 9 Fag derpaa staaende Udhuus, alt med de Herligheder, Rettigheder og Byrder, intet i nogen Maade taget reserveret, hvormed jeg den 16. Junij 1819 ved offentlig Auction har tilkjøbt mig samme, og i den Hensigt at derpaa bliver opført en Skolebygning for Byen, hvortil den saa haardt er trængende, samt imod at jeg for mig og mine Eiendomme frietages for Deltagelse i Udgifter til dens Opførelse.

Thi skal dette mit Gavebrev saaledes være Hobroe Bye eller Skole lovlig Hjemmel paa denne Eiendom.

Til Bekræftelse under mit Navn og Seigl i Overværelse af forbemelte min Lavvæрге og Vitterlighedsvidner.

Hobroe, den 5. Februarij 1821.

J. M. Wassard,
salig Søren Sørensens.
(L. S.)

Andreas Brendstrup,
Ladvæрге.
(L. S.)^c

Den nye Skolebygning paa Store Torv.

Fire Medlemmer af Skolekomm. ønskede Bygningen opført uden samlet Licitation. Man vilde selv indkøbe Materialier og føre Tilsyn med Arbejdet. Det femte Medlem, Farver *Schnøyder*, var af en anden Mening; men Skoledir. støttede Flertallet, og Arbejdet blev paabegyndt, efter at Kommissionen havde udpeget fire kendte Mænd i Byen til Assistance.

Hovedbygning og Sidehus. Tømmeret fra Norge. Ingen Pris opgivet. Mur- og Tagsten fra Flensborg. 288 Rd. 4 Mk. 10 Sk.

Murerarbejdet blev overdraget Murerm. *Jens Peter Petersen*¹⁾ i Hobro »for mindste Bud« 145 Rd.

Samme for at lægge Grunden til Sidehus (8 Fag) og udføre Murerarbejdet 24 Rd.

Akkord med Smed i Hobro *J. P. Hengst*²⁾:

1 Laas til Gadedøren med Tilbehør 5 Rd.

9 mindre Laase 24 Rd.

Murankre med Tilbehør 2 Rd. 8 Sk. pr. Lispund.

Akkord med Glarmesteren om 4 Sk. pr. Rude.

¹⁾ *Jens Peter Petersen*, Borgerskab 22. Decbr. 1806.

²⁾ *Jens Peter Hengst*, Borgerskab 31. Jan. 1820.

»Kommunen lønner de fornødne Folk til Haandlangere og en fast Kalkslager og lader ved Byens Vogne hente 40 Alen hugne Steen, købt for 2 Mk. 4 Sk. pr. Alen«.

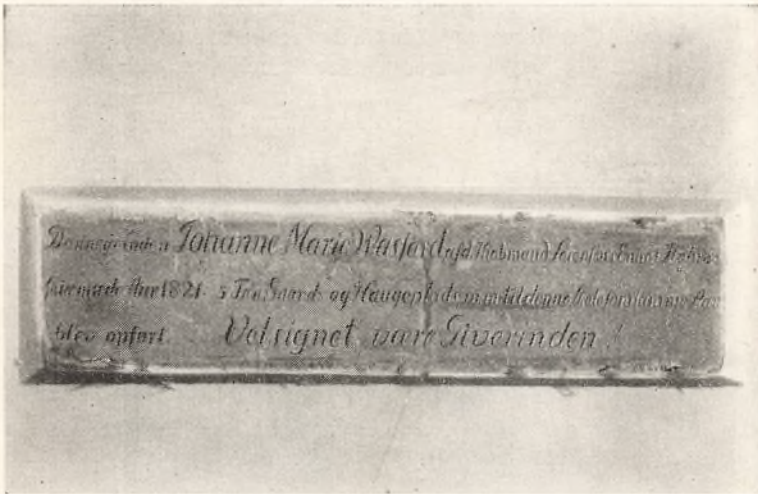
I Mødet 13. Marts 1822 fremlagde Pastor *Wogelius* Regnskab over de Udgifter til Skolebygningen, som var afholdt af de ca. 1100 Rd. Sedler, der var i Behold af Brandhjelpen. Samtidig fremlagde Købmd. *Brendstrup* Regnskab over Udgifter, bestridt af de 1000 Rd. Sedler, han havde skaffet. Yderligere havde han udlagt godt 500 Rd. Sedler, og en lignende Sum vilde være nødvendig for „at bringe Skolen i fuldstændig Stand“. Man haabede at faa Assurance-summen for den nedbrændte Skolebygning, 148 Rd. 2 Mk. Sedler, udbetalt og søgte samtidig Stiftsøvrigheden om 1000 Rd. Sedler. Efter et Aars Ventetid fik Byggeudvalget disse Midler i Hænde, og snart kunde Undervisningen begynde i de nye Lokaler, selv om der endnu gik et Par Aar med at ordne det, der endnu manglede inden- og udendørs.

Komm., hvis Medlemstal var indskrænket til fire, efter at Farver *Schnoyder* i Efteraaret 1822 udtraadte, uden at noget nyt Medlem kom i hans Sted, havde fra højeste Sted faaet Opfordring til at give den nye Skolebygning „en saadan Indskrift, som kunde vedligeholde Giverindens Minde.“ Se herom næste Side:

Indskriften kunde neppe være bedre, kort og fyndig som den var formet, netop egnet til at præge sig i Læserens Bevidsthed. Men „Indrammingen“! Her var Tidens Krav om Sparsommelighed ført for vidt. Stenen fik sin Plads over Skolens Indgangsdør, og her, umiddelbart ud mod Adelgadens Færdsel, kunde den tale sit manende Sprog om Borgersind og Offervilje, om Næstekærlighed i en trang Tid — og dog har den næppe tiltrukket sig den Opmærksomhed, som var tiltænkt. F. Eks. søger man forgæves Oplysninger om den i *Dorthea Thomsens* to Smaaabøger om Hobro.

I 1827 takseredes den nye Skolebygning, derefter hvert 10. Aar. Her gengives Taksationerne for henholdsvis 1837, 1847 og 1857:

»*Forhuus* til Gaden, Grundmuur, 30 Alen l., 15 Alen br., Fyr Overtømmer, Tegltag; indrettet til 2 Skolestuer, 1 Stue, 3 Kamre, Kiøkken og Gang. Taxeret i det hele for 1600 Rd. Sedler. Efter Anordn.s 2den § til højeste Skade 1400 Rd. Sedler = 1400 Rd. Sølv.

Ved Skolebygningens Brand 1880 blev Mindestenen beskadiget; senere indmuredes den i Korridoren i den nye Skolebygning, og Indskriften fornyedes, hvorved den oprindelige 2den Linie

... skænkede Aar 1821 5te Febr. Bygge- og Haugeplads m. m. . . .
ved Fejllæsning (?) blev til

... skænkede Aar 1821 5 Tøn. Gaards- og Haugeplads m. m. . . .
Saavidt vides, androg den skænkede Grund omkr. $\frac{1}{2}$ Td. Land.

Et Huus, Sønden i Gaarden, 8 Fag. Fyr- Bindingsværk, muurede Vægge og Tegltag; indrettet til Spisekammer, Saltkælder, Tørvehuus m. m. 240 Rd. Sølv«.

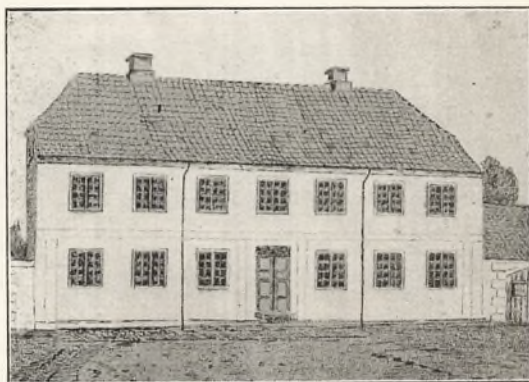
»*Forhuus* til Gaden, nu to Etager¹⁾, af Grundmuur med Tegltag . . . 2 Skorstene; indrettet nederste Deel til Skolestuer og øverste Deel til Beboelse for Lærerne, med pudsede Værelser. 3500 Rd.

¹⁾ Grundet paa, at Skolen i Fyrerne deltes i en Betalingskole og en Friskole.

*Et Sidehuus, Sønden i Gaarden, 8 Fag, een Etage, af Fyrbindingsværk med Undtagelse af søndre Side, der er af Grundmuur, Tegltag, indrettet til Brændehuus med Loft over en Decl. 400 Rd.
... 10 Stk. Kakkellovne med Rør og 2de Comfurindretninger. 220 Rd.»*

»Forhuus. ... øverste Etage¹⁾ til Beboelse for Lærerne med 7 Værelser samt 2de Gavlværelser ... takseret med 2de for nordre Ende staaende Piller til Indkjørselsport. 6600 Rd.

Et Sidehuus, ... 20 Alen l., 8 Alen br., Tørve- og Brænde- huus. 800 Rd. En Latrine, 7 Alen l., 2¹/₂ Alen br. ... 200 Rd.»

Skolebygningen paa Torvet. 1. Sal er paabygget 1847.
Bygningen til højre er Byens Sprøjtehus.

Hermed var Skoleplanens Afsnit 4 ført til en tilfredsstillende Løsning, og derved var Skolens *ydre* Rammer givet for en Aarrække. Og det maa have været en Tilfredsstillelse for Autoriteterne senere at kunne indberette, at de Krav, som Skoleloven af 8. Marts 1856 stillede til Ventilering og Klasseværelsernes Rumindhold (dette i Forhold til Børneantallet), til Gulve, Kakkellovne, Gaardsplads — og ikke mindst de beskedne sanitære Krav — fuldt ud var opfyldt.

¹⁾ 1 Stueetagen fandtes 4 Skolestuer, hver 12 Alen 15 Tom. l., 6 Alen 20 Tom. br. og 4 Alen 2 Tom. høje.

Undervisningsmateriel og Skoleinventar.

Det synes, som om Hobro Skole før Brandene har været taaleligt forsynet med ovennævnte — for Skolens „indre“ Liv saa nødvendige Genstande. Senere blev det anderledes, hvad følgende Liste giver et uomstødeligt Bevis for:

»Designation¹⁾ over det Indventarium, der for nærværende Tid forefindes til Brug i Hobroe Borgerskole, nemlig:

1. *Bøger*: a) En dansk Bibel.
 b) *A. K. Holms Religions Lærebog*.²⁾
 c) *I. C. F. Ristes Anviisning for Skolelærere*.³⁾
 d) tvende Exempl. af *C. Munthes Fædrelandshistorie*⁴⁾ (opslidte).
 e) tvende Exempl. af *C. Munthes Geogralier* (gamle).
 f) 5 Exempl. af *P. Thonboes Læsebøger*⁵⁾ (næsten ubrugelig).
2. *Landkort*: Et Exempl. af *I. H. Schuboths Skoleatlas for Begyndere*.

¹⁾ Hobro Skolekomm. Indk. Breve 1813—74. Pakke i Landsarkivet.

²⁾ *Andreas Kragh Holm* (1767—1851), Præst: Underviisning i Religionen for Ungdommen, med Hensyn til den anordnede Lærebog i den evangelisk christelige Religion. 1812. (Udkom i flere Oplag).

³⁾ *I. C. F. Rist*: Anviisning for Skolemestre i de lavere Skoler til deres Embeds rette Førelse. 1794.

⁴⁾ *Eiler Christopher Kaasbøl Munthe* (1759—1814), Skolemand: De vigtigste indenlandske Tildragelser og de mærkeligste danske og norske Personers Levnedbeskrivelser fra de ældste Tider til vore Dage. En Læse- og Lærebog i Fædrelandets Hist. for Begyndere og Ustuderede. 1806. (Bogen slog an, kom i mange Oplag).

Samme: Almindelig Geographie for de første Begyndere i de lærde Skoler og for Børn i Borgerskolerne. (Senere omarbejdet, kom i alt i 16 Oplag).

⁵⁾ *Peder Thonboe* (1769—1806), Kapellan: Læsebog og Exempelsamling til Brug i Landsbyskoler. 1800. (Kom i mange Oplag).

3. Borde og Bænke m. v.: a) 2de Borde.
 b) 4re Bænke.
 c) En Knag til at hænge Pigebør-
 nenes Scenilier og Hatte paa.
 d) En liden Skrivepult til Brug
 for Lærerne.
 e) En sort Tavle.

Hobroe, den 20. December 1814.

Andreas Hansen Gildsig.«

Hvilket Billede paa smaa Kaar i en fattig Tid. Det var, som selv den mindste Udgift følte byrdefuld. Og endnu 1816, da Skolekommissionen i Begyndelsen af Aaret stod overfor dette at skulle skaffe et større Antal Læsebøger, maatte den gribe til den Udvej at paalægge Lærerne „ved Børnernes Forældre at besøge om mueligt denne Mangels Afhjælpning“, fordi „Skole-Cassen ingen Penge havde endnu til Bøgers Indkiøb, saa længe Skole-Planen ei med Approbation var kommet tilbage“.

Hvor megen Ret de gode Mænd havde i deres Klagesuk, kan enhver jo overbevise sig om ved at gennemlæse efterfølgende Regnskab¹⁾ over Hobro Skolekasses Indtægter og Udgifter for 1816, idet der i øvrigt henvises til Anordn.s §§ 56—58 om *Skolekasserne* ved Købstædernes almindelige Borgerskoler.

»Indtægt:	Udgift:
1. Lysepenge af Sognets Kirke andrager i N. V. 6 Rd. 1 Mk. 8 Sk.	1. Lærebøger for fattige Børn .. Rd. .. Mk. .. Sk.
2. Tavlepenge paa Fastelavns Søndag og Søndag eft. Michely Dag .. - 2 - 8 -	2. Skrive-Materialier til de fattige Børn 5 - .. - .. -
3. Frivillige Gaver (ingen) .. - .. - .. -	3. Bibler og Læse-Bøger til alm. Brug for Skolen, anskaffet til Skolens Inventar .. - .. - .. -
4. Boder, dieterede og erlagt formedelst Overtrædelse af Skole-Anordningens Bud (ingen) .. - .. - .. -	4. Bøger til Lærernes eget Brug .. - .. - .. -
5. Casse-Beholdning (forrige Aar) 5 - 4 - 8 -	
12 Rd. 2 Mk. 8 Sk.	5 Rd. .. Mk. .. Sk.

Zimmermann, Regnskabsfører.«

¹⁾ Hobro Skolekomm. Indk. Breve 1813—74. Pakke i Landsarkivet.

Det synes, som om Lærernes Appel til Børnenes Forældre har virket efter Hensigten, thi i Skolekomm.s Møde 5. Marts 1816 oplystes, at Materiellet var forøget med „19 Stk. *Landkort*, som af forskellige Skoelø Børnenes Forældre vare givne til Brug i Skoelen tillige med en Verdenshistorie af *Koefoed*“¹⁾. Desuden var *1 Bord*, „indrettet som Pult til at staa og læse ved“, samt *1 Bænk* anskaffet. Og det oplystes samtidig, at det øvrige „Indventarium“ var i brugbar Stand, hvilket vel maa forstaas saaledes, at ogsaa de omtalte Læsebøger var skaffet til Veje.

Paa Skolevæsenets Udgiftskonto for Aarene 1817 og 1818 fandtes opført 49 Rd. 5 Mk. 8 Sk. N. V. til Skrivematerialer og Bøger til fattige Børn, og paa Regnskabet 1819 opførtes 2 Rd. 2 Mk. S. V. til en „Nye Sort Tavle“ samt til den gamle Tavles „Oppudsning“. Ogsaa Regnetavler til fattige Børn var købt; Skolens Økonomi viste afgjort Bedring, og da den nye Skolebygning paa Torvet begyndte at vokse i Vejret, kunde Skolekomm. begynde at tænke paa Inventar til de to Skolestuer og indstillede derfor, at der i hver af disse burde være „5 Pulte med tilhørende Bænke; Pultene af $5\frac{1}{4}$ Alens Længde og 7 Quarter fra Pult til Pult med Gang bag hver Bænk.“

I disse Aar, da Pengene syntes at flyde lidt rigeligere, blev ogsaa Lærerne betænkt: saaledes omtaltes en Forøgelse af *Lærerbiblioteket*²⁾ med følgende 3 Bind:

Hans Bjerregaard: Bibelske Eksempelsamling.³⁾

¹⁾ *Hans Ancher Kofod* (1777—1829), Skolemand: Historiens vigtigste Begivenheder, fragmentarisk fremstillede for Begyndere. 1808. (Saa sent som 1894 kom en Udg. ved *S. B. Thrige*).

²⁾ Omkring Midten af Aarhundredet forøgedes dette betydeligt og kaldtes „*Skolens Bibliotek*“.

³⁾ *Hans Bjerregaard* (1766—1860), Præst og Plantningsmand: Dyder og Udyder i Exempler af Bibelen, med hosføiede udvalgte Sprog af samme, som og forklarende Indledninger til enhver Dyd og Udyd, saavel som til de bibelske Historier. I. og II. 1818 og 1820.

Rasm. Andersen: Koralbog.¹⁾

P. O. Boisen: Andagtsbog.²⁾

Desuden blev der til Skolens øverste Klasse til Læsebrug anskaffet 11 Læsebøger af *Fr. Plum*.³⁾

Prisen for disse forskellige Bøger beløb sig til omkr. 20 Rd. Sølv, en ikke ubetydelig Sum i de Tider.

Snart efter, Oktbr. 1822, modtog Skolen en større Gave — ganske vist af en anden Art — nemlig 66 Læse-, 100 Skrive-, 84 Regne- og 18 Geografitabeller. Disse var fremsendt til Brug ved *den indbyrdes Undervisning* fra den kgl. Kommission til denne Undervisningsforms Fremme, og Amtsprovst *Kruse*,⁴⁾ der var en ivrig Tilhænger af Metoden, havde ved Fremsendelsen nøje instrueret Komm. om at lade Tabellerne opklistre paa Pap og fernisere.

Det var dog langt fra, at Skolekomm. var begejstret for denne Metode, og træffende bemærkede den i sit Møde 25. Oktbr. 1822, „at Hobroe Skole neppe var et passende Sted til d. i. U.s Indførelse, da der var to Lærere og ei

¹⁾ *Rasmus Andersen* (fra 1811—51 Seminariel, Jonstrup): Choral-Melodier til den evangelisk-christelige Psalmebog ved *H. O. C. Zinck*, udsatte to-, tre- og fiirstemmige for Sang. 1820.

²⁾ *Peter Outzen Boisen* (1762—1831), Biskop: En Andagtsbog, indeholdende Bønner samt kjerlige Raad og Advarsler, til Opbyggelse og Vejledning, nærmest for Almuen. 1820. (Flere Oplag).

³⁾ *Frederik Plum* (1760—1834), Biskop: (Muligt) Anders Kjerbye af Vissenberg Sogn. En Læsebog især for Fynboer. 1821. Biskop Fr. Plum var en varmhjertet Talsmand for Folkeskolens Fornyelse efter *Pestalozzis* Reformers.

⁴⁾ Man tager neppe fejl i at give Amtsprovsten »Eren« for, at Randers fik en Slags *Normalskole for Nørrejylland*, hvor mere end 200 Lærere fik Kursus i d. i. U. I Byerne pralede man med, hvor mange Børn der kunde beskæftiges, navnlig i nederste Klasse, og helt spændende er det at følge Kappelstriden: (*Joakim Larsen: Bidrag til den danske Folkeskoles Hist. 1818—1898*, 30). »I Kolding havde man 130 Børn, og i Assens endog 160 i nederste Klasse, delt i 2 Afdelinger.« Randers . . . »gjorde sig til af at have flere Børn i yngste Klasse end nogen anden Skole i Danmark; nemlig 162.«

mange Børn i nederste Classes nederste Afdeling“. Men hvem turde træde op mod Autoriteterne, som i denne Sag havde varm Støtte af selve Landets Konge.

En *kgl. Resolution i Aug. 1822* tillod, at Metoden indførtes i Skolernes yngste Klasser, om Skolekomm. fandt det ønskeligt, og 26. Aug. 1823 bifaldt Kancelliet, at d. i. U. indførtes i Hobro Borgerskole. I de følgende Aar gik den sin Sejrgang Landet over, og 1833 var den indført i 2110 Skoler, og kun 351 (som Regel mindre Skoler) var gaaet fri.¹⁾

Hvad var det da, der i saa høj Grad vandt Bifald, saa denne Metode (især udformet af Englænderen *Lancaster*) kunde faa en saadan Udbredelse? Enkelte Hovedtræk kan anføres, idet der i øvrigt henvises til den righoldige pædagogiske Litteratur om dette Emne.

Først og fremmest dette, at et stort Antal Børn kunde beskæftiges af faa Lærerkrafter. Det var noget, der kunde fænge i en fattig Tid. „Een Skolelærer blandt tusinde Skolebørn.“ Dette kunde ske ved, at enkelte Elever medvirkede ved Undervisningen, henholdsvis som „Hjælper“ og „Medhjælper.“ Lære- og Læsestoffet samledes paa Tabeller til Ophængning i Skolestuerne. Læreren førte Overkommandoen ved Hjælp af en Fløjte eller Klokke. Sjældent underviste han, og da som Regel kun de flinkeste Elever. Timerne deltes i smaa Afsnit, og hele Klassen blev sat i Arbejde paa een Gang.

Naar Læreren havde givet Signalet, efter at „Hjælperen“ havde omdelt Tabeller, inddelt Eleverne og sikret sig, at disse var mødt renvaskede, samledes de i Smaagrupper i Halvkredse omkring de for hvert Hold bestemte Tabeller under „Bihjælperens“ Ledelse. Denne, udstyret med Blikskilt og Pegepind, blev altsaa den Person, som trak Læsset ved Undervisningen.

¹⁾ Joakim Larsen: Bidrag til den danske Folkeskoles Hist. 1818—98, 39.

En Skole i København blev omdannet til *Normalskole* for d. i. U., og den nedenfor anførte Timeinddeling¹⁾ om Elterm. for Normalskolens 1. Klasse viser med tilstrækkelig Tydelighed, at Undervisningen førtes ud i den rene Karrikatur.

Som tidligere anført var *Frederik d. Sjette* en varm Tilhænger af Metoden, og det var helt fornøjeligt for mig i 1912 her i Byen at træffe en gammel Dame, der muntert opfriskede et Minde fra 1830, hvor hun som Elev i Borger-skolens yngste Klasse havde været til Stede ved Kongens Besøg og deltaget i d. i. U. *Dorthea Thomsen* kan ligeledes i en af sine Smaa-bøger fortælle om Majestætens Besøg i Borger-skolen — det maa have været 1826 — „hvor han særlig viste sin Interesse for d. i. U.“

Fra Midten af Trediverne var Metoden stærkt paa Retur — bl. a. ankedes der over, at „Dressuren“ sløvede Børnene, og at Tanken om at benytte flinke Elever som Medhjælpere — hvad der for Resten slet ikke var uden Betydning, naar det kunde ske paa en fornuftig og praktisk Maade — havde udartet til det rene Terperi.²⁾

Derfor simplificeredes Metoden; f. Eks. blev den halve Time, der før var afsat til *Religionsundervisning* i nederste Klasse, sammenlagt med den halve Times *Forstandsøvelser*, hvorved førstnævnte Fag tildeltes een Time.

¹⁾ Alle opstilles Kl. 4¹⁵; efterses, formeres Læseskole 4²⁰; der læses indtil 5; Læseskolen opløses indtil 5⁰²; der formeres Skriveskole og begyndes med Skrivn. 5¹⁰; der skrives indtil 5⁵⁰; Skriveskolen opløses indtil 5⁵²; der gaas ned i 10 Min. indtil 6⁰²; alle staa opstillede igen 6⁰²; der formeres Regneskole, og Regningen begynder 6¹⁰; der regnes til 6⁵⁰; der udtages til Geografi og Forstandsøvelse 6⁵⁰; de øvrige vedblive at regne; Geografi, Forstandsøvelse og Regning indtil 7⁰⁵; Opløsning i 2 Min. indtil 7⁰⁷; alle staa opstillede til at gaa 7⁰⁷; Bebrejdelse, Ros og Bøn i 8 Min. indtil 7¹⁵; alle gaa hjem 7¹⁵. (Joakim Larsen: Bidrag til den danske Folkeskoles Hist. 1818—98, 24 f.).

²⁾ Hvor hurtigt den første Tids Begejstring tabte sig, ses af, at Hobro Borger-skole først i Sommeren 1835 fik »de manglende Apparater til d. i. U.« (23 enkelte Læsetabeller, et Sæt Skrive-tabeller m. m.).

Efter den gamle Konges Død sygnede Metoden mere og mere hen; fra Aarhundredets Midte „vegeterede“ den nærmest i Skolerne; men først 1865 besluttedes det at ophæve Normalskolen.

Undervisningsfag m. m.

Mens indbyrdes Undervisning paa Grund af de særlige Omstændigheder, som knytter sig hertil, allerede er omtalt, kan der nu blive Lejlighed til at kigge lidt paa Anordningens § 30, som stillede Krav om Undervisning i *Religion*, *Skrivning*, *Regning* samt *Læsning* og „ordentlig“ *Sang*. Videre hed det: „Ved Læsningen skal fornemmeligen saadanne Bøger benyttes, som kan give Anledning til at danne Børnenes Sindelag, og som indeholde et kort Begreb om deres Fædrenelands *Historie* og *Geographie* . . . og bør der, ved al Undervisning, søges Leilighed til passende Forstands-Øvelser for de Unge.“

Ogsaa *Gymnastikundervisning* skulde indføres, hvis Læreren havde Uddannelse i dette Fag; men herpaa skortede det mange Steder, og de vanskelige Tider opfordrede ikke til at anskaffe de nødvendige Redskaber m. m., skønt Gymnastikdirektør *Nachtegall* ihærdigt virkede for Sagen Landet over (en *Lærebog* i Faget udsendtes til alle Skoler, og en *Normalskole* i Gym. oprettedes).

Til sidst tog Autoriteterne en kraftig Beslutning og befalede — ved Plakat af 25. Juni 1828 — Faget indført i alle Skoler. Og nu kom Hobro med: Fra 1830 indførtes *Gymnastikundervisning for Drengene* i Borgerskolen, skønt mange Forældre her som andre Steder saa med Uvilje paa Faget og frygtede for Børnenes Helbred og Lemmer. Og een Ting til: Skolen i Hobro blev ikke staaende ved den tilladte „lavere Grad“, som kun omfattede „Forberedelses-, Ligevægts- og nogle blandede Øvelser samt Løb og Spring“, men gik videre og indførte „Den fuldstændige gymnastiske Undervisning“, hvortil hørte et *Gymnastikapparat*, der kostede

Byen 45 Rd. S. V. og opstilledes i Skolegaarden. Læreren i Faget fik til sin aarlige Løn et Tillæg paa 15 Rd. S. V.

Derimod trak det ud med Opfyldelsen af Skoleplanens Afsnit 6, og først 1. Novbr. 1849 oprettedes en „*Haandgerningsskole for Piger*“ under Skolekommissionens Bestyrelse, men i mange Aar adskilt fra det øvrige Skolevæsen.

Fra 1817 havde Hobro Børgerskole *Halvdagsskolegang*, som Regel ældste (2.) Kl. om Fmd., yngste (1.) om Efterm. Desuden skulde „skoelepligtige Tjeneste-Tyende“ søge Skolen hver Efterm. Kl. 1—3, Lørdag undtagen.

Skolekomm. var mere stemt for at gaa over til *Heldagskolegang* og indbød Forældrene til en Forhandling om dette og andre Punkter. Fællesmødet blev afholdt i Oktbr. 1823, men kun faa af Forældrene havde givet Møde.

I Anledning af Lærerskifte (Kateket *Matzen* var kort i Forvejen udnævnt til Sognepræst i Hersom, Bjerregrav og Klejtrup) ønskede man, „at ingen ordineret Kateket, men en duelig Seminarist, maatte ansættes i hans Sted som Førstelærer“, og dernæst, at Børnene skulde søge Skolen baade Fmd. og Efterm., samt at der skulde betales Mulkt i Tilfælde af Forsømmelse. — For Fuldstændighedens Skyld notes det, at Forældrene ikke var glade for sidste Krav, og at de nærede Haab om, at de ved særlige Lejligheder kunde holde Børnene hjemme uden Mulkt. Og en af de mødte, Distriktslæge *Mich. Petersen*¹⁾, knyttede hertil det Ønske, „at de større Pigebørn, der behøvede Underviisning i Fruentimmer Færdigheder og bevisligen fik den, burde fritages for Skolegang om Efterm.“

Forslagene blev imødekommet, idet Andenlærer ved *den Brock-Bredalske* Friskole i Randers, Seminarist *C. M. Rottbøll Ravn*, inden Aarets Udgang blev udnævnt til Førstelærer i Hobro, og i 1824 indførtes Heldagsundervisning, dog at Børnene havde fri Lørdag Efterm.

¹⁾ *Michael Petersen*. Distriktslæge, Kancelliraad; f. 17. Marts 1776 i Husum, d. 1. Juni 1843 i Hobro. Hustru: *Maren Qvistgaard*, f. 19. Jan. 1789, d. 12. Septbr. 1824 i Hobro.

De gamle Skolejournaler fra denne Periode er heldigvis i Behold og i Stand til at give et lille Billede af Skolens daglige Gang og Resultatet af de halvårlige Prøver i Oktober og April. Som Eksemp. er Halvaaret 1. Novbr. 1824 til 1. Maj 1825 valgt.¹⁾

Ved Prøven brugtes Karaktererne 6, 5, 4, 3, 2 og 1 uden Tilføjelser af nogen Art; senere ændredes Skalaen saaledes, at der til hvert Tal kunde føjes et Plus eller et Minus. Karakteristisk er den rigelige Brug af Karaktererne; man ligefrem ødslede med dem.

Protokollens første Rubrik angik „*Naturgaver*“. Her var Karaktererne jævnt gode, som Regel 4 el. 5. Næst efter fulgte en Rubrik angaaende „*Børnenes Forhold i Skolen*“ med Hensyn til „*Flid og Sæder*“. Fliden stod ikke højt: Af ældste Klasses 33 Elever havde ingen faaet 6, tre havde faaet 5, og Resten 4, 3 el. 2. Karaktererne for „*Sæder*“ laa betydelig højere.

I Dagene 26. og 27. April afholdtes *Foraarseksamen* i ældste Klasse, hvor alle Elever blev hørt i de fire Hovedfags forskellige Underafdelinger:

Læsning („Ubunden Stil, Vers, Begreber“).

Religion („Catechismus, Lærebog, Bib.-Hist., Begreber“).

Skrivning („Skrift-Læsning, Skrift, Orthographie“).

Regning („af Hoved, pr. Tavle“).

Derimod hørtes kun en Del af Eleverne i „*De almennyttige Kundskaber*“ („Geographie, Historie, Naturkundskaber“).

Yngste Klasses Foraarseksamen tilendebrogtes paa een Dag, hvor de 37 Elever aflagde Prøve i:

Læsning („Stavning, Læsning, Begreber“).

Religion („Udenad, Bib-Historie, Begreber“).

Skrivning („Skrift, Skrift-Læsning“).²⁾

¹⁾ Skole-Journal for Hobro Borgerskole 1. Novbr. 1824—1. Novbr. 1829. (Hobro Museum.)

²⁾ I Rubrikken er »Skrift-Læsning« rettet til »Geographic«, dog kun for denne Eksamen; senere stod Rubrikken tom, uden Karakterer.

Regning („Tallæsning, Hovedregning“).

Af de forskellige Eksamenskarakterer udregnes for hvert Barn en Gennemsnitskarakter, som beregnet sammen med Journalens Karakterer i *Flid* og *Sæder* gav en af disse tre Hovedkarakterer: mg, g, tg.

Om selve Undervisningens egentlige Indhold oplyser Protokollerne saa godt som intet; men det har sandsynlig været her som andre Steder i Tyverne — og for den Sags Skyld i en Del af Trediverne med — at *Katekisationen* sad i Højsædet og ved sin ensidige og overdrevne Anvendelse skabte en striks Indterpen af Stoffet i Færdighedsfagene og en temmelig aandløs og haandfast Undervisning i Religion. (I Fyrerne sporedes en Fornylse; men herom vil der senere blive gjort Rede).

Meget tyder paa, at Hobro Borgerskole, det være sig baade Lærere og Børn, har haft en forstaaende Tilsynsførende og Ven i Sognepræst *Wogelius*, og nogle af dennes „Antegnelser“ i de gamle Protokoller skal derfor anføres her:

»Foranstaaende Examens Udfald« (for den 26. og 27. April 1825) »bliver af mig bekendtgjort i Skolen med passende Opmuntringer og Advarsler«.

Og for 6. og 24. Juni 1825 følgende:

»Med den 1. ds. blev vor brave Andenlærer *Thorsen* ansat ved en af Skolerne i Randers. — Mit Haab om, at Hr. *Ravn* i Vacansen vil kunne besørge Skolen, uden mærkelig Skade for Underviisningen, fandt jeg bekræftet ved mit Skolebesøg i Dag«. — »I Dag indførte jeg i Skolen den i Thorsens Sted ansatte Seminarist *Høegh* og taledede i denne Anledning et Par Formaningsord til Børnene. Tillige var jeg i nogen Tid nærværende ved Underviisningen«.

— »10. Marts (1838) tilstede ved Religionsunderviisningen i øverste Kl. og Regneskolen efter indb. Underv. i nederste.« — »5. Septbr. (s. A.) mødte jeg i Skolen og var nærværende, medens 2den Kl. blev øvet i Hovedregning og Psalmesang, og 1ste Kl.s øverste Afdeling læste indenad i Psalmebog og nederste paa Tabellerne.«

De mange *Forsømmelser* voldte Skolearbejdet stor Fortræd, og selv om Præsterne fulgte Anordn.s § 24 og første Søndag efter en Eksamen fra Prædikestolen advarede Forældre og Værger mod at lade skolepligtige Børn forsømme, hjalp det neppe meget. Heller ikke det i samme § omtalte Mulktssystem var virksomt nok, vel navnlig fordi Myndighederne var for slappe og nøjedes med de 3 Sk. S. V. pr. forsømt Dag og sjældent brugte de befalede Forhøjelser: 6, 12 og 24 Sk. S. V.

„Da Skolevæsenet i Hobroe nu maatte ansees for fuldkommen reguleret“ — Citatet er hentet fra Skolekommissionens Forhandlingspr. 24. Juni 1818. — „saa agtede man det fornødent, at de skolepligtige Børns Forældre og Værger blev fra næste Maanedes Begyndelse mulkteret, hvis Forsømmelse af Børnene fandt Sted.“ Men da Forsømmelseslisten pr. 1. Aug. s. A. blev indsendt, undlod Komm. dog at opkræve Mulktene, men indskærpede ganske vist samtidig, at den for Fremtiden vilde følge „Forordningens Bydende“. Og dette skete for Septbr. s. A., da Summen androg 2 Rd. 2 Mk. 4 Sk. N. V., og Resultatet blev det glædelige, at Forsømmelserne — om end kun for en Tid — gik ned.

Ved Beregningen var laveste Sats lagt til Grund, og da denne pr. Dag var 3 Sk. (Sølv), som omskrevet til Sedler udgjorde 4 Sk., giver en Beregning til Resultat, at der var 57 Forsømmelser uden lovlig Grund i nævnte Maaned.

Naar man betænker, at Skolen i alt havde omkring 80 Elever, er ovennævnte Tal saa stort, at det maa vække til Eftertanke.

Det bør bemærkes, at Anordn.s § 26 fra denne Tid ligeledes blev sat i Kraft i Hobro, hvorefter ældste Klasses Elever, hvis de var fyldt 12 Aar, til hver Gudstj. skulde møde i Kirken med deres Lærer; og denne skulde sørge for, at de Børn, „som havde de bedste Stemmer, og kunne bedst holde Tonen i Sangen“, skulde have Plads i Kirkens Kor. For Udeblivelse var der samme Mulkt som for Skoleforsømmelser; men selv om Skolejournalerne vidner om ret talrige

Forsømmelser af denne Art, synes Mulkterne ikke at være blevet opkrævet.

Børnetallet.

Anordn.s § 15 giver herom følgende Retningslinie: „Hvor Antallet af skolepligtige Børn i en Købsted overstiger 80, bør der, saavidt mueligt, sørges for flere Skoler, eller flere Lærere i de allerede forhaanden værende Skoler.“

Da Hobro 1816 i alt havde 75 skolepligtige Børn, og Antallet ikke viste større Forskydninger de første tredivte Aar, men laa omkring 80, var en Borgerskole med to Klasser tilstrækkelig. Et mindre Antal af disse Elever fik desuden Privatundervisning i Hjemmet, og nogle laa søgte Andenlærer *Jens Høeghs* „private Institut“. I 1830, da Tallet var 89 Børn i skolepligtig Alder, modtog 13 af disse Privatundervisning. De følgende Aar bragte kun mindre Forskydninger, og ved Elteraarseksamen 1846 opgives Tallet til 85, henholdsvis 44 i ældste Kl. (24 Dreng og 20 Piger) og 41 i yngste (15 Dreng og 26 Piger).

Lærernes Ansættelse, Løn m. m.

Førstelærerembederne i Købstæderne besattes af Kongen: de øvrige Lærerembeder af Direktionen efter Indstilling af Skolekomm. Om Fremgangsmaaden ved de sidstnævnte Embeders Besættelse kan henvises til Anordn.s § 42, hvorefter „Vacancen uopholdeligen (bør) anmeldes for de i Stiftet værende, allernaadigst autoriserede, Skolelærer-Seminariers Forstandere“, som holdtes underrettet om de unge Seminaristers Opholdssted efter Eksamen og om deres videre Uddannelse.

Da derfor Hobro i Sommeren 1820 ved Andenl. *Darys* Død manglede en Lærer, indsendte Skolekomm. Meddelelse herom til Skoledir. og samtidig Forespørgsel til Seminarie-

forstander *H. P. Barfoed*¹⁾ i Lyngby (ved Grenaa), „om nogen duelig Subject derfra kunde erholdes.“ En Maanedstid efter indløb Forstanderens Svar, at der hverken nu eller „til næste Examen“ var nogen Lærer at faa. Det ses ikke, med hvilken Begrundelse Forstanderen har givet sit negative Svar; men Forholdet var det, at Seminarierne som oftest ikke kunde afgive Dimittender nok til at udfylde alle de ledige Pladser. Skolekomm. greb da til den Udvej at bekendtgøre Vakan- cen „i nogle af de offentlige Tidender“, og mærkelig nok blev det alligevel en Lyngby-Seminarist fra Aargang 1820, der meldte sig og fik Embedet, nemlig *Søren Christen Thorsen*, der ved Eksamen opnaede Hovedkarakteren „Meget duelig“. (Af Klassens 10 Elever opnaede 1 „Ud- mærket duelig“, 7 „Meget duelig“ og 2 „Duelig“).²⁾

Lærernes *økonomiske* Stilling var ikke misundelsesværdig og blev ringere og ringere, naar Hensyn tages til den økonomiske Fremgang i Trediverne, som blev Borger og Bonde til Del; og de smaa Kaar virkede som Regel hindrende for Lærerens fortsatte Dygtiggørelse, saa hin Tids rige Aands- liv — det være i Litteratur, Kunst og Videnskab — kom til at staa mange af Skolens Arbejdere fjernt. At Lærerløn- ningerne var urimelig lave — særlig Førstelærerens, som dog var beregnet til en Families Underhold — ses af to Opgø- relser fra 1819 og 1843, taget fra Hobro, der som de fleste andre Smaakøbstæder havde „sammensatte“ Lønninger.

¹⁾ *Hans Peter Barfoed*, Præst, Seminarieforst., R.; f. 15. Febr. 1770 i Tirstrup, d. 14. Novbr. 1841 i Fakse. Hustru (I) *Marie Catharine Hjorth* (1776—1816). (II) *Christine (Charlotte) Guldberg* (1777—1826). Forældre: Sognepræst *Christen Hansen Barfoed* (1730—1785) og Hustru *Christiane Elisabeth Kruuse* (1736—1777). — Student 1789 (Viborg), cand. theol. 1792, s. A. Kateket ved St. Nicolaj Kirke i Kbhvn, 1796 Sognepr. i Brænderup, 1808 Sog- nepr. til Lyngby og Albøge, 30. April 1813 Seminarieforst. i Lyngby, 1821 Rang som Amtsprovst, 1822 Sognepr. i Fakse, 1828 Provst. — Afslog to Gange Tilbud om en Bispestol.

²⁾ E. Langhoff: Hist. Beretn. om det kgl. Skolelærersem. i Lyng- by. 1863, 96.

Regnskabet fra 1819 viser med al Tydelighed, hvorledes Skoleplanens Afsnit 3 (jvfl. Anordningens § 49) bringes i Anvendelse. Ved en Ligning, der foretoges af 4 „af de hæderligste Mænd paa Stedet“ (valgt hvert Aar af Skolekomm.), blev Borgerne nævnte Aar inddelt i 10 Klasser, hvoraf 1. Klasse omfattede Byens største Købmænd, som hver skulde yde:

4 Lispund Hø, 4 Lispund Halm, 4 Skp. Rug, 4 Skp. Byg, 14 Rd. 4 Mk. S. V.

For hver lavere Klasse gik Ydelserne betydeligt ned for i 10. Klasse at andrage Smaasummer paa 2—4 Mk. (og ingen Naturalier).

Udgifter til Skolevæsenet i 1819:

A. Lærertilbøjning in natura: 11 Tdr. Rug, 11 Tdr. Byg, 64 Lispund Hø, 96 Lispund Halm.

B. Lærertilbøjning i Penge, Sølv: 1. Førstelærers¹⁾

Løn.....	200 Rd. » Mk. » Sk.
2. Andenlærers Løn	92 — » — » —
3. Lejeafgift af Bolig til Førstelærer og Skole	180 — » — » —
4. Skolens Kalkning m. m.	40 — » — » —
5. Lejeafgift af Bolig til Andenlærer.....	48 — » — » —
6. 7½ Favne Brænde a 4 Rd. ..	30 — » — » —
7. Sammes Savning og Kløvning	5 — » — » —
8. Til Amtshjælpekassen.....	5 — » — » —
9. Til en ny sort Tavle og Op-pudsning af den gamle	2 — 2 — » —

Skal udredes..... 572 Rd. 2 Mk. » Sk. (S.V.)

¹⁾ Kateket *Matzen* var Førstelærer og Kordegn, dog med den Lettelse i Arbejdet, at Andenlærer *Dary* førte Degnens Ministerialbog og Tegneprotokollen ved Altergangen. — Om et Jordstykke haves følgende Oplysninger: »Det Degnekaldet tilforn tilhørende lidet Stykke Jord« tillægges Førstelæreren. (Skolekommissionsmøde 17. Jan. 1818). »En liden Hauge og et ditto Stykke Eng«, kaldte Byfoged *Hjorth* nævnte Jordstykke i 1806. Af nyere Dato kendes Navnene „Skolelodden“, „Skoletoften“ og paa Bykortet fra 1858 „Skolehaven“. Det var paa denne Plads, den nye Skole blev bygget 1882.

Deri fragaar, hvad der haves uden Ligning:

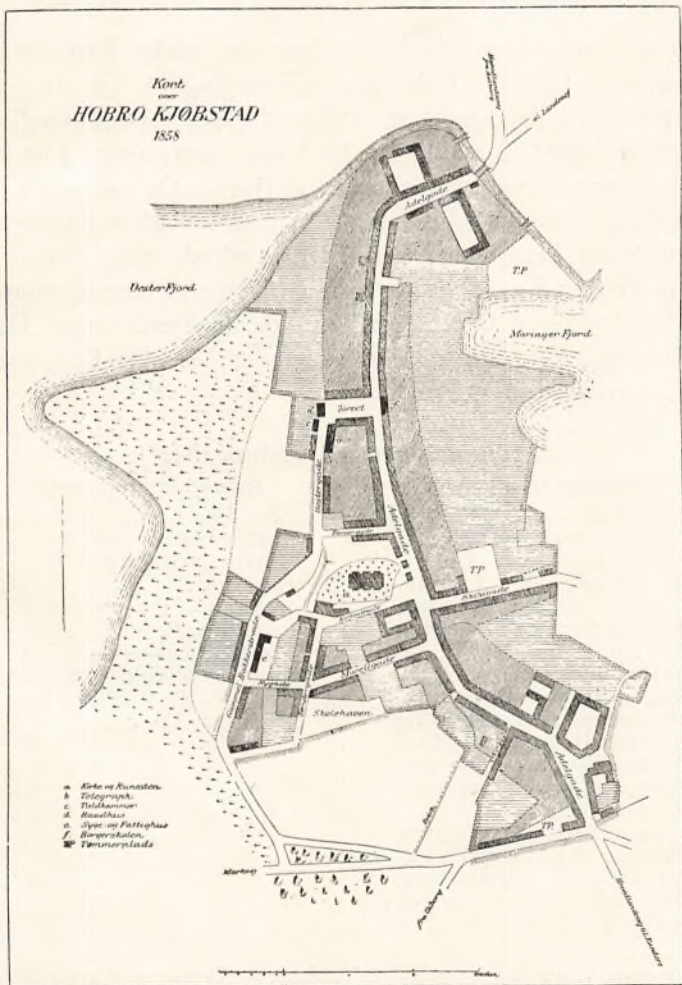
Højtidsoffer 50 Rd. N.V.

Accidenser 30 » »

Katekisationspenge .. 10 » S.V.

som efter Kursen for Tiden udgør i alt .. 52 — 4 — » — —

At udrede ved Ligning 519 Rd. 4 Mk. » Sk. (S.V.)

Tegnet paa Grundlag af Trap: Danmark, 1. Udg. 1859.
(Landinsp. J. P. Rørholm).

Der skete i de følgende Aar nogle Smaaændringer til det bedre, f. Eks. forhøjedes Førstelærerlønnen med 20 Rd. S. V. pr. Aar for Kirkesangen; men at gaa i Enkeltheder for disse Aar vil være overflødigt. Heller ikke Skolebudgetternes paa-lignede Beløb mellem 1819 og 1843 har videre Interesse, de ligger ret ens med Summer mellem 500 og 600 Rd. S. V. pr. Aar.

Paa Førstelærerembedet hvilede en aarlig *Pension til Førstelærer Gildsigs Enke* paa 1 Td. Rug, 1 Td. Byg og 20 Rd. S. V.¹⁾ Omkring 1824, da den nye Førstelærer *Rottbøll Ravn* tiltraadte sit Embede, omregnedes Lønnen, og Enkepensionen blev udredet af Byen. Og saa var Løn-ningsforholdene ret uforandret i mange Aar. End ikke Byens næste Skoleplan (af 30. Juni 1846) ændrede disse Forhold i større Grad ud over, at der foruden Byens to Lærere ansattes en Kateket (med lidt højere Løn) og en Fjerdelærer. Først Skoleloven af 8. Marts 1856 bragte en virkelig Forbedring af Lærernes økonomiske Kaar.

Lærerløningerne i Hobro 1843²⁾:

Førstelærerembedet:

Fast Løn 180 Rd.
Som Kirkesanger 20 »
Offer og Acc. ca. 138 »
Afkortning 42 Rd. 4 Mk.
6 Tdr. Rug, 6 Tdr. Byg,
8 Favne Brænde. Græsning
til 1 Ko. 96 Lispund Halm,
64 Lispund Hø. Ingen Jord-
lod, men en smuk Have.
»En udmærket smuk og
bequem Bolig, med gibse-
de Værelser, saavel i Læ-
sestuerne som i Lærerens
egen Leilighed.«

Anm. Med de 8 Favne
Brænde skal Læreren og-
saa opvarme 2 Læsestuer.
Til *Hjælpekassen* svares
aarlig 1 Td. Byg.

Andenlærerembedet:

Fast Løn 92 Rd.
Tegnepenge af
Communicanterne 30 »
Orgelspil..... 30 »
For 3 Timers
ugentlig Gymna-
stikundervisning 15 »
Værelse i Skolebygningen.
3 Tdr. Rug, 3 Tdr. Byg,
1½ Favne Brænde.

¹⁾ Denne ringe Ydelse var endda højeste Pension. Og da Skole-komm. i sit Møde 7. Aug. 1817 foretog Indstilling herom til Autoriteterne, søgte den at bedre Enkens Kaar ved yderligere at foreslaa, at *Amtshjælpekassen* skulde yde hende et Tillæg paa 20 Rd. N. V. aarlig (jvf. Anordningens § 54).

²⁾ J. Bering: Skole-Calender 1843, 123.

I *Stændertiden* begyndte Lærerne et Arbejde for at hæve Standen, aandeligt som socialt. Efter Mønster udefra — bl. a. paavirket af den tyske Skolemand *Diesterweg* — sluttede danske Lærere sig sammen i Foreninger „*Conferentser*” og holdt Læremøder. Myndighederne fulgte dette nye med en vis Ængstelse og mente undertiden at kunne spore oprørske og kætterske Tendenser mod den bestaaende Skolepraksis, dog ikke saa meget, mens den gamle Konge levede, fordi Foreningerne endnu paa det Tidspunkt havde et rent lokalt Præg, hvis Betydning laa paa det pædagogiske Omraade: Lærerne samledes i Skolerne til praktisk Skolegerning med efterfølgende Diskussion.

Men fra 1840, da Lærer *Bering*¹⁾ i Viby og Institutbestyrer *Kraiberg*²⁾ i Aarhus — for at nævne et Par af Pionererne — virkede for større Sammenslutninger, indtog mange en stejl og afvisende Holdning, mens andre, f. Eks. Provst *Dahlerup* i Nørhald, Gjerlev og Onsild Herreders Provsti, viste stor Forstaaelse for Foreningslivet og støttede Lærerne: „Hr. Provst Dahlerup har med megen Iver taget sig af Sagen, deels ved at anbefale Indbydelsen, deels ved

1) *Jens Andersen Bering*, Lærer, f. 7. Marts 1812 i Rostved, Torsager Sogn, d. 29. Novbr. 1872 i Skibby, Horns Herred. Hustru: *Dorothea Magdalene Lassen* (1820—1904). Forældre: Lærer *Rasmus (Bering) Andersen* (ca. 1789—1851) og Hustru *Maren Lauridsdatter* (1779—1862). — 1831 Lærereks. (»Meget duelig«) Lyngby; 1840—55 Lærer i Viby. Fra 1836 en af Lærestandens Førere. Udgav „*Skole-Calendar*“ 1843.

2) *Niels Nikolaj Hansen Kraiberg*, Skolemand, D. M., R.; f. 22. Oktbr. 1814 i Aarhus, d. 12. Decbr. 1888 i Kristiania. Hustru: *Ane Carine Bang* (1816—1896). Forældre: Styrmand *Hans Christian Kraiberg* (ca. 1777—1842) og Hustru *Kirstine Andersen* (ca. 1776—1837). — 1833 Lærereks. (»Meget duelig«) Lyngby; flere Aar Privatlærer, 1847 Lærer Aarhus højere Borgerdrengeskole, 1862 Overl. s. S., 1883 Afsked. 1858—61 Folketingsmd. (»Venstre«) for Grenaaakredsen, 1878—83 Medl. af Danmarks Lærerforenings Bestyrelse. Talrige offentlige Hverv i Aarhus. Udgav 1841—43 „*Conferentsblad*“.

at tilsige Foreningen sin Bistand i Raad og Daad, saa ofte den maatte behøve samme.“¹⁾)

Paa Initiativ af Skolemænd i København stiftedes 12. Juni 1841 „*Almindelig dansk Skolelærerforening*“, der dog kun bestod til 1848, og hvis Medlemstal højest naaede op omkring 400. Bestyrelsen blev sammensat af Repræsentanter fra de forskellige Afdelinger Landet over, og for Københavnerafdelingen (ofte benævnt „*Pædagogisk Selskab*“) omtales cand. theol. *Licht*²⁾), som senere blev Kateket i *Hobro*.

Naar Lærerforeningen fik saa kort en Levetid, er det et Bevis paa, at Standen som Helhed endnu savnede Forstaaelsen af Sammenslutningens Betydning. Betegnende i saa Henseende var det, at Kraiberg, da han lod sit „Conferentsblad“ „gaa ind“, sluttede med en manende Appel til den danske Folkeskoles Mænd:

»I Foreningen«, siger Disterweg, »ligger vor Kraft. Isoleer dig, og du er svag; skil dig fra dine Standsbrødre, og du berøver Dig selv de ædleste Glæder; afsøndre dig, og du sættig dig op imod Alt, hvad der er ædelt og godt.«

Skoleplanen af 30. Juni 1846.

I Trediverne og navnlig i Fyrreerne gik Næringslivet stærkt frem i Byerne samtidig med, at Interessen for kommunale Sager var i Vækst. Derved opstod Ønsket om en bedre Skoleuddannelse — især for Middelstandens Børn — end den, de bestaaende Borgerskoler kunde give. Autoriteterne støttede disse Bestræbelser, og et *Kancellicirkulære af 10. Febr. 1838* viste den gamle Konges Interesse for Sagen.

¹⁾ Kraiberg: Conferentsblad 1841—42, 2. Aarg., 100 ff. Her oplyses, at Skolelærerforen. for Nørhald, Gj. og O. Herreder blev stiftet 18. Septbr. 1841 i *Kjærby* Skole med 16 Medl., Formd. Lærer *Frederiksen* i Sødning.

²⁾ »Tidende for almindelig dansk Skolelærerforening« 1842, Nr. 2, 16.

Vanskelighederne ved at skaffe kvalificerede Lærere til de nye Realfag var en Tid store; dels var Seminarieuddannelsen for ringe, dels magtede Teologerne ikke altid de nye Fag. Noget hjalp dog den udvidede Seminarieundervisning, der efterhaanden indførtes flere Steder, først ved *Skaarup* Seminarium, som fra 1843 fik Eksamen udvidet med Verdenshistorie, Matematik, Fysik, Tysk, Frihaandstegning og Have dyrkning, uden at Karaktererne i disse Fag berørte Hovedkarakteren.

Ogsaa i Hobro stod Omforandringen af den bestaaende Skoleform paa Dagsordenen. Her havde man Tid efter anden indført Forbedringer, hvorved der f. Eks. udenfor Skoletiden blev givet udvidet Undervisning til Børn i ældste Klasse, naar Forældrene betalte derfor. I Tilslutning hertil havde Skoledirektionen fremsendt Forslag om Oprettelse af en *Realklasse* (Skoleplanens Afsnit 5) i Forbindelse med de to bestaaende Klasser, og Borgerrepræsentanterne „havde befundet saadant at være af særdeles Vigtighed for Byen.“ Blandt Borgerne drøftedes Sagen ivrigt, og *Borgerforeningen*, der var oprettet 25. Marts 1844, tog Spørgsmaalet op. Et af Foreningens dygtigste Medlemmer, Sadelmager *H. Wulff*¹⁾ (Formd. gennem en Aarrække) indtraadte 1845 i et Udvalg sammen med Købmændene *M. B. Frænkel* og *N. E. B. Brasch* samt Læge *F. F. Ulrich* for at forberede Sagen²⁾, og ved disse fire initiativrige og dygtige Mænds Forhandlingsevne og Autoriteternes Velvilje blev Skolespørgsmaalet løst allerede 1846, idet der skete en Deling af Skolen i en *Betalingskole* med 4 Klasser, hvoraf øverste Drengeklasse ofte kaldtes „Realklassen“, og en *Friskole* med 2 Klasser.

En lignende Ordning gennemførtes i mere end Halvdelen af Danmarks Byer; men den Frihedstrang, som Anordn. af

¹⁾ *Hertz Wulff*, f. 1808 i Assens, d. 1886 i Hobro. Borgerskab 25. Maj 1835.

²⁾ Udvalget nedsattes ved Borgerrepræsentanternes Møde 4. Juni 1845. Om de tre sidstnævnte Medl. og deres Virke for Byen henvises til Hj. Schmidt: Af Hobro Bys Hist. til 1860—70.

1814 gav Udtryk for ved at anerkende Borgerskolen som Folkets Skole med en eventuel Deling af Børnene efter Evner ved den saakaldte „Realklasse“, var foreløbig skudt til Side, endda umiddelbart før Frihedsaaret 1848¹⁾. Dette maa beklages; men herover maa dog ikke glemmes, at den nye Ordning paa adskillige Punkter bragte betydelige Fremskridt.

**„Plan til en fuldstændigere Organisation af Hobro Kjøbstads
Borger- og Almueskolevæsen, udfærdiget af det kongelige
Kancelli under 30. Juni 1846.**

.... I Kjøbstaden Hobro oprettes 2de Skoler, en *betalende Borger-skole* og en *Friskole*.

Den betalende *Borgerskole*, i hvilken Skolemulkter ikke skulle anvendes, bør staa aaben for alle de Børn, for hvilke de foreskrevne Skolepenge erlægges, og som i øvrigt findes anstændigt paaklædte og renlige i Skolen, hvorimod *Friskolen* bør optage de Børn, for hvem Forældre og Værger enten ikke kunne eller ikke ville erlægge Skolepengene, saa at det altsaa er dem overladt selv at bestemme, i hvilken af Skolerne de ville have deres Børn indsatte. Dersom Betalingen, der stedse maa erlægges kvartalsvis forud, udebliver for noget Barn i 3 Maaneder efter den Tid, inden hvilken den skulde have været erlagt, bliver Barnet at udvise af *Betalings-skolen*, hvorom Forældre og Værger betimeligen bør advares, og ligeledes bør de Børn, som vedvarende forsømme Skolen, saavel som de, der indfinde sig uanstændig klædte eller urenlige, naar passende Straf for Børnene og gjentagen Paamindelse og Advarsel til Forældrene og Værger forgjæves har været anvendt, udvises af *Betalings-skolen*, hvoraf Følgen vil blive, at saafremt der ikke bevisligt paa anden Maade, som af Skolekommissionen findes fyldestgjørende, sørges for deres Undervisning, blive de at indsætte i *Friskolen* og at underkastes den deraf følgende Skolelvang.

Friskolen inddeles i 2 Klasser, begge fælles for Drengene og Piger, med Halvdagsundervisning. *Betalings-skolen* skal bestaa af 4 Klasser, nemlig: 1 *nederste Klasse*, fælles for Drengene og Piger, 1 *Middelklasse* for Drengene alene, 1 *øverste Drengeklasse* og 1 *øverste Pige-klasse*. Af disse Klasser skulle begge de særskilte Drengeklasser have Heldagsundervisning, medens nederste Klasse, der er fælles

¹⁾ Se videre herom: Joakim Larsen: Bidrag til den danske Folkeskoles Hist. 1818—98, 101 ff.

for Dreng og Piger, og øverste Pige Klasse have Halvdagsskolegang, den sidste dog 4 Timer daglig i de 8 Maanedes af Aaret.

I den betalende Skole oprettes nogle Fripladser, hvis Antal ikke maa overstige $\frac{1}{10}$ af de betalende Elevers og i Henseende til hvis Uddeling Reglerne i § 79 af Skoleordningen for Kjøbstæderne af 29. Juli 1814 blive at følge.

Som *Overlærer* ved begge Skoler ansættes en ordineret *Katheket*, der bør have Tilsyn med Disciplinen i dem begge, og som maa besidde fornøden Duelighed til at undervise i Tysk, Engelsk og Naturkundskaberne. Desuden ansættes endnu foruden de 2de Lærere, som for Tiden haves, en Seminarist som Fjerdelærer. Undervisningen fordeles fagvis mellem de enkelte Lærere efter Skolekommissionens nærmere Bestemmelse, dog saaledes, at Religionsundervisningen i begge Betalings skolens øverste Klasser stedse bør besørges af Katheketen.

Lønnen for den ordinerede *Katheket* bestemmes til 300 Rd. aarlig foruden Højtidsoffer af Menigheden, fri Bolig for sig og Familie samt 2de Favne Brænde til eget Brug.

Den for Tiden ansatte *Førstelærer* beholder sin hidtil hafte Løn, nemlig: 157 Rd. 3 Mk. i Penge, 33 Rd. for en Koes Græsning og Fourage, 6 Tdr. Rug, 6 Tdr. Byg, $3\frac{1}{2}$ Favne Brænde, Indtægterne som Kordegn og fri Bolig for sig og Familie; men ved hans Afgang tillægges der hans Eftermand i Stedet for de hidtil ydede $3\frac{1}{2}$ Favne ikkun 2 Favne Brænde til eget Brug.

Nærværende *Andenlærer* erhoder herefter som *Tredielærer* 160 Rd. aarlig foruden fri Bolig og 1 Favne Brænde til eget Brug; hvorimod alle de ham hidtil tillagte Emolumenter bortfalde, dog vedbliver han at nyde Tegnepengene til Kommunionen som en frivillig Afgift.

For den ansættende *Fjerdelærer* bestemmes endelig Lønnen til 160 Rd., fri Bolig for en ugift og 1 Favne Brænde til eget Brug.

Undervisningsgjenstandene blive for Friskolen de i Skoleforordningen for Kjøbstæderne § 30 foreskrevne samt Skriftlæsning, Retsskrivning, Fædrelandshistorie, Geografi tillige med en Oversigt over Geografien i Almindelighed.

Med Hensyn til den betalende Skole blive Lærefagene at bestemme efter Anordningens § 74, dog saaledes, at af Sprogene optages kun Tysk og Engelsk; og vil Undervisningen forøvrigt fra de lavere til de højere Klasser udvides, efterhaanden som Barnet rykker frem i Alder og Indsigt.

Skolekommissionen har efter Overlæg med Overlæreren aarlig at udarbejde og til Skoledirektionen at indsende en *Lektionsplan*.

For hvert Barn i Betalings skolens øverste Kl. for Dreng bliver den aarlige Betaling 12 Rd., i Middelkl. for Dreng 6 Rd., i øverste

Pigecl. 3 Rd. og i nederste for begge Kjon fælles Kl. 2 Rd. Naar flere Søskende samtidigt søge den betalende Skole, bliver der for 2 at eftergive $\frac{1}{4}$ af den sammenlagte Betaling for begge, og er der 3 eller flere, eftergives $\frac{1}{3}$ af hele Betalingen.

I øvrigt vil en passende Forandring i Skolepengene kunne foreslaas, hvis der i Tiden skulde findes Anledning dertil.

Konfirmerede Drengene kunne, hvis Forældre eller Værger ønske det, vedblive indtil det 18. Aar at søge Betalingsskolens øverste Klasse i alle eller enkelte Undervisningsfag.

De til Betalingsskolen bestemte Lokaler bør kun benyttes af denne Skoles Børn, hvorimod Friskolens Børn nyde Undervisning i det for dem bestemte Lokale. Samtlige Skolestuers Opvarmning bliver at besørge af en af Lærerne efter derom mellem ham og Skolekommissionen truffen Overenskomst.

Skolens 3 Underlærere blive paa Skolekommissionens Forslag at beskikke af Skoledirektionen, og bør den ene af dem, der ikke tillige er Kirkebetjent, antages paa $\frac{1}{2}$ Aars Opsigelse, dog bør der meddeles ham Kaldsbrev og Kollats, ligesom han og, naar han efter flere Aars Tjeneste maatte afgaa formedelst Alderdom eller Svagelighed, har Adgang til Pension af Embedet eller Kommunen....«

Fyrrerne betegnede en Overgangstid paa Undervisningens Omraade; den stive og pedantiske Undervisningsform afløstes af en ny og bedre. Saaledes skiftede *Religionsundervisningen* Karakter. Den ensidige Katekiseren var ikke længer eneherskende; den jævne Fortælling begyndte at vove sig frem og blev støttet ved Brug af nye Bibelhistorier, bl. a. *Balslev* (1844), skrevet i et barnligt Sprog og befriet for de moraliserende Kommentarer. Aanden i Timerne var vel endnu rationalistisk; men baade *Mynsters* og *Grundtwigs* Indflydelse begyndte at gøre sig gældende.

Ogsaa *Læseundervisningen* undergik en Forandring til det bedre, og det skyldtes ikke mindst Læsebøgerne. Havde disse tidligere været tørre og kedelige med Hovedvægten lagt paa „de almennyttige Kundskaber“, sporedes i de nye Bestræbelser efter at bringe et poetisk og historisk Stof, fremstillet i et livligt Sprog. *P. Hjort: Den danske Børneven* (1839) blev den, der slog mest an.

Skriftlig Dansk viste kun smaa Resultater, hvorimod *Skrivning* stod paa et høiere Stade, om end Undervisningen i dette Fag havde meget lidt med Metode at skaffe: Læreren skrev Barnet før og var i øvrigt travlt beskæftiget i Timen med at „skære Fjerpenne“ til Eleverne!

Regning bragte ret gode Resultater. Skolen kunde notere sin Andel deri; men Naturbegavelse og Øvelse i det prak-

Parti fra Store Torv. Skolebygningen ses i Forgrunden til venstre.

tiske Liv spillede dog en lige saa stor — om ikke større — Rolle. Saa sent som 1847 indførte man *Ursins*¹⁾ Regnebøger i Hobro; selv om disse endnu var brugbare, var der dog paa det Tidspunkt andre og bedre at vælge imellem, Bøger, hvis Forfattere havde forstaaet *Pestalozzis* geniale Krav om,

¹⁾ *Georg Frederik Krüger Ursin* (1797—1849), Matematiker og Astronom: Regnebog eller Anviisning, hensigtsmæssigen at udføre Huus- og Handels-Regning. Udarbejdet til Nytte især for den danske Ungdom. 1824.

at al Undervisning i Barneskolen skulde være anskuelig, ikke mindst naar det angik Talforhold.

Og hvordan saa med „*de almennyttige Kundskaber*“, som hidtil saa afgjort havde ført en Skyggetilværelse, naar *Geografien* undtages, som havde haft Præg af et selvstændigt Fag ved at være optaget paa bestemte Tabeller ved *den indbyrdes Undervisning*?

Ogsaa her kunde noteres Fremgang, baade hvad Lære-bøger og Undervisning angik. Vel fik *Historien* sent sin naturlige Plads i Skolens Fagrække. Oplysningstidens Pædagoger saa ikke med milde Øjne paa Faget; de havde mere Sans for *Geografiens* praktiske Nytte og kunde ogsaa gaa med til at foredrage *Naturkundskaberne* i populær Form.

Men Fyrrernes stærke Nationalfølelse fik hos mange Øjnene op for Værdien af at give Fædrelandshistorien en mere fremskudt Plads i Skolens Undervisning, og ikke faa fik en stærk Følelse af, hvorledes Læreren blev i Stand til at gøre netop dette Fag levende i Barnets Bevidsthed. Men om disse Fag saavel som om de ikke nævnte (*Tegning, Sang, Gymnastik* og *Haandgøring*) henvises til den udførlige Redegørelse hos *Joakim Larsen: Bidrag til den danske Folkeskoles Hist.* 1818—98, 149 ff.

Efterfølgende to Planer¹⁾ angiver Normen for *Fag- og Tinefordeling* fra Midten af Aarhundredet, til en Ændring finder Sted 1883, som særlig for Friskolens Vedkommende bringer store Forandringer.

¹⁾ Hobro Skolekommission. Indk. Breve 1813—74.

Plan over Fag- og Timefordeling 1. November 1848 — 1. Marts 1849.

A. Betalingskolens øverste Drengeklasse. B. Betalingskolens Middelklasse. (Mellemkl.) C. Betalingskolens Pigeeklasse.
D. Betalingskolens nederste Klasse. E. Friskolens øverste Klasse. F. Friskolens nederste Klasse.

	Dansk	Regning	Skrivning	Skriftlæsning	Religion	Geografi	Historie	Naturhistorie	Matematik	Geom. Tegning	Fysik	Engelsk	Tysk	Sang	L.	R.	Hm.	Hg.	Sum
A.....	Hg 4	—	—	—	L 4	L 2	R 3	L 2	L 2	Hm 1	L 2	L 3	L 3	—	18	3	1	4	26
B.....	Hg 4	—	—	R 1	Hm 4	R 3	R 3	L 3	—	—	—	—	L 3	—	6	7	4	4	21
A. + B..	—	Hm 2 R 1	Hm 3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Hg 1	—	1	5	1	7
C.....	Hg 3	Hg 3	Hm 2	R 1	L 3	R 2		—	—	—	—	—	L 3	Hg 1	6	3	2	7	18
D.....	R 6	R 4	Hm 4	—	Hm 5	Hg 2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	9	2	21
E.....	Hg 4	Hg 3	Hm 3	R 1	Hm 5	R 2		—	—	—	—	—	—	—	—	3	8	7	18
F.....	R 4	Hg 3	Hm 3	—	Hg 5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	8	15
	25	16	15	3	26	7	6	5	2	1	2	3	9	2	30	31	32	33	126

4

L = Kateket Licht. R = Andenlærer Ravn. Hm = Tredielærer Hammershøj. Hg = Fjerdelærer Harboesgaard.
Skolegang fra Kl. 9—12 og 1—5, dog ingen Undervisning Lørdag Efterm. Gymnastikundervisningen, som 1830 indførtes for Drengene, fandt kun Sted i ca. 4 Sommermaaneder og laa indenfor den ordinære Undervisningstid.

Plan over Fag- og Timefordeling 1. Marts 1868—1. Novbr. 1868.

Her gælder de samme Klassetrin, som er angivet paa forrige Side.

	Dansk	Regning	Skrivning	Skrifflæsning	Religion	Geografi	Historie	Naturhistorie	Matematik	Geom. Tegning	Fysik	Engelsk	Tysk	Sang	T.	Hm.	K.	M.	Sum
A	T 4	T 3	T 2	—	Hm 3	Hm 2	M 3	T 2	T 3	T 2	M 2	K 4	K 3	—	16	5	7	5	33
B	T 5	T 4	T 2	M 1	Hm 4	Hm 2	M 2	T 2	—	T 1	—	K 3	—	M 1	14	6	3	4	27
A + B.	—	—	—	—	Hm 1	—	—	—	—	—	—	—	—	M 1	—	1	—	1	2
C	K 4	T 3	Hm 3	M 1	Hm 4	M 2	M 2	T 1	—	—	—	K 3	—	M 1	4	7	7	6	24
D	K 5	M 4	Hm 5	—	Hm 5	M 2	—	—	—	—	—	—	—	M 1	—	10	5	7	22
E	K 5	M 3	Hm 3	K 1	K 4	T 1	T 1	—	—	—	—	—	—	M 1	2	3	10	4	19
F	M 5	M 4	Hm 4	—	K 4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	9	17
	28	21	19	3	25	9	8	5	3	3	2	10	3	5	36	36	36	36	144

T = Førstelærer *Thorbjørnsen*, Hm = Andenlærer *Hammershøj*, K = Tredielærer *Kjersgaard*, M = Fjerdelærer *N. Michelsen*. Skolegang fra 8—12 og 1—5, dog ingen Undervisning Lørdag Efterm.

Drengene fik som hidtil *Gymnastik* i ca. 4 Sommermaaneder. Flertallet af disse Timer laa fra Kl. 7—8 og 4—5. *Haandgerningsskolen* var endnu paa dette Tidspunkt adskilt fra det øvrige Skolevæsen.

Som Eksempel paa en *Ferieplan* (1. Novbr. 1845 — 1. Novbr. 1846) anføres:

De ordinære Søn- og Helligdage.

Juleferie fra 24. Decbr. — 6. Jan., begge Dage inkl.

Fastelavnsmandag.

Paaskeferie fra 8. April — 14. April, begge Dage inkl.

Pinseferie i 4 Dage.

Høstferie fra Mandag 10. Aug. — Lørdag 5. Septbr., b. D. inkl.

Markedsferie: 1½ Dag i hver af Maanederne Novbr., Marts, Maj, Septbr. og Oktbr.

„*Den store Skolekommission*“, som havde Hovedøren for de to berømte Anordninger af 29. Juli 1814, tænkte sig Skolens øverste Ledelse lagt i Hænderne paa en selvstændig Institution, men maatte bøje af og lægge Ledelsen i *Kancelliets* Haand. Ved dettes delvise Ophævelse 1848 blev *Kirke- og Undervisningsvæsenet* henlagt under et særligt Ministerium, hvis første Chef blev den kendte Politiker *D. G. Monrad*.

Mange af Folkeskolens Mænd stillede store Forventninger til den begavede Minister, og endnu større blev Forventningerne, da Monrad 1855 udnævntes til *Overskoledirektor* og Departementschef i det Departement, som det var lykkedes Kultusminister *C. C. Hall* at oprette for Borger- og Almueskolevæsenet samt for Seminarierne.¹⁾

Der havde ikke i Rigsdagen været Enighed om denne Stilling, som fra flere betydelige Mænds Side var Genstand for stærk Kritik, saaledes fra *Tschernings* og *Grundtvigs*. Førstnævnte indvendte bl. a., at en saadan fast Embedsmand let vilde misbruge sin Stilling og „lade ethvert Barn i Skolen lære Napoleon d. Førstes Katekismus“, mens sidstnævnte hævdede, at Monrad (trods sine rige Evner) „aldeles fattede Øje for Folkeliv, Folkeoplysning og Folkedannelse“.

¹⁾ I den betydningsfulde Periode 1855—59 beklædte *D. G. Monrad* denne Stilling; hans Eftermand i Embedet blev Stiftsprovst *K. H. With*, Aalborg. Ved dennes Død 1865 blev Stillingen ikke besat paa ny. (Se herom Joakim Larsen: *Den danske Folkeskoles Hist.* 1818—98, 277 ff.).

I Overskoledirektørens Instruks hed det, at han — for ved Selvsyn at kunne bedømme Skolens Anliggender — mindst 6 Uger om Aaret skulde være paa Inspektionsrejse i Landet og føre Forhandlinger med de stedlige Myndigheder og Lærerne, og at han, hvor han mente det nødvendigt, skulde udarbejde Forslag til Forbedringer.

Og nu blev der taget energisk fat paa Skolereformen¹⁾, og trods megen Modstand og mange og lange Forhandlinger lykkedes det Monrad ved sit praktiske Blik og sin overlegne Dygtighed at gennemføre *Lov af 8. Marts 1856*, hvorved Skolen, dens Arbejde og Arbejdere fik bedre Kaar en Menneskealder frem i Tiden.

Ogsaa *Seminarieloven af 1857* fik han ført igennem og derved skabt et bedre Grundlag for Læreruddannelsen ved at gøre Læsetiden ved Seminarierne 3aarig (før 2aarig), ved at forøge Fagenes Antal, saa der i alt blev 15²⁾, og ved at dele Afgangseksamen i 2 Dele.

Lov af 8. Marts 1856 fremkaldte en Række Møder i Hobro, hvor Lovens forskellige Krav blev taget under Overvejelse.

Heldigvis var Skolebygningen paa Torvet saa rummelig og indrettet efter rimelige hygiejniske Krav; saa Autoriteterne med god Samvittighed kunde erklære Lovens §§ 1—3 for opfyldt.

„Skolepenge“ til Lærerne (§ 11) blev fastsat til 3 Mk.

¹⁾ Forinden var et Par mindre Love vedtaget: „*Degnepensionen*“, der paahvilede en Del Lærerembeder paa Landet som en Afgift til Latinskolerne, ophævedes 1850, og Lærernes Pligt til at befordre Præsternes Embedsbreve („*Provstetasken*“) hævdes 1851.

²⁾ Religionskundskab, Boglæsning med dansk Sproglære og Litteraturkundskab, Skriftlig Udarbejdelse i Modersmaalet, Regning, Skrivning, Historie, navnlig Fædrelandets, Geografi, navnlig Fædrelandets, Matematik, Naturlære og Naturhistorie, Opdragelses- og Undervisningslære, Sang, Musik, Tegning, Gymnastik, Praktisk Færdighed. I samtlige Fag blev givet Karakterer efter Skalaen 9, 7, 5, 2, ÷ 2, ÷ 9.

aaarlig for hvert skolesøgende Barn, men kunde fra 1862 forhøjes til 2 Rd., dog med udstrakt Moderation. For §§ 13, 15 og 19 blev der til Provst *Vallentin* i Spentrup indsendt detaillerede Lønningsforslag for Skolens fire Lærere¹⁾:

Førstelærer og Kateket: Aarlig Løn .	300	Rd.	»	Mk.	»	Sk.
Offer, anslaaet til	150	—	»	—	»	—
50 Tdr. Byg, beregnet efter de sidste 10 Aars Kapitalstakst (4 Rd. 18 Sk.).	209	—	2	—	4	—
2 Favne Brænde	20	—	»	—	»	—
Skolepenge efter § 11 . . .	15	—	»	—	»	—
Bopæl	100	—	»	—	»	—
	794	Rd.	2	Mk.	4	Sk.
Afkortning for Offer . . .	150	—	»	—	»	—
	644	Rd.	2	Mk.	4	Sk.

Andenlærer: Løn som Kateketen (Offer og Accidenser udviser efter Middeltal for de sidste 10 Aar 200 Rd.)

Tredie- og Fjerdelærer: Aarlig Løn .	150	Rd.	»	Mk.	»	Sk.
50 Tdr. Byg, beregnet efter de sidste 10 Aars Kapiteltakst (4 Rd. 18 Sk.)	209	—	2	—	4	—
1 Favn Brænde	10	—	»	—	»	—
Skolepenge efter § 11 . . .	15	—	»	—	»	—
Bopæl for en ugift Lærer	30	—	»	—	»	—
	414	Rd.	2	Mk.	4	Sk.

Reguleringssummerne fastsattes for de to første og de to sidste Embeder til henholdsvis 640 Rd. og 410 Rd.

Forslagene vedrørende Kateket- og Andenlærerembedet blev i Ministeriet ændret til, at Kateketen i aarlig Løn fik 300 Rd., 50 Tdr. Byg, 4 Favne Brænde, Bolig for sig og Familie og

¹⁾ Deliberationspr. 1837—68.

Andel i Skolepengene samt Højtidsoffer med en aarlig Afkortning af 75 Rd. i de første 10 Aar¹⁾.

Andenlærerens Løn blev fastsat til 300 Rd., 6 Tdr. Rug, 41 Tdr. Byg, 2 Favne Brænde, Bolig for sig og Familie og Andel i Skolepengene samt Offer og Accidenser. Da den normerede Pengeløn herved blev ansat højere, end Lov af 8. Marts 1856 bestemte, skulde der for Offer og Accidenser aarlig i 10 Aar afkortes 150 Rd. Saa længe *Rottbøl Ravn* forblev i Embedet, beholdt han de 3¹/₂ Favne Brænde, som tidligere var tillagt ham. De forhøjede Lønninger fik tilbagevirkende Kraft fra 1. April 1856, og Kornlønnen skulde udbetales efter hvert foregaaende Aars Kapitelstakst. I Forbindelse med de nye Lønningsbestemmelser blev *Pensionsforholdene* forbedret ved Oprettelsen af en *Skolefond* for hver Amtsraadskreds med Købstæder. Lærerne fritoges for Bidrag til Hjelpekassen, men skulde i Stedet sikre deres Hustruer en Overlevelserente (¹/₈ af Embedets Reguleringssum). Foruden Pensionen til Lærerne og deres Enker skulde Fonden udrede *Alderstillæg* til Lærerne og ydede økonomisk Støtte til andre Formaal.

I nøje Tilslutning til Landets frie Forfatning fik Borgerrepræsentanterne Indflydelse paa Skolefondens Udgifter gennem et *Skoleraad*, og ved Lærerebbeders Besættelse sikredes der Kommunerne Ret til at indstille 3 Ansøgere til den kaldende Myndighed.

Med de højere Lønninger steg Byens Udgifter til Skolevæsenet. Mens disse endnu i Aarene 1847 og 48 var anslaaet til 882 Rd. og 1053 Rd. 2 Mk., udgjorde de i 1869 2736 Rd. 7 Sk., der paa Regnskabet fordeltes saaledes:

<i>Skolekassens Udgifter:</i> Lønninger	2791 Rd.	8 Sk.
Skolebygninger, Inventar og		
Undervisningsrekvisitter	164 —	80 —
Andre Udgifter	257 —	67 —

¹⁾ Hobro Skolekomm. Indk. Breve 1813—74.

Skolekassens Indtægter: Af Kapitaler og

Ejendomme	33 Rd.	9 Sk.
Skolekontingent	420 —	34 —
Skolebøder	24 —	9 —

Af og til ydede Byen mindre Tillæg til Lønnen, og Lærerne kunde derved opnaa en nogenlunde anstændig Løn. En Undersøgelse fra 1867¹⁾ giver til Resultat, at tre Lærere — hver med en aarlig Indkomst paa 800 Rd. — er at finde i en Gruppe paa 20 Borgere (alle med nævnte Indkomst). Disse 20 fulgte efter 50 højere Skatteydere; det omtalte Aar havde Hobro 314 Borgere, som svarede Skat.

I Undervisningsfagene foregik en jævn Udvikling i den Retning, som Fyrerne havde anvist. 1856 aabnedes der Mulighed for i Religionsundervisningen at benytte *Balslevs* Katekismus i Stedet for *Balles*, som mange Steder var kommet i Miskredit. Katekisationen trængtes mere og mere tilbage, og Udenadslæren indskrænkedes; i det hele blev Undervisningen mere livfuld, hvad der ikke mindst kom Fag som *Geografi*, *Historie* og *Naturkundskab* til gode. Fagene *Sang* og *Gymnastik* søgtes fremmet, og energiske Inspektører (fra 1859 ansattes Professor *A. P. Berggreen* som den første Sanginspektør, mens Oberstløjtnant, senere Generalmajor, *N. G. la Cour* allerede fra 1847 havde ført Tilsyn med Gymnastikken) virkede nidkært Landet over, selv om de en Tid mødte ikke ringe Modstand fra Befolkningens og Lærernes Side. Men snart lysnede det, og fra Begyndelsen af Tresserne var Interessen for baade Kirke- og Skolesang levende i vide Kredse, ligesom der efter 1864 gjorde sig en stærk Stemning gældende for Gymnastikken. —

Lørdag d. 29. Maj 1858 var en stor Dag i Hobro Skoles Historie; thi denne Dag foretog Overskoledirektør *Monrad* samt de to nævnte Faginspektører Inspektion. 3. Juni s. A. bragte „Hobro Avis“ en Meddelelse herom, indsendt af Kateket *Nielsen*:

¹⁾ Hj. Schmidt: Af Hobro Bys Hist. til 1860—70, 185.

». . . Ved tilfældige Omstændigheder blev jeg forhindret fra i dette Blad at indbyde de Herrer, som interessere sig for Skolevæsenet, til Møde ved Skolens Inspection afvigte Løverdag, hvorfor kun Faa heraf Byen var tilstede. Jeg antager imidlertid, at Mange ønske at faae en klar og paalidelig Underretning om Inspectionens Udfald, og for at imødekomme dette Ønske skal jeg tillade mig at meddele følgende Oplysninger:

Læsningen i Friskolens nederste Classe fandtes ualmindelig maadelig, Sangen derimod baade i Friskolen og Betalingsskolen god, Engelsk, Physik og Regning i øverste Classe meget tilfredsstillende. Ved de øvrige Fag blev ingen Bedømmelse udtalt. Det blev paalagt at indføre Gymnastik i Friskolens nederste Classe. — Overskoledirectøren lovede, som Tegn paa sin Tilfredshed, Hr. *Kjersgaard* en Reiseunderstøttelse, for at han kunde uddanne sig endnu mere i Engelsk. Endvidere udtalte O. sig for en Omorganisation af Betalingsskolen; der burde i denne lægges Vægt paa de nødvendige Kundskaber, fremfor de glimrende, og for at dette kunde skee, burde to Classer i en Deel Fag smeltes sammen og mange flere Timer tildeles nederste Classe, at Børnene i denne kunde faae en bred og sikker Grundvold lagt for deres senere Uddannelse.«

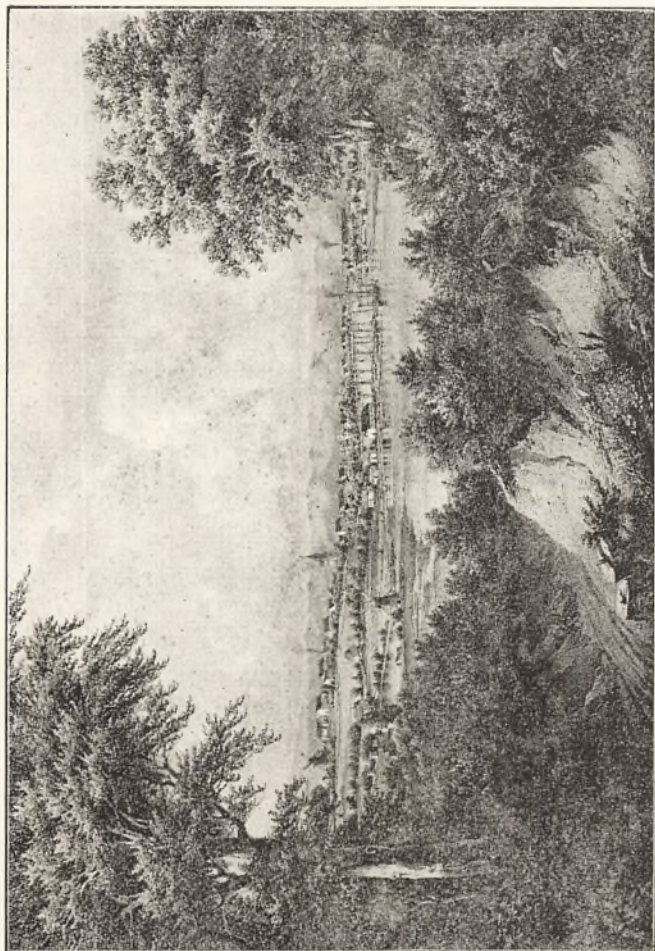
Kateketembedets Nedlæggelse.¹⁾

Kort efter Kateket *H. H. Lichts* Forflyttelse i Febr. 1856²⁾ traadte den nye Skolelov i Kraft, og i dennes § 14 hjemledes der Kommunalbestyrelsen Ret til at indstille til Ministeriet,

¹⁾ Forslaget om Nedlæggelsen af Kateketembedet fremkom af principielle Grunde; Kateket *Licht* havde virket i Skolen til almindelig Tilfredshed og efterlod et stort Savn ved sin Bortrejse fra Byen. — Jeg har opnoteret flere Udtalelser om ham af gamle Elever. En enkelt gengives her:

»Ved Kommuneskolens Omdannelse i 1846 blev Pastor *Licht* ansat her som Førstelærer og Kateket. Han var en særdeles velvillig og kundskabsrig Lærer, som viste stor Interesse for Studiet i Naturen. Han lod Timerne fra Skolestuernes kvalme Luft forlægge til Skolehavens Hygge og foretog Ekskursioner i Mark og Skov, hvor han fortalte os Elever om mange Ting og gjorde Studier i Blomster, Planter og Fugleliv. . . . Vi var 7 a 8 Drengene i øverste Klasse og 15 a 16 i Mellemklassen . . .«

Fodnoterne fortsættes Side 68.

J. C. Steensen: Hobro 1855.

at Kateketembedet blev nedlagt. I den Anledning samledes Borgerrepræsentanterne i Hobro til Møde d. 30. Marts s. A. og vedtog en Udtalelse om, at mange af Byens Borgere ønskede dette Embede nedlagt og Overlærerens Plads i Skolen besat med en dygtig Skolemand, der — uanset om han var Teolog eller ej — kunde undervise i de almindelige Skolefag, i Tysk og Engelsk samt i Matematik og Naturkundskab, idet man befrygtede, at en ordineret Kateket „ifølge sin Livsstilling og sit egentlige Kald vilde søge Forflyttelse snarest muligt.“

Ved et Fællesmøde med Skolekommissionen viste det sig imidlertid, at dennes Flertal havde en anden Mening, hvorfor Sagen foreløbig blev stillet i Bero, og allerede 29. April s. A. kunde den nye Førstelærer og Kateket *C. P. S. Nielsen* notere sin Udnævnelse. Ved hans Død 4 Aar senere blev Spørgsmaalet atter taget op. Der holdtes et Borgermøde paa Raadhuset om Sagen, og her stemte 29 for Nedlæggelsen, 17 imod, hvorefter Skolemyndighederne foretog en enstemmig Indstilling om Embedets Nedlæggelse, og allerede 22. Decbr. 1860 udnævntes Andenlærer i Byen, Seminarist og cand. phil. *Th. Thorbjørnsen*, til Førstelærer (Overlærer), mens Tredielærer *P. Hammershøj* og Fjerdelærer *J. V. Kjersgaard* rykkede op paa henholdsvis Anden- og Tredielærerpladsen. Til det ledige Fjerdelærerembede meldte sig kun to Ansøgere, af hvilke Seminarist *Nicolaj Michelsen*, Lærer ved Stamhusbesidder *Frederik Juels* Skole paa Taasinge, blev ansat 1861.

Fodnoterne fortsat fra Side 66.

Den gamle Elev kunde endnu (Udtalelsen er fra 1916) saa mange Aar efter glæde sig ved at se det store Træ i Skolehaven og tænke paa de hyggelige Timer under dets Krone. (Lindetræet findes endnu og er en Pryd for Sparekassens Have).

- 2) Tid efter anden havde Kateket *Licht* »stiftet og vedligeholdt« en Samling Bøger, kaldet „*Skolens Bibliotek*“, som han ved sin Afrejse overdrog Myndighederne »til deres Omhu og dets fremtidige Vedligeholdelse.« (Deliberationspr. 1837—68).

Antallet af skolesøgende Børn.

Skoleplanen af 1846 forhindrede en Overfyldning af Klasserne; og en hensigtsmæssig Fordeling af Eleverne i de to Skoleafdelinger i de følgende Aar kunde for længere Tid have skabt en passende Klassekvotient. Men her svigtede

Ordningen afgjort, idet Friskolen blev overfyldt. Endnu 1856 fordelte Elevtallet sig saaledes i henholdsvis Betalings- og Friskolen (regnet fra de øverste Klasser): 10, 24, 12 og 25; 26 og 27. 6 Aar senere var de sammenlagte Tal henholdsvis 95 og 104, og selv om Børnetallet i de følgende Aar viste en Opgang i Betalings-skolen og en mindre Nedgang i Friskolen, laa Tallet i dennes to Klasser sjældent under 80, hvorfor

en Ændring var bydende nødvendig. Denne blev først virkeliggjort 1883 ved et Supplement til den gældende Skoleplan; men da havde der allerede i flere Aar hersket en bitter Skolestrid i Byen under Devisen „*Betalings-skole kontra Friskole*“.

Inden disse Begivenheder bliver nærmere omtalt, vil det være naturligt at nævne *Pogeskolen*, som havde eksisteret nogle Aar uden dog at være noget organisk Led i det sam-

Lærerpersonalet ca. 1861.
 Thorbjørnsen, Nic. Michelsen,
 Hammershøj, Kjersgaard.

lede Skolevæsen ud over, at den bekostedes af Byen og stod under Skolekommissionens Tilsyn.

Hertil kom en lang Række private Skoler¹⁾, hvor et stort Antal af Byens Børn (og enkelte af Oplandets) søgte Undervisning. For Overskuelighedens Skyld skal her anføres nogle Tal over skolesøgende Børn, taget fra Overlærer Thorbjørnsens Opgørelser:

31. Decbr.	Betalingssk.		Friskolen.		Pogeskolen.		Private Skoler.		Anden Undervisning.	
	Dr.	Pg.	Dr.	Pg.	Dr.	Pg.	Dr.	Pg.	Dr.	Pg.
1876	104	(65+39)	84	(42+42)	26	(8+18)	105	(34+71)	14	(7+ 7)
1877	89	(56+33)	87	(41+46)	16	(8+ 8)	110	(43+67)	24	(8+16)
1878	97	(57+40)	86	(43+43)	19	(11+ 8)	87	(29+58)	24	(10+14)

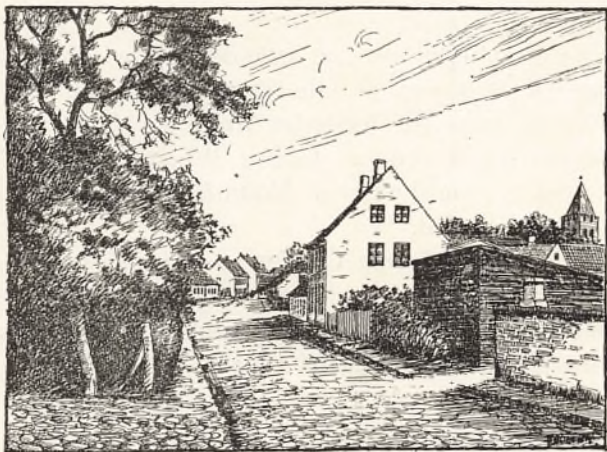
Med Tiden indskrænkedes Privatskolernes Antal, og de fleste Elever fra disse samledes efterhaanden i *Hobro private Realskole*, som mag. art. *A. Sørensen* oprettede 1880 (med 18 Elever, fordelt i 2 Klasser), de første Aar som Drengeskole, men fra 1889 som Fællesskole for Piger og Dreng. Under sin dygtige Leder (fra 1901 blev Lærer *A. Andersen* Medbestyrer) voksede Skolen sig stærk, og 1. Juni 1904 var Antallet af Elever 107, deraf 29 udenbys.

De første Lærerinder ved Hobro Skole.

Til Overskoledirektør Monrads betydeligste Foranstaltninger hørte Oprettelsen af en *Eksamen for Lærerinder*. Før 1860 udførtes Arbejdet i den offentlige Skole overvejende af Mænd, kun Haandgerning og Undervisning i Pogeskolerne var forbeholdt Kvinder, der som oftest ingen pædagogisk Uddannelse havde eller i det højeste en kortere Tid havde opholdt sig paa et Privatkursus.

¹⁾ Om Privatskolens Stilling henvises til de to Love af 2. Maj 1855 og 30. Septbr. 1864. I 1876 fandtes der i Hobro 8 Privatskoler, de fleste ganske smaa; de to største: En Drengeskole med 23 Elever lededes af Kandidat *Høyer*, og en Pigeskole med 30 Elever blev ledet af Frk. *M. Hall* (fra 1881 af Frk. *M. Nielsen*).

For flere og flere gik det op, at Kvindens naturlige Anlæg for Undervisning og Opdragelse af Børn gjorde det rimeligt, ja ønskeligt, at der aabnedes hende Plads i Skolens store Arbejdsmark, og paa et Skolemøde i Aarhus 3. Pinsedag 1858 blev dette betydningsfulde Spørgsmaal da bragt frem for et større Forum, hvorefter det blev overdraget Institutbestyrer *Kraiberg* at henlede Overskoledirektørens Opmærksomhed paa denne Sag og søge den løst.

Den første Realskolebygning i Vestergade (tidl. gl. Bag(g)ers).
Efter Pennetegning af Axel Aabrink.

Med sædvanlig Fremsyn og Energi tog denne Opgaven op, førte en Række Forhandlinger, hvorunder megen Modstand maatte overvindes, og fik ved kgl. Resolution af 4. Novbr. 1859 bestemt, at der hvert Aar i Kbhvn. skulde holdes en Eksamen for „vordende Lærerinder ved Borger- og Almueskoler“, og at de, der bestod den, kunde faa Ansættelse ved Pigeklasser i hele Landet og Ret til at undervise i saadanne Klasser i alle Fag. (Ved Lov af 29. Marts 1867 fik Lærerinderne større Virkefelt, og dermed var den offentlige Skole ført et betydeligt Skridt fremad).

Ved Ministeriets Bekendtgørelse af 9. Juli 1860 blev der givet nærmere Regler for ovennævnte Eksamen; disse skal

dog ikke omtales her, enhver interesseret kan let finde Oplysninger om dette Emne. Kun skal det bemærkes, at Minimumsalderen for Eksaminanderne blev sat til den ret høje Alder af 24 Aar.

To Privatseminarier tog sig af Uddannelsen, *N. Zahles* og *Femmers*; men foreløbig underkastede kun faa sig Prøven: 4 det første Aar, 16 det næste; derpaa gik Tallene lidt op og ned. Endnu 1870 var der kun 20 Dimittender, og neppe flere havde da Ansættelse ved Købstadskoler i Provinsen. —

Er det at undres over, at hele denne Sags sindige Karakter kom til at præge et lille Skolesamfund som *Hobros*? Her vovede man sig forsigtigt frem, og først 1849 blev Begyndelsen gjort ved, at Jomfru *Wogelius* fra 1. Novbr. s. A. ansattes som Leder af *Haandgerningsskolen* for en aarlig Løn af 80 Rd.

1868 omtales Madam *Geisler* som Haandgerningslærerinde. Efterhaanden blev det almindeligt, at Arbejdet med de yngre Elever overgik til Lærerinderne, og i Hobro ser vi *Pogeskolen* blive ledet med Dygtighed af Madam *Risom* fra 1879—83 for fra dette Aar under Navn af „*Forberedelsesklasserne*” at overgaa til Frk. *Thora Geneske*, der i en Menneskealder med stor pædagogisk Indsigt blev den ledende Kraft i Skolens Underklasser, hvor særlig hendes Danskundervisning var fremragende. Madam *Risom* fik Stillingen som Leder af *Asylet*.

Ved denne Tid ansattes for første Gang en eksamineret Lærerinde i Hobro, Frk. *Valborg Knuhtsen*, der tiltraadte sin Gerning i Slutningen af 1882, men desværre døde efter kort Tids Virksomhed. Hendes Efterfølger i Embedet blev eksamineret Lærerinde Frk. *Maren Enevoldsen*. Karakteristisk for Tiden var det, at begge de to Damer, der hver især virkede med Dygtighed og skabte Respekt om deres Arbejde, for en Tid udelukkende henvistes til de to Pige-klasser, der oprettedes ved den nye Skoleplan af 1883.

Betalingskole kontra Friskole.

Aaret 1883 dannede ligesom et Skel i Hobro kommunale Skolevæsens Historie. En bitter Skolestrid fandt dette Aar sin Afslutning, en Strid, der strakte sig over flere Aar med Borgermøder, hidsige Diskussioner i Byraadet, med Avispolemik i lange Baner og med Diskussion Mand og Mand imellem — og midt under Striden Skolebygningens Brand.

Allerede i Tresserne var Spørgsmaalet om Betalingskolens Nedlæggelse paa Dagsordenen. Saa var der Ro om Skolesagen nogle Aar, indtil Striden paany blussede op i Slutningen af Halvfjerdserne. Nogle fandt, at Byen var for lille til at kunne holde begge Skoleformer i forsvarlig Gang, og ønskede Friskolen udvidet paa Betalingskolens Bekostning, mens andre hævdede, at de kun gennem denne var i Stand til at skaffe deres Børn en god og forsvarlig Undervisning.

Borgerforeningen, som med den største Interesse fulgte alt, Skolen vedrørende, begyndte at røre paa sig og var derved medvirkende til, at Formanden for Skolekommissionen, Pastor *J. V. Hansen*, fik overdraget det Hverv at udarbejde et Forslag, der kunde samle de stridende Parter. Pastor Hansen havde for saa vidt Held med sig, som Byraad og Skolekommission i et Fællesmøde d. 11. Juni 1879 vedtog hans Forslag, der i Hovedpunkterne gik ud paa, at Betalingskolen fastholdtes, dog saaledes, at der oprettedes en 3. øverste Klasse, medens Pigeklassen og nederste Klasse skulde nedlægges. Der fastsattes en „Kundskabsgrad“ som Betingelse for at optages i Betalingskolen, samtidig med at Maalet for Undervisningen hævdedes. — Desuden foresloges, at Friskolens øverste Klasse deltes i to Klasser, og at Pogeskolens inddroges under Friskolen.

Samtidig fik Udvalget for Kommunens Bygninger Paalæg om at skaffe flere Skolelokaler. Der kunde være Tale om en Tilbygning til Skolebygningen eller om at opføre en mindre Bygning i Skolegaarden.

Enigheden var kun kortvarig, og da Fremsendelsen af en Tegning til en mindre Bygning i Skolegaarden gav Anledning til Afholdelse af et nyt Fællesmøde 3. Novbr. 1879, slog man her kontra og efterlyste en Plan, udarbejdet „under Forudsætning af Betalingsskolens Nedlæggelse“.¹⁾

Snart efter greb *Borgerforeningen*²⁾ paa ny ind i Skolesagen ved Møder i April og Juli 1880 og holdt stærkt paa Bibeholdelse af Betalingsskolen, eventuelt med en Udvidelse

Lærerpersonalet (Kjersgaard, Hammershøj, A. Michelsen, Thorbjørnsen) og Drengene fra Betalingsskolen 1879-80.

af den. Ligeledes foranledigede Foreningen, at Byraadet indbød Byens Skatteydere til et offentligt Møde den 30. Juli 1880 for at tage Stilling til Sagen. Borgmesteren, Justitsraad *H. C. Christensen*, meddelte her, at Raadets Flertal havde tænkt sig Skolevæsenet ordnet efter følgende Hovedlinier:

1. At overlade den højere Realundervisning til Fremme ad privat Vej, dog med „Understøttelse fra Kommunen i Form af Fripladser eller ved Lettelse i Skolepengene“.

¹⁾ Referaterne af de forskellige Fællesmøder er taget fra Byraadsprotokollen 1846-82.

²⁾ K. J. Kristensen: Borgerforeningens 75 Aars Jubilæum, 18 f.

2. At nedlægge Betalingsskolen og oprette en Kommuneskole med udvidet og gratis Undervisning for Drengene og Piger, idet man tænkte sig den indrettet saaledes:
 - a. 2 fælles forberedende Klasser.
 - b. 2 Pigeklasser.
 - c. 3 Drengklasser.

Denne Plan mødte afgjort Modstand hos den overvejende Del af Forsamlingen, der i Stedet ønskede saavel Betalings- som Friskolen bibeholdt, dog i forbedret Skikkelse.¹⁾

Trods den stærke Modstand vedtog Byraadet alligevel kort efter at nedlægge Betalingsskolen²⁾ og at søge Ministeriets Approbation hertil, og da den ministerielle Resolution i denne Sag fra Februar 1881 inødekom Byraadets Beslutning, syntes den gamle Betalingsskoles Skæbne at være beseglet.

Men nu rejstes for Alvor Modstanden mod denne Plan, særlig ledet af de to Byraadsmedlemmer Garver *R. Koppel* og Købmd. *A. Uhrenholdt* samt Sagfører *Joh. Andersen* (der indvalgte i Byraadet ved det „bevægede“ Valg 1882). Man indbød Overlærer *Østergaard*, Aalborg, til at tale om Skolesagen ved et offentligt Møde i Hobro d. 4. Novbr. 1881, og da hans Indlæg i Striden blev en varm anbefaling for Bibeholdelse af Betalingsskolen, vedtog Mødets Deltagere enstemmigt en Resolution gaende ud paa, at den Skoleplan, som var forelagt og vedtaget af Byraadet, ikke tilfredsstillede den større Del af Byens Beboere, som stadig ønskede en god Betalingsskole og en god Friskole.

I Begyndelsen af 1882 skulde der være Valg til Byraadets „større Halvdel“ (4 Medl.). Valget fandt Sted d. 7. Januar, og Valgdeltagelsen var langt større end sædvanlig. Af Byens ca. 325 Vælgere stemte 241, „hvilket er det største Antal

¹⁾ »Hobro Avis«, 31. Juli 1880. (jvf. Tillæg til »Hobro Avis« (Nr. 129, 7. Aug. 1880).

²⁾ Om dette Møde og Stridens senere Forløb henvises til den udførlige Omtale i Søren Vasegaard: Hobro nyere Hist., 139 ff.

(Stemmer), der nogensinde her er afgivet ved et Byraadsvalg“. („Hobro Avis“, 9. Januar 1882). Betalingsskolens Venner havde taget alle fire Mandater og vundet en stor Sejr under Førerskab af Garver *R. Koppel*, som var genvalgt med største Stemmetail.

Vejen var nu banet for Oppositionens Krav: at søge Kirke- og Undervisningsministeriet om, at Skoleplanen maatte blive tilbagesendt til ny Behandling i Byraadet.

Vel var der endnu mange og lange Forhandlinger at føre; men Betalingsskolen var reddet, og ved et Fællesmøde i Randers d. 12. Decbr. 1882 mellem Skoledirektionen og Hobro Byraad og Skolekommission, blev Skolesagen færdigbehandlet herfra, hvorefter Ministeriet under 30. Marts 1883 approberede en ny Skoleplan, hvoraf et Uddrag følger:

Supplement

til

Skoleplanen af 30. Juni 1846.

»*Lærerpersonalet* ved Hobro Skole bliver: De 4 fast ansatte Lærere, som nu ere ved Skolen, 2 Lærerinder, der ansættes efter Lov af 29. Marts 1867, og 1 Timelærer . . . Kun den examinerede Lærerinde underviser baade i Fri- og Betalingsskolen; i øvrigt have disse Skoler hver sine Lærere, hvilket i flere Henseender maa anses for et Gode«.

Pogeskolen inddrages under Kommunens Skoler under Navn af *Forberedelsesklasserne* og »bestyres af en Lærerinde, der ansættes paa anordningsmæssig Maade«.

1. Kl. (cetaarig) Dreng og Piger (som Regel 7-8 Aar) 18 ugentl. Timer.
2. » (—) » » (» 8-9 ») » » »

Friskolen. »I denne Skole, som besøges af Børn, der skulle gjøre Nytte i Hjemmet eller for Betaling gaa til Haande hos fremmede, gives kun Halvdagsundervisning, men dog i saa mange Timer som muligt. Da der navnlig om Forniddagen er megen Brug for Pigerne (de større) i Hjemmet eller andet Steds, vil Skoletiden for 2. Klasse og 3. Klasses Pigeafdeling altid være at lægge fra Kl. 1 om Efterm. *Haandgjerning* er henvist til 3. Klasses Pigeafdeling med 6 Timer ugentlig (helst 2 Timer ad Gangen) i de 8 Maaneder af Aaret fra 1. Marts til 1. Novbr. . . .«

1. Kl. (toaarig)	Drenge og Piger	21 (24) ¹⁾	ugentlige	Timer.
2. » (æctaarig)	»	»	18 (24)	»
3 A. » (toaarig)	Drenge	21 (24)	»	»
3 B. » (toaarig)	Piger	18 (24)	»	»

»Til at bestride Undervisningen i denne Skole udfordres 2 Lærere, hver med 36 Timer ugentlig om Sommeren«. (De overskydende Timer tildeles den eksaminerede Lærerinde).

Betalingsskolen. »I denne Skole gives Heldagsundervisning...

Haandgjerning vil ogsaa i denne Skole være henvist til 3. Klasses Pigeafdeling med 4 Timer (helst 2 ad Gangen) i de 8 Maaneder af Aaret (1. Marts til 1. Novbr.) og med 10 Timer ugentlig i de 4 Maaneder. Da der er Heldagsundervisning, og da Dagen, selv naar Undervisningen begynder Kl. 9 og ender Kl. 4, har flere Timer, end der er Brug for, overlades det til den lokale Skolebestyrelse at fastsætte Skoletiden for hver enkelt Klasse ...«

1. Kl. (toaarig)	Drenge og Piger	24	ugentlige	Timer.
2. » (æctaarig)	»	»	30	»
3 A. » (toaarig)	Drenge	36	»	»
3 B. » (toaarig)	Piger	36 (30)	»	»

Sammenlignet med Planerne for 1848 og 1868 er der ikke sket større Ændringer med Fagene: *Sang* og *Historie* indføres nu i alle Klasser i de to Hovedafdelinger. »Letfattede Ting« indenfor *Naturhistorien* og *Naturlæren* medtages i Friskolens 3 A og 3 B, og *Frihaandstegning* og *Begyndelsesgrundene* i *Geometri* og *Aritmetik* fra og med Betalingsskolens 2. Klasse (de to sidste Fag dog kun for Drengene), og endelig ændres Sprogundervisningen derhen, at *Engelsk* helt udgaar, og *Tysk* indføres fra og med sidstnævnte Klasse. *Drengegygnastik*, der tidligere kun blev drevet i 4 Sommermaaneder, skulde nu, da en Gymnastiksal var opført, drives baade Sommer og Vinter. Desuden hed det i Skoleplanen: »Saafremt der udenfor Lærerpersonalet maatte findes en Mand²⁾, hvem Gymnastik kan overdrages, bør denne Undervisning fremdeles ligge udenfor den ordinære Skoletid, for at der kan spares Tid til andre Fag«

I de følgende Aar skete en Del Forandringer. Det havde vist sig, at Forberedelsesklasserne blev overfyldt, naar Børnene blev der til Niaarsalderen, hvorfor Oprykningen maatte

¹⁾ Tallene i Parentes angiver Timetallet i Tiden 1. Marts — 1. Novbr.

²⁾ I en halv Snes Aar besørgedes Gymnastikundervisningen af Lærere udenfor Skolens Lærerpersonele.

ske allerede ved Otteaaralderen, og samtidig forandredes 2. Klassen i Fri- og Betalingsskolen fra eetaarige til toaarige. Kort efter sattes Timetallet lidt op i et Par af Betalingsskolens Klasser, og der indførtes Fællesundervisning i hele Friskolen. Alligevel sprængtes Rammerne, og Byen fik 1892 en ny Skoleplan.

Skolebygningens Brand.

Det var Natten til 20. Juni 1880, at denne indtraf. Skolelokalerne fandtes i Stuen, mens 1. Sal og Loftetagen var indrettet til Beboelse for Skolens Lærere: Førstelærer *Th. Thorbjørnsen* med Familie, Andenlærer *P. Hammershøj*, hvis Hustru og Datter var fraværende Brandnatten, og for Fjerdelærer *A. Michelsen*, som var ugift.

Ilden formentes at være opstaaet fra en Strygeovn, som var blevet brugt sent Aftenen forud. Den udbrød omtrent Kl. 3 Nat og blev først bemærket af en af Førstelærerens Døtre, som sammen med en yngre Søster havde Soveværelse i Bygningens Sydgavl. Hun vaagnede pludselig op og saa til sin store Forlærdelse Ild og Røg bryde igennem Værelsets Bræddevæg. I sanseløs Skræk styrtede hun til Forældrene, hvis Soveværelse laa nedenunder, og det blev derved muligt for Faderen i rette Tid at redde det andet Barn ud af det røgfyldte Gavl-værelse. Ved rettidig Alarmering kom saavel Anden- som Fjerdelæreren ud i god Behold, hvorimod Førstelærer Thorbjørnsen havde faaet sin ene Fod forbrændt under Redningen af sin lille Pige. En Tid næredes der alvorlig Frygt for, at en ung Tjenestepige, hvis Kammer fandtes paa Loftet, skulde være indebrændt, da det havde vist sig umuligt at naa til Kammeret for Ild og Røg. Spændingen udløstes dog hurtigt, da den eftersøgte snart efter dukkede op. Hun kom fra „en lille Aftentur“!

Brandvæsenet mødte op med priselig Hast — Sprøjterne var jo lige ved Haanden, og de virkede godt; men Ilden havde grebet stærkt om sig, før de kom i Virksomhed, og Bygningen stod derfor ikke til at redde.

En Del af Indboet blev bragt ud af den brændende Bygning, men ganske vist i ramponeret Stand. Desværre havde de brandlidte for lavt forsikret og led et betydeligt Tab.

Af levende indebrændte en lille Hund.

„Hobro Avis“, hvorfra ovenstaaende Oplysninger hovedsagelig er taget, sluttede sin Omtale af Brandulykken saaledes: „Efter Brandens Charakter maa det ansees for et Guds Under, at der ikke er noget Tab af Menneskeliv at beklage.“

Den nye Skolebygning.¹⁾

I Modsætning til det langvarige Tovtrækkeri, som karakteriserede Forhandlingerne om den nye Skoleplan, handlede Skolemyndighederne resolut ved — umiddelbart efter Skolens Brand — at lade indrette Undervisningslokaler i Fattig- og Sygehusbygningen i Gl. Bag(g)ers og ved hurtigt at sikre de husvilde Lærere Bolig.

Men saa stillede Striden om den nye Skoleordning sig hindrende i Vejen for Byggeplanerne i $\frac{3}{4}$ Aar, og først i et langvarigt Fællesmøde 16. Marts 1881 kunde Sagen om en ny Skolebygning for Alvor tages op. Og nu fulgte Fællesmøde paa Fællesmøde.

Der var først 3 Byggegrunde at tage Stilling til: Enkefru *Holms Eng* ved Vesterfjord, *Søren Støvrings* Ejendom i Gl. Bag(g)ers og „*Skolelodden*“ („*Skolehaven*“) Syd for Morellgade. Førstnævnte Byggegrund kunde man ikke komme til Rette om, og *Søren Støvrings* Ejendom blev for dyr, da han forlangte 7000 Kr. for Hus og Jord; tilbage var saa Skolelodden. (Bykortet fra 1858 viser os Pladsens Beliggenhed og Størrelse). Kort forinden havde Byen udvidet Lodden ved

¹⁾ Om Anvendelsen af den gamle Skolegrund og om de mange Forhandlinger vedrørende den nye Skolebygning henvises til *Søren Vasegaard: Hobro nyere Hist.*, 156 ff.

Køb af en tilstødende Grund (335 □Alen, Pris 3 Mk. pr. □Alen) hos Mekanikus *P. Jørgensen*; men forinden den kunde bruges som Byggegrund, maatte den dybe Grøft, der fandtes Sydvest for Lodden i det moseagtige Terrain, rørlægges og tilkastes. Endvidere blev der tilvejebragt en Overenskomst med Naboerne om Afstaaelse af saa megen Jord, at Grunden kunde faa en bekvem Form. Bygningen blev derpaa opført efter Tegning og Overslag af Arkitekt

Udsigt fra »Granerne« ud over »Skolelodden«.

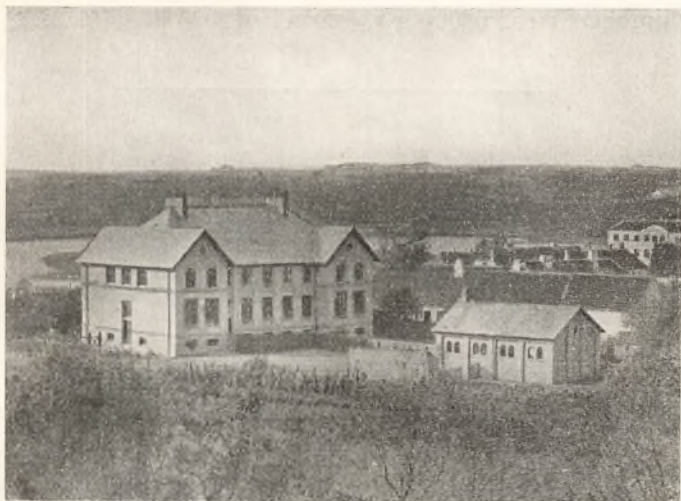
Arboe, Aarhus, og under Tilsyn af samme. (De mange Forhandlinger havde nødvendiggjort, at Byggeplanen Gang paa Gang var ændret). Som Hovedentreprenør antoges Tømrermester *Fogh*, Brabrand, til at udføre Byggeriet for et samlet Tilbud af 25400 Kr. Han udførte selv Tømrer- og Snedkerarbejdet, mens Murermester *Rath*, Aarhus, fik Murerarbejdet overdraget, og to Hobromestre, *Schwartz* og *Rudkjøbing*, kom til at udføre henholdsvis Skifer- og Blikkenslagerarbejdet samt Malerarbejdet.

I „Hobro Avis“ for 17. Oktbr. 1882 findes en Omtale af den færdige Skolebygning, som kunde tages i Brug 1. Novbr. s. A. I Stueetagen fandtes 8 Klasseværelser, 4 større i de to Fløje og 4 mindre i Midterpartiet. I øverste Etage var indrettet Lejlighed til Førstelærer *Th. Thorbjørnsen* (mod Syd) og til Andenlærer *P. Hammershøj* (mod Nord), desuden

to smaa Lejligheder, den ene til en ugift Lærer, den anden til en Lærerinde. Under hele Bygningen fandtes Kælder, hvoraf en Del var indrettet til Beboelse for Skolebetjenten.

Børnenes Indgange var i søndre og nordre Fløj, medens Hovedindgangen paa Midterpartiet ud mod Skolegade var forbeholdt Lærerne med Familie.

Bygningen var forsynet med et Centralvarmeanlæg, baseret paa varm Luft, som gennem Kanaler i Indermuren førtes

Den nye Skolebygning, opført 1881-82.

rundt til de 8 Skolelokaler. Dette Anlæg var leveret af den kendte Opvarmningsingeniør *A. B. Reck*, København.

Byen var stolt over sin nye grundmurede Rødstensbygning, og „Hobro Avis“ udtrykte den almindelige Mening i disse Ord:

„Det Hele bærer Præg af at være solidt opført, hensigtsmæssigt indrettet og maa sikkert kaldes i alle Maader tidsvarende.“

Gaardspladsen var blevet inddelt i en lille indelukket Plads (til Brug for Lærerfamilierne og Skolebetjenten) og to Legepladser, den ene for Pigerne, den anden for Drengene;

som Skel mellem disse var anbragt et Plankeværk, ved hvilket der fandtes en Brønd, hvorfra alle tre Pladser forsynedes med Vand.

Et *Gymnastikhus*,¹⁾ 20 Alen l. og 14 Alen br., var opført for Enden af Gaardspladsen mod Øst, og ved dette fandtes to Smaahaver til Brug for de gifte Lærere, Haven Nord for Gymnastikhuset var tillagt Andenlæreren og Haven Syd for Førstelæreren.

Hele Bygningskomplekset fuldt monteret, kom til at staa Kommunen i ca. 63000 Kr.

Eldre Billede fra Vestergade. (Gl. Bag(g)ers).
Bygningen i Baggrunden (t. v.) er den første Realskolebygning: lige over for ligger den senere Realskolebygning (opf. 1885-86). I Forgrunden (t. v.) Fattig- og Sygehusbygningen (opf. 1846), hvortil Undervisningen blev henlagt efter Skolebranden.

¹⁾ Udvidet 1897 ved en Forlængelse mod Øst; Gulvet fornyedes, og et Forværelse, hvor Fodtøjet kunde skiftes, indrettedes. Før var Forholdene nærmest slette. I Efteraaret 1896 androg Gymnastiklæreren om at faa anskaffet 1 Svaber til Salen, Gymnastiksko til Eleverne og om, at Gulvet maatte blive ferniseret. Skoleinsp. erklærede herom, at Støvet ofte var uudholdeligt for Lærer og Elever, hvorfor han kunde tilraade Anskaffelse af 1 Svaber og Gymnastiksko. Ferniseringen blev derimod udskudt og er vel neppe blevet praktiseret, før Ministeriets Cirkulære af 14. Febr. 1900 om Skolebygningernes Renholdelse forelaa.

Skoleplan af 6. Maj 1892.

Byraad, Skolekommission og Byens Borgere viste stadig Skolen stor Interesse, og da derfor Ministeriets Bekendtgørelse af 4. Marts 1891 om *Borgerskoleeksamen* gjorde det muligt for Elever i Konfirmationsalderen gennem en Prøve at godtgøre, at de var egnede til at gaa ud i det praktiske Liv som f. Eks. Lærlinge i Haandværk og Handel, handledes der resolut i Hobro.

I Septbr. s. A. sendte Skolekommissionen, Pastor *C. Gyberg*, Sagf. *Joh. Andersen* og Kaptajn *F. F. Lohff*, Byraadet et Udkast til en ny Skoleplan for derved at indføre Borgerskoleeksamen for Drengene. Motiveringen var, at det vilde være „af stor Betydning for den talrige Klasse af Børn af mindre formuende eller uformuende Forældre her i Kommunen, at der gennem Betalings-skolen for en forholdsvis moderat og overkommelig Betaling“ kunde ydes dem en ret fyldig og for deres fremtidige Livsstilling passende Undervisning, og særlig gjaldt dette for Drengene, „der for største Delen efter deres Udgang af Skolen skulde oplæres til Haandværk eller Handel.“¹⁾

Forslaget, der tillige indeholdt enkelte Forbedringer vedrørende Friskolen, mødte varm Støtte, og efter at have undergaaet enkelte Ændringer approberedes det 6. Maj 1892.

Ved denne Skoleplan deltes Byens Skole i 2 Afdelinger, hver med Fællesundervisning:

Friskolen med 6 Klasser og Halvdagsundervisning. Hver af de 2 nederste Klasser fik 18, de øvrige 24 Timers ugentlig Undervisning. I Klasserne undervistes i Religion, Dansk, Skrivning, Regning, Sang og Gymnastik (sidste Fag kun for Drengene); i de højere Klasser desuden i Fædrelandshistorie, Naturvidenskab, Geografi og (for Pigerne) Haandgerning.

¹⁾ Hobro Skolekommissions Kopibog 1891—1905, 2 ff.

Borgerskolen (Betalingsskolen) ligeledes med 6 Klasser, hvoraf de 2 yngste var Forberedelsesklasser. Det ugentlige Timetal (naar Drengegygnastikken ikke blev medregnet) fordeltes saaledes: 6. og 5. Klasse hver 33 Timer, for 4. og 3. Klasse henholdsvis 34 og 31 Timer og for Forberedelsesklasserne fra 18—24 Timer. Fagene omfattede de i Ministeriets Bekendtgørelse af 4. Marts 1891 angaaende *Borgerskoleeksamen* anførte, dog kun eet fremmed Sprog, og for Pigerne ingen Gymnastik, men derimod Haandgøring. Den maanedlige Betaling for Børn fra Hobro laa fra 1 Kr. til 4 Kr. op gennem Klasserne, og for Søskende kunde der gives Moderation. Hel eller delvis Friplads kunde gives. Der mulkteredes ikke for Forsømmelser, og „Børn, som trods gjentagne Paamindeiser“ vedblev at forsømme Skolen, kunde af Skolekommissionen henvises til Friskolen.

Om *Lærerpersonalet* indeholdt Skoleplanen bl. a. følgende: „Under Skolekommissionens Overtilsyn ledes Skolen af den af Ministeriet udnævnte Førstelærer, som er *Inspektør* ved Købstadens samlede Skolevæsen og tillige Overlærer ved Borgerskolen¹⁾. Til som *Overlærer* under Skoleinspektørens Tilsyn at lede Friskolen udvælger Skolekommissionen en af Skolens andre Lærere. . . . Under Skoleinspektørens Forfald fungerer *Overlæreren* ved Friskolen som Skoleinspektør.“²⁾

Skoleinspektøren er pligtig til at undervise indtil 30 Timer ugentlig, øvrige fast ansatte Lærere og Lærerinder (henholdsvis 4 og 2) hver indtil 36 Timer pr. Uge. Timelærere og Time- lærerinder kan antages, dog højst 1 Timelærer og 1 Time- lærerinde ved hver Afdeling. Af det fast ansatte Lærerperso- nale er 4 paa ældst og 3 paa yngst Lønning. En af Læ- rerne er Kordegn og nyder derfor ca. 700 Kr. (afløst Offer) samt Accidenser. Som Tillæg ud over ældst Lønning har Førstelæreren (Skoleinsp.) 300 Kr. og 2 Favne Brænde. (Se

¹⁾ Her er for første Gang Tale om Embedet som *Skoleinspektør*.

²⁾ Denne Stilling tildeltes Lærer A. Michelsen (der en Tid i Forvejen havde været udnævnt til »ledende Lærer« ved Fri- skolen) uden Afkortning i Timer eller Tillæg i Løn.

Side 89.) Organist- og Graverembedet er tillagt henholdsvis 120 Kr. og 100 Kr. samt Accidenser¹⁾.

Tid efter anden foretoges Ændringer af forskellig Art.

Saaledes blev det efterhaanden nødvendigt at inddrage hele Skolebygningen til Undervisningsbrug, paa nær Skoleinspektørens og Skolebetjentens Lejligheder, og 1. Novbr. 1894, da der paa Grund af Friskolens voksende Elevtal maatte oprettes nye Klasser i denne Skoleafdeling, tog For- delingen af Fag og Timer sig saaledes ud:

Borgerskolen.

Fag- og Timefordeling 1. Maj 1894 — 1. Maj 1895.

	1. Kl.	2. Kl.	3. Kl.	4. Kl.	5. Kl.	6. Kl.
Religion	2	2	3	3	3	3
Dansk	8	7	7	6	5	5
Skrivning	4	4	4	3	1	1
Regning	4	4	6	5	4	4
Historie	»	2	3	3	4	4
Geografi	»	1	2	2	2	2
Tysk	»	»	»	3	3	3
Naturhistorie	»	»	2	2	2	2
Fysik	»	»	»	1	2	2
Matematik	»	»	»	3	4	4
Geom. Tegning	»	»	»	1	2	2
Frihaandstegning	»	»	2	2	2	2
Sang	»	»	1	1	1	1
Sum...	18	20	30	35	35	35
Gymnastik (Drenge)...	»	2	2	2	2	2
» (Piger).....	»	2	2	2	2	2
Haandgerning (Piger)..	»	4	4	4	4	4

Hermed indførtes *Pigegymnastik* (som frivilligt Fag) i Borgerskolen. Undervisningen i dette Fag besørgedes i Aarene 1894—1901 af Lærerinder, ansat ved Hobro priv. Realskole. (Se herom Fortegnelsen over Lærerpersonalet). Det bemærkes, at Timerne i Gymnastik og Haandgerning laa udenfor den ordinære Undervisningstid.

¹⁾ Fra Sommeren 1892 blev Lærer *A. Michelsen Kordegn* og Lærer *Chr. L. Christensen Graver*. *Organistembedet* tildeltes Lærer *H. V. Johansen*.

Friskolen.

Fag- og Timefordeling 1. Novbr. 1894 — 1. Maj 1895.

Halvdagsundervisning	1. Kl.	2. Kl.	3. Kl.	4. Kl.	5. Kl.	6. Kl.	7. Kl.	8. Kl.
Religion	2	2	4	4	4	3	3	3
Dansk	8	8	9	9	8	7	7	6
Skriftlæsning	»	»	»	»	»	»	»	1
Skrivning	4	4	4	4	3	3	3	1
Regning	4	4	4	4	4	4	4	4
Historie	»	»	»	»	1	2	2	2
Geografi	»	»	»	»	1	2	2	2
Naturvidenskab	»	»	»	»	»	»	»	2
Sang	»	»	1	1	1	1	1	1
Gymnastik (Drenge)...	»	»	»	2	2	2	2	2
Sum...	18	18	22	24	24	24	24	24
Haandgerning (Piger)..	»	»	»	6	6	6	6	6

Timerne i Haandgerning laa udenfor den ordinære Undervisningstid. — I Friskolen afholdtes Eksamen baade For- og Efteraar. Derimod afholdtes kun Foraarseksamen i Borgerskolen, og fra 1. Maj 1903 skete det samme i Friskolen, hvorefter nævnte Dato regnedes for det nye Skoleaars Begyndelse.

Borgerskoleeksamen.

Til denne indstillede Hobro Borgerskole i Begyndelsen af 1896 5 Drenge i Alderen 14—15 Aar. Det ser ud til, at disse 5 er de eneste fra samtlige Landets Købstæder. Til Trods herfor blev der givet Hobro Tilladelse til Afholdelse af Eksamen i Foraaret 1896, og Skolekommissionen blev bemyndiget til selv at udnævne den Censor, som ellers skulde beskikkes af Ministeriet. Der rettedes Henvendelse til Overlærer *Østergaard*, Aalborg, der erklærede sig villig; men da Sygdom senere traadte hindrende i Vejen, blev det Lærer, cand. phil. *I. Mose*, Aalborg Borgerskole, der kom til at censurere sammen med Provst *R. Chr. Madsen*, Spentrup.

Eksamen forløb godt, og dette i Forbindelse med Censorerens Indberetning medførte, at Ministeriet 17. Oktbr.

1896 gav Hobro Borgerskole Tilladelse til indtil videre at lade afholde Borgerskoleeksamen. Til Censor foruden Provst *Madsen* valgtes Realskolelærer *A. Andersen*, Hobro, og disse to Mænd bemyndigedes til at tilkalde andre Censorer.

1897 afholdtes Eksamen paa ny. Som Aaret før indstilledes 5 Dreng, der underkastede sig den skriftlige Prøve i Dagene 27. og 29. Marts og den mundtlige 6. og 7. April.

Aarsberetningen oplyser, at saavel Skolekommissionens 3 Medlemmer som Skoleinspektøren og Lærer *Chr. L. Christensen* mødte som inspektionshavende ved den skriftlige Prøve. Antagelig har de delt Tilsynet imellem sig, ellers synes et saadant Opbud at virke lidt for højtideligt for 5 Elevers Skyld!

Der blev givet Karakterer i følgende 15 Fag: Religion, Dansk, Dansk Stil, Tysk, Historie, Geografi, Naturhistorie, Naturlære, Aritmetik, Geometri og geom. Tegning, Regning, Skrivning, Tegning, Gymnastik og Orden. Karaktererne i Dansk Stil og Regning regnedes dobbelt.

Talværdien var: $ug = 9$, $ug \div = 8$, $mg = 7$, $mg \div = 6$, $g = 5$, $g \div = 4$, $tg = 2$, $tg \div = \div 2$, $mdl. = \div 9$, $slet = \div 18$.

Ved saa resolut at indføre det nye skaffede Lærerpersonelet ved Hobro Borgerskole sig et Førstehaandskendskab til nævnte Eksamens Fortrin og Mangler. Det ses derfor, at der fra flere Købstæder rettedes Forespørgsler til Skoleinspektør *Thorbjørnsen* i denne Sag, saaledes i Elfteraaret 1896 fra Aarhus, „hvor man stærkt tænkte paa at indføre Borgerskoleeksamen.“

Da det snart viste sig, at Eksamensfordringerne var for store, rettede Ministeriet 1898 en Opfordring til Skoleinspektør *Thorbjørnsen* om at deltage i en Konference i København om Undervisningens Omfang i Borgerskolernes ældste Klasse, og 30. Januar 1899 udsendtes en ministeriel Bekendtgørelse, der paa enkelte Punkter betød en Ændring af de gældende Krav: Prøven i nogle Fag indskrænkedes til kun at gælde sidste Aars Pensum; samtidig udvidedes Eksamen til at om-

fatte *kvindelige Elever* i Borgerskolerne, hvorved *Haandgerning* optoges som Eksamensfag. I Hobro blev *Engelsk* sideordnet med *Tysk* ved Eksamen.

Derimod fastholdtes Linien fra 1891, at Borgerskoleeksamen ikke skaffede sin Indehaver offentlige Rettigheder, ej heller kunde der fra denne Eksamen overføres Karakterer til nogen bestaaende Eksamen, bortset fra den Indrømmelse, at Elever, der havde bestaaet Borgerskoleeksamen, fik Adgang til — efter 2 Aars Forberedelse i en eksamensberettiget Realskole — at indstille sig til Alm. Forberedelseseksamen. Karakterskalaen blev Ørsteds. Genfortælling ved skriftlig Dansk afløstes af en Diktatstil.¹⁾

I Hobro afholdtes Borgerskoleeksamen sidste Gang 1906; i Aarenes Løb bestod hen mod 70 Elever denne. —

Mod Aarhundredets Slutning sporedes der i det danske Folk en økonomisk Opgang, og da de politiske Forhold blev mere afklaret, aabnedes der Mulighed for en Skolelovgivning. De økonomiske Kaar i mange Lærerhjem var ringe. Kapiteltaksternes Fald gennem en Aarrække havde forringet Lønningerne, som i Forvejen var smaa nok. Da kom som et Lyspunkt *Skoleloven af 24. Marts 1899*, hvis Lønningsbestemmelser dog først traadte i Kraft 1. Januar 1901.

For Købstæderne var der tre Lønningsklasser at vælge imellem, og det tjener Hobro Byraad til Ære, at det i sit Møde i Septbr. 1899 vedtog at indføre højeste Skala. Herved lønnedes fast ansatte Lærere med en Begyndelsesløn af 1000 Kr., stigende til 2400 Kr. efter 20 Aars Tjeneste, og i Lighed hermed fast ansatte Lærerinder med 800 Kr., stigende til 1500 Kr. (Kordegn, Organist og Graver fik desuden de til Embedet knyttede Indtægter). Overlæreren fik

¹⁾ Faget *Dansk Stil* omfattede ved Eksamen 1897 to Opgaver: I. (2 Timer). Genfortælling: Chr. Winther: »Flugten til Amerika.« II. (3 Timer). Fri Opgave: Tordenskjold.

som Begyndelsesløn højeste Lønning ved den paagældende Skole med et Løntillæg paa indtil 1200 Kr.¹⁾

Byen fik en ny Skoleplan og en Undervisningsplan, hvilken sidste approberedes 8. Novbr. 1900 af Direktionen.

Drages en Sammenligning mellem en Timeplan fra 1901 og den anførte fra 1894, er Ændringerne ikke store; det ugentlige Timetal er 1901 forøget noget, mest for Friskolen. Der er fremdeles Fællesundervisning i begge Afdelinger, som hver har sit særlige Lærpersonale: 5 Lærere og 1 Lærerinde i Borgerskolen og 4 Lærere og 2 Lærerinder i Friskolen. 1 Lærerinde i Haandgerning underviser begge Steder.

En ny Undervisningsplan approberedes 7. Oktbr. 1903 af Skoledirektionen, og 1. Maj 1904 fordeltes Timerne saaledes pr. Uge:

Borgerskolen.

Klasse	1	2	3	4	5	6	7
Drenge.....	18	27	33	36	36	36	36
Piger.....	18	30	36	39	39	39	39

Friskolen.

Klasse	1a	1b	2a	2b	3a	3b	4	5	6	7
Drenge....	18	18	22	22	27	27	29	30	30	30
Piger.....	18	18	23	23	28	28	30	31	31	31

¹⁾ Til Sammenligning anføres Lønningerne i Hobro 1889 (90):
Førstelærer: 50 Tdr. Byg efter Kapitelstakst; 600 Kr.; Vederlag for afløst Offer 300 Kr.; Skolepenge ca. 36 Kr.; 4 Favne Brænde; fri Bolig; 6 Værelser, Pigekammer og øvrige Bekvemmeligheder, Have ca. 500 □ Alen. Boligen ansat til 400 Kr.
3 Lærere paa ældst Lønning: (hver) 50 Tdr. Byg efter Kap.; 600 Kr.; Skolep. ca. 36 Kr.; 2 Favne Brænde; for en af Lærerne fri Bolig, ansat til 400 Kr.; for to Lærere Huslejegodtgørelse (290 Kr.)
1 Lærer paa yngst Lønning: 50 Tdr. Byg efter Kap.; 300 Kr.; Skolep. ca. 36 Kr.; 1 Favn Brænde; fri Bolig paa Skolen (120 Kr.)
2 Lærerinder paa yngst Lønning: (hver) 33¹/₃ Tdr. Byg efter Kap.; 200 Kr.; Skolep. ca. 36 Kr.; 1 Favn Brænde; fri Bolig (el. Huslejegodtgørelse), ansat til 120 Kr.
 Førstelærerembedets *Reguleringssum* androg 2023 Kr. — 1897 var Reguleringssummerne for de fast ansatte Lærere og Lærerinder følgende Tal: Skoleinsp. 2323 Kr., Kordegn 2776 Kr., Organist 1668 Kr., Graver 1628 Kr.; to Lærerembeder, hvert paa 947 Kr., og to Lærerindeembeder, hvert paa 694 Kr.

Den danske Folkeskole er nu inde i en Grødetid efter de politiske Kampaars golde Periode. Lov af 24. Marts 1899 (ændret og udvidet ved Lov af 29. Marts 1904) bragte store Fordele: Vilkaarene for Undervisningen blev bedre (navnlig var det af stor Betydning, at Maksimum for Klassernes Elevtal blev nedsat, og at Timetallet forøgedes), og for Skolens Kvinder og Mænd skabtes større Tryghed i økonomisk Henseende. Vel var Lønnen ikke særlig høj; men den jævne

Lærerpersonalet (med Undtagelse af Lærerinde K. Hammershøj og Lærer H. V. Johansen) sammen med den afgaaede og den nye Skoleinspektør Decbr. 1902. Fra venstre (staaende): E. Winge, Hj. Schmidt, R. Rasmussen (Hessellund), A. Michelsen, J. Rasmussen, H. Knudsen, J. M. Johansen. — Siddende: Th. Genefke, M. Quistgaard, P. Larsen, Chr. L. Christensen (Thrane), Th. Thorbjørnsen, R. Hansen.

Stigning, der fulgte med Ancienniteten, var langt at foretrække for den tidligere Ordning med „ældst“ og „yngst“ Lønning.

Hertil kom, at Bestemmelsen om Indførelse af *Lærer- raad* og Lærerpersonalets Ret til at blive hørt i en Del Skolesager var medvirkende til at hæve Standens Anseelse.

Saaledes laa Landet, da *Almenskoleloven af 24. April 1903* skulde føres ud i Livet for at skabe Forbindelse mellem den højere Skole og Folkeskolen gennem *Mellemskolen*.

Forinden havde Byraads- og Skolekommissionsmedlem i Hobro, Dr. med. *Kragelund*, 9. Oktbr. 1902 fremsat et Forslag til en Omordning af Byens Skolevæsen, bygget op paa følgende Grundlag:

Fri- og Betalingsskolen nedlægges, den private Realskole søges købt for ligeledes at nedlægges. En kommunal Skole oprettes, bestaaende af:

1. En treaarig *Forskole* for Børn fra 7—10 Aar, Halvdagsundervisning (4 Timer dagl.). Gratis for alle.
2. En fireaarig *Mellemskole*, som deles i 2 Afdelinger:
 - I. En *Betalingsskole* med Heldagsundervisning. (6 Timer dagl.) Elevantal ca. 20 pr. Kl. 10 pCt. af Pladserne er Fripladser.
 - II. En *Friskole* med udvidet Halvdagsundervisning. (29 ugentlige Timer); ca. 30 Elever pr. Kl.
 Denne Afdeling underviser Børn til 14 Aar; kan, om det ønskes, afsluttes med Borgerskoleeksamen.
3. To *Realklasser*, der forbereder til Præliminæreksamen. Skolepengene er 12 Kr. pr. Maaned for hver Elev.

Ved Forslagets Behandling i Skolekommissionen gik dens Flertal imod Forslagsstilleren og fremhævede stærkt som den gældende Ordning Fortrin „den Lethed, hvormed Overgang fra Friskolen til Betalingsskolen og fra denne til Realskolen kunde ske.“ Flertallet mente tillige, at en fælles Grundskole vilde foranledige Oprettelse af Privatskoler, og holdt derfor paa, at den daværende Ordning var at foretrække. Under alle Omstændigheder burde man afvente Resultatet af den ministerielle Kommissions Overvejelse af Skolevæsenets Ordning.¹⁾

Der kom ingen ny Skoleordning ud af Distriktslæge Kragelunds Forslag; men Sagen var rejst, og i vide Kredse i Byen var der vakt en levende Interesse for alt vedrørende Skolen. Og da derfor Lov af 24. April 1903 skulde føres ud i Livet, rejste den nye Skoleinspektør *R. Hansen* og Lærpersonalets Flertal kraftigt og maalbevidst Skolesagen.

¹⁾ Skolekommissionens Forhandlingspr. 1882—1908.

Der sendtes et Andragende til Skolekommission og Byraad med Henstilling om, at Borgerskolen maatte blive omdannet til Mellemskole efter den nye Lov med Mellemskoleeksamen som afsluttende Maal. Denne Forandring kunde ske ved, at der fra 1906 føjedes en 8. Kl. til Borgerskolen, hvad der formentlig ikke vilde medføre større Merudgift for Kommunen, naar der regnedes med Skolepengene fra de ny tilkomne Elever.

Henstillingen var gentagne Gange Genstand for Behandling i Skolekommission og Byraad, og Mand og Mand imellem blev den ivrigt drøftet, ligesom den droges frem for en større Offentlighed paa Forældremøder og i Pressen. Hertil kom, at Lærerne fik stærk Støtte af en større Forældrekræds, der havde Børn paa 11—12 Aar i Borgerskolen, og for hvem Spørgsmaalet derfor var af særlig Interesse. Dette foranledigede Byraadet til at tage Sagen op i sit Møde 5. April 1904, og da det viste sig, at der blandt Medlemmerne var Stemning for en kommunal Mellemskole, fremstaaet ved Køb af *Hobro private Realskole*, nedsattes der et Udvalg til at forberede et saadant.

Længere naaede man ikke i Skoleaaret 1903—04; men i de følgende Maaneder voksede Tanken om en større Omforandring af Byens samlede Skolevæsen sig stærkere, navnlig efter at Lærerraadet i Sommeren 1904 havde indsendt et Andragende herom paa et nyt Grundlag. Paa et Byraadmøde i Septbr. s. A. vedtoges det at rette en Opfordring til Skolekommissionen om at udarbejde en ny Skoleplan efter følgende Grundprincipper:

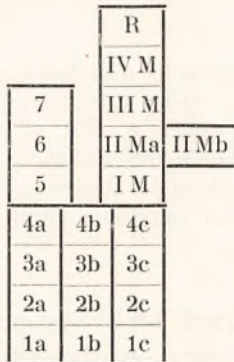
»Kommuneskolen indrettes som Folkeskole med udvidet Halvdagsundervisning som hidtil, samt en Mellemskole og (en) dertil sig sluttende Realklasse, dannet ved Sammenslutning af den nuværende Borgerskole og den private Realskole. Planen vil være at udarbejde med det Hensyn for Øje, at det nuværende Skolebudget ikke væsentlig overskrides.«

Med priselig Hurtighed, der ikke mindst skyldtes Formanden, Sognepræst *O. Gottliebs*, store administrative Dyg-

tighed, forelaa Kommissionens Forslag allerede 12. Oktbr. 1904, og Lærerradet havde det til Erklæring 24. Oktbr. s. A. Alle Medlemmer var mødt. Et Flertal havde flere Ting at indvende mod Forslaget og fremhævede stærkt det uheldige i, at Skolevæsenet efter dette spaltedes paa langs i to skarpt adskilte Dele: Folkeskolen og den højere Almenskole (med sin særlige Forskole), hver Del med sin Overlærer. Købet af den private Realskole kunde Flertallet godt slutte sig til, men kun paa det Grundlag, at Folkeskolens lavere Klasser skulde være Grundskole for den højere Almenskole.

For nærmere at præcisere Flertallets Anskuelse medsendtes Forslag til en Skoleplan under den Forudsætning, at den private Realskole blev indlemmet i det kommunale Skolevæsen.

Et Grundrids viser Planens Opbygning:

Trods Lærerradets Erklæring vedtog Byraadet Skolekommissionens Forslag d. 31. Januar 1905 med uvæsentlige Ændringer og sendte det videre til Ministeriets Approbation.

Den vedtagne Plan gik i Korthed ud paa (foruden de alt omtalte to skarpt adskilte Dele med hver sin Overlærer), at Overlæreren ved Folkeskolen tillige var Skoleinspektør for Byens samlede Skolevæsen, og at der i Almenskolen og dennes Forskole betaltes Skolepenge efter ret lempelige Regler.

„Inden en ny Skoleplan træder ud i Livet, kan der imidlertid være sket betydelige Ændringer i ovennævnte Bestemmelser“, skrev Skoleinspektør *R. Hansen* i sin Beretning for Skoleaaret 1904—05. Og han fik Ret. Det sidste Ord var ikke sagt endnu.

Allerede i Febr. 1905 havde *R. Hansen* rettet en Forespørgsel¹⁾ til Ministeriet om, hvorledes han vilde have at forholde sig, hvis det Embede, han for Tiden beklædte, maatte blive nedlagt.

For det første: Om det vilde være nødvendigt for ham at indsende Ansøgning om et af de to vakante Overlærerembeder, hvis Skoleplanen i den foreliggende Form blev approberet af Ministeriet?

For det andet: Hvis han ikke gjorde det, hvad Resultatet da kunde blive for ham?

Kommissionen gav enstemmigt Forespørgslen følgende Paategning:

»Ved herved tjenstligst at fremsende foranstaaende Forespørgsel undlader Kommissionen ikke at udtale, at Hr. Skoleinspektør *Hansen* ogsaa efter det under 31. f. M. af Hobro Byraad vedtagne Skolelovsforslag vil beholde sin Stilling som Skoleinspektør og Overlærer ved det kommunale Skolevæsen i Hobro, kun at han derefter ikke længere vil være den eneste Overlærer ved Byens kommunale Skolevæsen.«

Hen paa Aaret 1905 blev Skoleplanen tilbagesendt til Hobro, og Kommissionen omarbejdede den paa Grundlag af „de af Ministeriet foreslaaede Ændringer.“

Dermed var Banen klar, og den nye *Skoleplan blev approberet af Ministeriet 17. Decbr. 1905.*

Hovedindholdet kan i Korthed gengives saaledes:

Kommunen køber den private Realskole, og hele Skolevæsenet omordnes, idet Realskolen, Borger- og Friskolen ophæves fra 1. Maj 1906 for at afløses af:

¹⁾ Hobro Skolekommissions Kopibog 1891—1905.

1. En gratis *Grundskole* for Børn fra 7—11 Aar.
2. En gratis *Folkeskole* - - - 11—14 -
3. En betalende *Mellemskole* for Børn fra 11—15 Aar,
hvortil der kan knyttes en *Realklasse*.

Mellemskolen fik sin egen Overlærer, ligeledes fik Grund- og Folkeskolen sin Overlærer, hvilken sidste var Skoleinspektør for Byens samlede Skolevæsen. Hidtilværende Medbestyrer af den private Realskole, A. Andersen, blev Overlærer ved Mellemskolen og erholdt 1. Maj 1906 kgl. Udnævnelse som saadan.

Hermed var Mellemskoleordningen paa een Gang gennemført i Hobro. Flertallet af Eleverne fra de højere Klasser i den nedlagte Borgerskole gik over i de tilsvarende Mellemskoleklasser, hvor en Parallelklasse paa 2. Trin oprettedes. Resten gik til Folkeskolen. For Grundskolen viste det sig, at Ordningen med de tre Klasserækker kom til at svare godt til Børneantallet paa hvert Trin.

Ved Kommunens Overtagelse af Realskolen oprettede en Kreds af Byens Borgere *Hobro private Grundskole* med det Formaal at forberede dens Elever til Optagelse i Mellemskolens 1. Klasse. Skolen, der virkede en Række Aar, havde til Huse i Ejendommen Nordvestvej 3, hvor der var indrettet to Klasselokaler. —

Borgerskoleeksamen afholdtes sidste Gang 1906 (9 Elever), *Alm. Forberedelseeksamen* — ligeledes for sidste Gang — i Sommeren 1907 (17 Elever), og samme Aar afholdtes *Mellemskoleeksamen* for første Gang med 13 Elever. Af disse fortsatte de 12 i den nye Realklasse og bestod alle *Realeksamen* i 1908.

Enkelte Oplysninger fra Skoleaaret 1. Maj 1906 — 30. April 1907 kan have sin Interesse for at belyse Overgangen til den nye Skoleordning.¹⁾

¹⁾ R. Hansen: Beretning om Hobro komm. Skolevæsen for Aarene 1906 og 1907.

Timefordeling ved Mellemkolen.

Klasse	I	IIa	IIb	III	IV	IV Realkl. ¹⁾
Drengene..	36	36	36	36	34	34
Piger....	36	36	36	36	36	34

Timefordeling ved Grund- og Folkeskolen.

Klasse	Ia	Ib	Ic	IIa	IIb	IIc	IIIa	IIIb	IIIc	IVa	IVb	IVc	Va	Vb	VI	VII
Drengene..	22	22	22	24	24	24	28	28	28	29	29	29	30	30	30	30
Piger....	25	25	25	27	27	27	32	32	32	33	33	33	33	33	33	33

Skolepenge (maanedlig):

I. Mellemkoleklasse	6 Kr.
II.	7 -
III.	8 -
IV.	10 -
Realklassen (1906-07 IV. Realkl.)	12 -

For flere Søkende, som samtidig besøger Skolen, gives der 25 pCt. Rabat for det andet Barn, 50 pCt. for det tredie, 75 pCt. for det fjerde og gratis Undervisning for Resten. For eet Aar ad Gangen bortgives Fripladser til flittige og velbegavede Børn af ubemidlede Forældre i et Antal af mindst $\frac{1}{3}$ af Elevernes Antal i Klasserne ved Begyndelsen af Skoleaaret, naar Andragende herom foreligger.

Desuden har Børn af Lærere, ansat ved det komm. Skolevæsen, fri Undervisning. Enkelte Børn kan erholde gratis Lærebøger.

Skolesparekassen.

Gennem mange Aar havde det været Lærerpersonalet magtpaaliggende at fremelske Sparevillien hos Eleverne. Længe var der Stilstand; endnu 1. Januar 1900 var der kun

¹⁾ Fra Skoleaaret 1907-08, hvor IV. Realklasse er afløst af Realklassen, er Drengenes Timal 35.

63 Sparere, paa hvis Konti der indestod 884,07 Kr., hvortil kom en Reservefond paa 94,34 Kr. 1. Juli 1906 nærmede Sparernes Antal sig 500 med en samlet Indskudskapital paa 3631,76 Kr. samt en Reservefond, der udgjorde 165,33 Kr.

Beløbet henstod i „*Spare- og Laanekassen for Hobro og Omegn*“, der modtog Indskud fra 1 Øre og opad mod en Rente af 4 pCt. p. A. De indskudte Beløb udbetaltes som Regel ved Konfirmationen, men kunde dog hæves ved Bortrejse fra Byen.

Skolevæsenets Samlinger og Bygninger.

Saa vel *Børne-* som *Lærerbogsamling* modtog Aarene igennem Tilskud fra Stat og Kommune og var 1. Maj 1906 af ikke ringe Omfang. De *naturhistoriske* og *fysiske Samlinger* var af beskedent Omfang, men fik ved Købet af den private Realskole en meget betydelig og værdifuld Forøgelse. Den *botaniske Have*, beliggende ved Grund- og Folkeskolens Gymnastiksal, henlagdes i Efteraaret 1906 til Mellemskolens botaniske Have.

Det er naturligt, at der i Løbet af Sommeren 1906 skete betydelige Reparationer og Forandringer ved Skolebygningerne; men den største Omforandring, der bestod i at indrette *Sløjdlokale* i Kommuneskolebygningens Loftsetage, udsattes til Foraaret 1907, og fra 1. Maj s. A. indførtes obligatorisk *Sløjdundervisning* for Drengene fra Mellemskolen. Kort forinden var et stort Lokale paa 1. Sal blevet indrettet til *Tegnelokale* for hele Skolevæsenet og monteret med drejelige Tegneborde.

Til Slut bør det fremhæves, at Byens Styrelse viste det Fremsyn — med eventuelle Udvidelser for Øje — at købe en *større Grund* paa 5600 □ Alen (Pris 1,50 Kr. pr. □ Alen) af det Gartneri, som var beliggende umiddelbart op til Kommuneskolens Grund, og som ejedes af Bagermester *Chr. Sennels*.

Overgangen til det nye og uprøvede var naturligvis præget af forskellige Besværligheder. Nye Lærerkræfter skulde ansættes (midlertidigt, indtil Sommerferien 1906, antoges flere af Personalet fra den nedlagte Realskole). I Løbet af Sommeren blev de nye Embeder opslaaet; men det voldte store Vanskeligheder at faa Lærerpersonalet fuldtalligt. Og saa kom dertil nye Undervisningsplaner, nye Metoder — nok til at skabe Usikkerhed. Men trods alle disse Vanskeligheder maa det siges, at den nye Skoleordning kom til at virke meget tilfredsstillende. Vel havde Modstanden mod den nye Ordning været haard; Mening havde staaet skarpt mod Mening, og det var ikke altid blide Ord, der faldt under de forskellige Debatter. Men da det viste sig, at det nye havde Livskraft og stærkt kunde bidrage til en Fornyelse af Byens offentlige Skolevæsen, blev de gamle Stridspunkter „lagt paa Hylden“, og alle gode Kræfter i Byen virkede i Fællesskab for at naa det bedst mulige Resultat.

Hobro fra Begyndelsen af det 20. Aarh.

Kort Oversigt

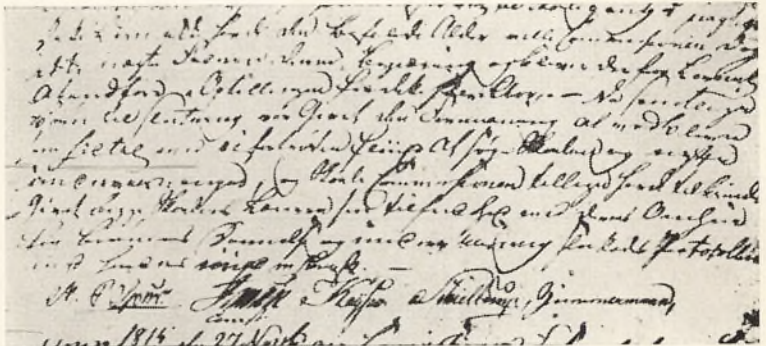
over Hobro kommunale Skolevæsens Udvikling i Tidsrummet mellem de to Skoleplaner af 4. Juli 1817 og 17. Decbr. 1905.

Aar	Lærere (L.) Lærereinder (Li) Vikarer ikke medregnet	Skolesøgende Børn i Byens Skole	Skolevæsenets Udgifter	Indbyggertal	Aar	Udgift pr. Indbygger	Udgift pr. skolesøgende Barn
1819	2 (L.)	75	ca. 650 Rd.	ca. 550	1819	ca. 7 Mk.	ca. 8—9 Rd.
1849 ¹⁾	4 (L.)	ca. 100	1337 Rd. 2 Mk.	1173	1850	ca. 7 -	ca. 13 -
1869	4 (L.)	ca. 200	2736 Rd. 7 Sk.	2081	1870	ca. 8 -	ca. 13 Rd. 3 Mk.
1889	5 (L.) 2 (Li.)	236	10074,55 Kr.	2543	1890	ca. 4,00 Kr.	42,69 Kr. ²⁾
1904	10 (L.) 4 (Li.)	510	ca. 21000,00 Kr.	3161	1901	ca. 6,50 -	ca. 41,00 Kr.

¹⁾ Da Skoleplan af 30. Juni 1846 først traadte i Kraft efter nogen Tids Forløb, kan dens økonomiske Virkninger ikke fuldt ud spores hverken i Budgettet for 1847 (882 Rd.) eller for 1848 (1053 Rd. 2 Mk.).

²⁾ I sit Møde 29. April 1893 imødegaar Hobro Skolekomm. nogle Oplysninger, som findes i „Meddelelser ang. det komm. Skolevæsen i Købstæderne og Handelspladserne“ (1890) vedrørende Hobro Kommunes samlede Udgifter til Skolevæsenet for 1889, som er opgivet til 12295,90 Kr., hvoraf et Tilskud til private Skoler har udgjort 1539 Kr. Det hævdes, at 454,85 Kr., som Asylet har kostet, ikke er fradraget, og en Indtægt ved Skolepenge paa 227,50 Kr. ikke medregnet. Under Hensyntagen hertil bliver Udgiften i Gennemsnit pr. Barn 42,69 Kr. og ikke, som angivet, 45,58 Kr. (Hobro Skolekommissions Kopibog 1891—1905).

Tillæg.

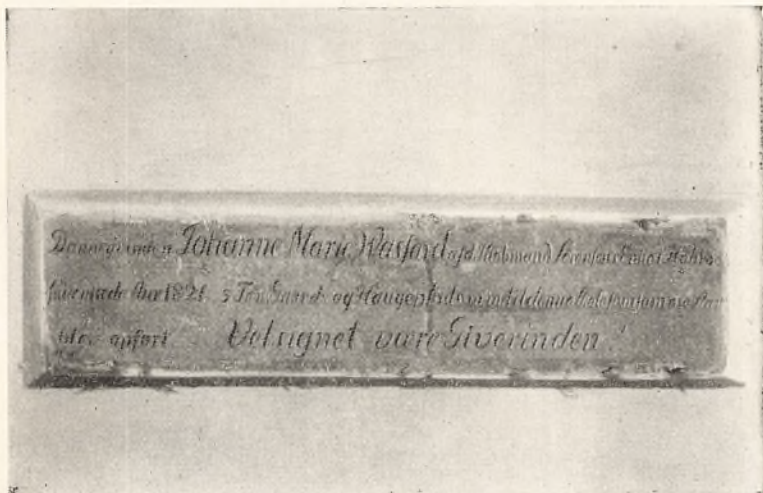

Fotokopi efter Skolekommissionens Forhandlingsprotokol (Bl. 5)
med de 5 Medlemmers egenhændige Underskrift.

Brudstykket er taget fra Mødet 21. Novbr. 1815 efter tilendebragt Efteraarsexamen i Dagene 26. og 27. Oktbr. s. A. og gengives her med bogstavret Tekst: En Familie-fader, Toldbetjent *Faarup* i Hobro, har begæret sin Søn indskrevet til Skolegang; uagtet

»dette Barn ikke havde den befalede Alder ville Commissionen dog ikke nægte Faderen denne Begiæring og bliver der for Barnet at indføre i Optellingen for dette halve Aar. — Da samtlige Børn til Slutning var Givet den Formaning at vedblive som hidtil med ufotrøden Fliid at søge Skoelen og nytte underviisningen, og Skole Commissionen tillige havde tilkiendegivet begge Skoelens Lærere sin tilfredshed med deres Omhue for Børnenes Dannelse og underviisning, sluttede Protocollen med hænders underskrift.

N. C. Spur. Jansen, Keyser. Schiellerup. Zimmermann.
const.

For Fuldstændighedens Skyld gengives her i bogstavret Form:

I. *Den oprindelige Indskrift*, før Stenen blev beskadiget ved Branden:

Danneqvinden Johanne Marie Wassard, afd. Kiøbmand Sørensen's Enke i Hobroe, skienkede Aar 1821 5te Febr. Bygge- og Haugeplads m. m. til denne Skole som
blev opført. Velsignet være Giverinden!
samme Aar

II. *Den ændrede Indskrift*, som findes paa Stenen ovenfor:

Danneqvinden Johanne Marie Wassard, afd. Kiøbmand Sørensen's Enke i Hobroe, skienkede Aar 1821 5 Ton. Gaards- og Haugeplads m. m. til denne Skole som
blev opført. Velsignet være Giverinden!
samme Aar

Mærk! Foruden Ændringen i anden Linie er det forkortede Ord afg. ændret til afd.

Hobro Skolekommission 1814—1906.

1814—17	Sognepr. N. C. Spur	Konst. Byfoged H. B. Jansen	Købmd. og Forligsmgl. L. Schiellerup	Købmd. og Bogbinder Zimmermann	Kobbersm. L. Keyser
1818—20	Sognepr. M. Wogelius	(Byfoged 19. April 1820)	Købmd. Niels Urth	—	—
1821	—	—	—	Købmd. A. Brendstrup	Farver J. Schnøyder
1822	—	—	—	—	— ¹⁾
1823—25	—	—	—	—	—
1826—27	—	—	—	Købmd. L. Haslund	—
1828—33	—	—	Købmd. ²⁾ N. Brendstrup	—	—
1831—42	—	—	—	Gæstgiver, exam. jur. H. Hom	—
1843—44	—	Konst. Byfoged C. C. Holm	—	—	—
1845—46	—	Byfoged E. Høyer	—	—	—
1847	Kapellan P. Jungersen	—	Bager J. Thorup	—	—
1848	Sognepr. L. Christensen	—	—	—	—
1849—51	—	—	Skomager M. Dyhrberg	—	—
1852—53	—	—	—	Læge F. F. Ulrich	—
1854—56	—	—	—	Fabrikant Kjeld Nielsen	—
1857—58	—	Byfoged C. Schønberg	Mægler Chr. Genefke	—	—
1859	—	Konst. Byfoged C. F. Seidelin	—	—	—
1860	—	Byfoged Christensen	—	—	—
1861	—	—	Købmd. S. P. Møller	—	—
1862—68	Sognepr. J. H. Spur	—	—	— ³⁾	—
1869—80	Sognepr. J. V. Hansen	Købmd. H. J. Bie	Kjeld Nielsen	—	—
1881	Sognepr. C. H. Gyberg	—	—	—	—
1882—90	—	Sagfører Joh. Andersen	Læge Just Poulsen	—	—
1891—92	—	—	Kaptajn F. F. Lohff	—	—
1893—1900	Sognepr. O. E. Gottlieb	—	—	—	—
1901—06	—	—	Distriktsl. C. Kragelund	—	—

¹⁾ Efter Andragende fra Skolekomm. til Direktionen nedsattes Skoleforstandernes Antal fra 3 til 2.

²⁾ I Modet 5. Septbr. 1827 ønskede Niels Urth at udtræde af Skolekomm. I Stedet foresloges Købmd. Niels Brendstrup. Han synes dog ikke at være traadt i Funktion de første Aar.

³⁾ Efter Lov af 26. Maj 1868 bestod Skolekomm. i Byerne af Sognepræsten (Sognepræsterne) og dobbelt saa mange af Byraadet for 3 Aar valgte Medlemmer, af hvilke mindst Halvdelen skulde vælges af Raadets egen Midte.

Lærerpersonalet gennem 125 Aar.

Omkr. 1784—1906.

1. **Christen Qvist Schmidt**; stud. theol.; Skoleholder og Kordegn, nævnes 1781 og 1791; hans Enke omtales 1801.
2. **Christen Bloch**; Skoleh. og Kord.; forfl. til Grenaa ca. 1811.
3. **Søren Christensen Kragh**, f. 29. Aug. 1787 i Asferg (v. Randers). Seminarist 1808 Skaarup; 1. Novbr. 1808 — 1. Novbr. 1810 »Substitut« hos Nr. 2.
4. **Andreas Hansen Gildsig**; Sem.; 17. Juni 1811 Skoleh. (senere Førstel.) og Kord. i Hobro; d. 25. Juli 1817 i Hobro, 31 Aar. Drukede under Badning i Fjorden ved »Sildehagen«.
5. **Jens Albech**; 1812 og 13 Underlærer; d. 13. Septbr. 1813 i Hobro, 52 Aar.
6. **Niels Nielsen Balle**; »midlertidig ansat Underl. ved Hobro Sogneskole, søger 2. Oktbr. 1814 Ansættelse andetsteds.« — Kom atter til Hobro efter Gildsigs Død som Vikar i Aug., Septbr. og Oktbr. 1817.
7. **Ludvig Peter Lund**; 1814—17 Underl.; forfl. til Vorup.
8. **Hans Henrik Matzen**, f. 13. April 1787 i Ribe, d. 15. Decbr. 1854, Student 1804 Ribe; cand. theol. 1808; 5. Novbr. 1817 ord. Kateket og Førstel. i Hobro; 24. Septbr. 1823 Sognepr. i Hersom, Bjerregrav og Klejtrup; senere Sognepr. flere Steder; 1838 Provst, 1850 R. af D. Efter Matzens Forfl. nedlægges Kateketembedet midlertidigt.
9. **Johannes Christian Groth Dary**; Sem. 1817 Skaarup; Novbr. 1817—1820 Andenl. i Hobro; d. 10. Maj 1820 s. St., 22 Aar.
10. **Søren Christen Thorsen**; Sem. 1820 Lyngby; 2. Oktbr. 1820 Andenl. i Hobro; 19. Maj 1825 Randers. Tiltraadte Embedet 1. Juni s. A.; forfl. Aug. 1832.
11. **Christian Michael Rottbøll Ravn**; Sem.; 1817 Andenl. og Klokker i Randers; 10. Decbr. 1823 Førstel. i Hobro, men fra 1847 Andenl., da den nye Skoleordning medførte, at der atter ansattes en Kateket og Førstel.; 1. Jan. 1859 pens.; d. 4. Jan. 1860, 66 Aar.

12. **Jens Høegh**; Sem.; 1. Juni 1825 Andenl. i Hobro, tiltraadte Embedet 24. Juni 1825 efter Uddannelse i Orgelspil; ledede en Privatskole i Byen, »Andenl. Høeghs priv. Institut«; forfl. 19. Jan. 1839.
13. **Paul Søegaard**, f. 10. Decbr. 1806 i Fausing (Sønderjyll.), d. 16. Aug. 1889; Sem. 1828 Skaarup; Huslærer Ouegaard; 1839 Andenl. i Hobro; 1843 Nykøbing paa Mors, Overl., D. M., 1876 pens.
14. **Petrus Hammershøj**, f. 14. Marts 1821 i Randers, d. 22. Jan. 1892 i Hobro; Sem. 1840 Lyngby; Lærer Lynderupgaard; 1843 Andenl. og Organist i Hobro, 1847 Trediel. (ny Skoleordn.), 1860 paa ny Andenl.; H. virkede ihærdigt for Haandværkerlærlingenes Uddannelse. 1847 Medstifter af *Teknisk Skole* i Hobro. Skaffede ad frivillig Vej 92 Rd., og ved *Borgerforeningens* varme Støtte kunde Skolen indvies 1847 (indrettet efter de Massmannske Søndagsskolers Forbillede).
15. **Hans Henrik Licht**, f. 4. Juni 1814 i Vordingborg, d. 17. Marts 1886; Student 1833 Vordingborg, cand. theol. 1841; Bestyrelsesmedl. i »Pædagogisk Selskab« i Kbhvn.; 14. Decbr. 1843 pers. Kapellan i Vestervig og Agger, Thisted Amt; 20. Septbr. 1847 ord. Kateket og Førstel. i Hobro; 18. Febr. 1856 Sognepr. i Hundborg og Jannerup, Thisted Amt; senere Sognepr. flere Steder; 1861 Folketingsmd.
16. **G. H. Lund**; Sem.; 1847 Fjerdel. i Hobro; forfl. 1848.
17. **C. Harboesgaard**; Sem. 1847; 1848 Fjerdel. i Hobro; 1854 forfl. til Randers.
18. **Jakob Vilhelm Kjersgaard**, f. 1816 i Aarhus, d. i Skjellerup (?); Sem. (Privatist) 1835 Lyngby; Lærer i Ramsted; 1854 Fjerdel. i Hobro (Juli (?) 1858 Kursus i Engelsk i Kbhvn.); 1860 Trediel. og Organist; 1884 pens. — Kjersgaard var Byens Lejligheds poet. (Nytaarsdigte, Mindedigte m. m.).
19. **Carl Paulus Søltøft Nielsen**, f. 1820, d. 9. Maj 1860 i Hobro; Student 1838, cand. theol. 1844; 29. April 1856 ord. Kateket og Førstel. i Hobro. Ved hans Død ophævedes Kateketembedet i Hobro.
20. **Thorbjørn Thorbjørnsen**, f. 16. Novbr. 1822, d. 19. Marts 1909 i Randers; Student 1842, cand. phil., Sem.; 1851—59 Lærer og Inspekt. ved Helsingør Realskole; 1859 Andenl. i Hobro, 22. Decbr. 1860 Førstel. (Overl.), 6. Maj 1892 Skoleinsp., 1897 R. af D., 1. Novbr. 1902 pens. Medudgiver af Regnebøger for Borgerskolen.

21. **Nicolaj Michelsen**, f. 8. Septbr. 1840 paa Thurø; Sem. 1860 Skaarup; Lærer ved Stamhusbesidder Frederik Juels Skole paa Taasinge; 1861 Fjerdel. i Hobro; deltog som Løjtnant i Krigen 1864 (var med i Kampene ved Dannevirke, Dybbøl og paa Als); 1871 Førstel. i Nørre-Sundby; 1878 Overl. ved Aalborg Skole, R. af D.
22. **Frederik Ferdinand Lohff** (1900 Navneforandring: **Tretow=Loof**), f. 13. Marts 1845 paa Gaarden Høgholm (Tirstrup Sogn), Randers Amt; Sem. 1864 Lyngby; 1864 Vikar i Nic. Michelsens Embede, mens denne deltog i Krigen; 1864 Leder af en Privatskole i Hobro. — Senere Officer, Kaptajn i Fodfolket. Tog senere sin Afsked fra Hæren for at overtage Svigerfaderens (Konsul *Brasch's*) store og omfattende Virksomhed i Hobro. Se Søren Vasegaard: Hobro nyere Hist., 199 f.
23. **H. Blichfeldt**; Sem. Lyngby; 20. Febr. 1872 Fjerdel. i Hobro; 1874 Lærer i Vindblæs (Randers Amt).
24. **Svend Rasmussen**, f. 1852; Sem.; 25. Aug. 1874 Fjerdel. i Hobro; 1879 Lærer i Hillerød; senere Førstel. i Brønderslev.
25. **August Michelsen**, f. 17. Novbr. 1852 paa Thurø; Sem. 1872 Skaarup; Realskolel. i Kbhvn.; Hjælpep. i Ulbølle (Svendborg Amt); 1873—77 Lærer i Nørre-Sundby; 1877—79 Lærer i Sulsted (Aalborg Amt); 1. Aug. 1879 Fjerdel. i Hobro, 30. April 1884 Trediel. og Organist, senere af Skolekomm. udnævnt til »ledende Lærer ved Friskolen«. Efter Skolepl. af 6. Maj 1892 af Skolekomm. udnævnt til som »Overl. under Skoleinsp.s Tilsyn at lede Frisk.« uden Afkortning i Timer eller Tillæg i Løn. 1. Maj 1892 Andenl. og Kord. (Forannævnte Stilling som Overl. ophørte fra 1. Maj 1903). Forst. for Handelssk., Censor ved de jydsk Handelssk.; 1903 Formd. for Hobro Ligningskomm.
26. **Madam Risom**; ueks.; fra 1879 ansat ved Pogeskolen, 1883 Bestyrerinde af Asyllet. Afg. 31. Marts 1897.
27. **Thora Genefke**, f. 25. Juni 1849 i Hobro; ueks.; 1865—78 Privatlærerinde i Hobro; 1878—81 do. i Odder; 1. Novbr. 1882 Hobro Skolev., Maj 1883 konst. ved Forberedelseskl., 14. Septbr. 1885 fast ansat.
28. **Valborg Knuhtsen**, f. 1857, d. 1883; eks. Lærerinde, Femmer; 1. Novbr. 1882 konst. i Hobro.
29. **Maren Enevoldsen**, f. 1856; eks. Lærerinde 1882 Femmer; 18. Maj 1883 Lærerinde i Hobro; Juli 1886 Skolev. i Kbhvn.

30. **Christen Christensen Krogsgaard**, f. 4. Decbr. 1854 i Thise (ved Brønderslev), Sem. 1874 Ranum; 1. Novbr. 1874 Lærer ved Brønderslev Højskole; 1875—78 ved Frederikshavn priv. Realskole; udv. Eks. (Monradist); 1881—83 ved Hobro priv. Realskole, 1. Maj 1883 ved Hobro Betalingskk., 31. Juli 1883 ved Statssem. i Skaarup. Se »Skaarup Seminarium 1803—1903,« 82.
31. **Christen Laurits Christensen** (fra 1905 Familienavnet **Thrane**), f. 15. Juni 1848 i Svendborg; Sem. 1869 Skaarup; Huslærer Overdrevsgaard (Præstø Amt); 1872—83 Lærer ved Realsk. i Svendborg; Novbr. 1883 Timel. i Hobro, 1. Jan. 1887 fast ansat; fra 1. Juli 1892 tillige Graver; 1887 og 88 korte Kursus i Fysik.
32. **Albert Vilhelm Karl Kristensen**, (1903 Navneforandring: **Kornø**), f. 2. Marts 1863 i Hvornum ved Hobro; Sem. 1883 Jelling; 1883 Lærer ved Herning Realsk.; 25. Aug. 1884 Fjerdel. i Hobro; 24. Juli 1886 til Skolev. i Kbhvn.
33. **Marius Sæ-Petersen**, f. 1864; Sem.; 1. Septbr. 1886 Fjerdel. i Hobro; bortrejst 1. April 1888; senere cand. theol.; Præst flere Steder, bl. a. i Ranum.
34. **Oline Christine Rasmussen**; f. 5. Febr. 1862; eks. Lærerinde 1886; Privatlærerinde; 15. Jan. 1887 Lærerinde i Hobro; 1. Maj 1893 Frederiksværk.
35. **Jens Actor Steffen Sørensen**, f. 26. Decbr. 1861; Sem. 1883 Ranum; 1883 Lærer i Aalborg, senere i Æbeltoft; 15. Maj 1888 Fjerdel. i Hobro; 1. Novbr. 1889 i Mariager.
36. **Kirstine Hammershøj**, f. 22. Jan. 1852 i Hobro; ueks.; 1889 til 1. April 1890 midlert. ansat i Hobro; Privatlærerinde i Hobro; 1892 Timelærerinde i Hobro, 1. Maj 1893 konst., 22. Jan. 1894 fast ansat.
37. **Harald Viggo Johansen**, f. 30. Decbr. 1864; Sem. 1885 Jonstrup; 19. Aug. 1885 Rudkøbing Realsk.; fra Aug. 1887 flere Steder, bl. a. Næstved Realsk., Sorø Borgersk.; 1888 Tillægseks. i Tysk og Engelsk; 1. Novbr. 1889 Vikar i Hobro, 1. Febr. 1890 Fjerdel., Aug. 1892 Trediel. og Organist.
38. **Peder Thorkild Sillesen** (Sielesen ?); Sem.; Efteraar 1891 Vikar i Hobro, 1. Febr. 1892 konst., 1. Aug. 1892 til Skolev. i Kbhvn.
39. **Hans Sørensen** (Navneforandring: **Foldby**); f. 5. Juli 1868 i Faarup ved Mundelstrup; Sem. 1887 Jelling; 1887 Lærer Varde Realsk., 1890 Soldat, 1. Oktbr. 1891 Sekondløjtn. i Fodfolket; 16. Jan. 1892 Andenl. i Vitten (Aarhus Amt); 1. Decbr. 1892

- Fjerdel. i Hobro; 20. Decbr. 1894 Lærer i Karlslunde (København's Amt); 11. Febr. 1897 Lærer i Frederikssund; 11. Novbr. 1901 Lærer og Kantor i Præstø.
40. **Johannes Nielsen**, f. 1871; Sem.; 1. Oktbr. 1892 Timel. i Hobro, 1. April 1893 bortrejst for at studere videre.
 41. **Johannes Berg Carsten Christensen**, Sem.; 1. April 1893 Timel. i Hobro, 1. Aug. 1893 til Faaborg Realskole.
 42. **Aage Jørgensen**, f. 5. Maj 1871; Sem. 1891 Jelling; Hjælpep. i Saksild ved Odde; 1. Maj 1893 Timel. i Hobro; 1. Novbr. 1894 Lærer ved Silkeborg Seminarisk.; 1. Decbr. 1896 Lærer i Esby ved Rønde; 1. Maj 1901 Lærer i Dragstrup ved Esrom.
 43. **Johannes Mikkelsen Johansen**, f. 27. Maj 1870 Foldby Mark (Hinnerup); Sem. 1889 Ranum; 1. Aug. 1893 Timel. i Hobro; 15. Decbr. 1894 fast ansat. Talrige korte Kursus, bl. a. i Tegning. I mange Aar Lærer ved Teknisk Skole.
 44. **Anders Larsen**, f. 21. Oktbr. 1874 i Brørstrup, Sem. 1894 Jelling; 10. Septbr. 1894 Vikar i Hobro, 1. Novbr. 1894 Timel.; 1. Juni 1897 Lærer i Horsens; 1901—02 Aarskursus, senere forsk. Kursus.
 45. **Peter Larsen**, f. 28. Maj 1873 i Ballerup; Sem. 1894 Jonstrup; 20. Novbr. 1894 Timel. i Hobro, 4. Maj 1900 fast ansat; Feriekursus i Geografi og Dansk. En Aarrække Lærer ved Handelssk.
 46. **Marie Quistgaard** (Enke efter Boghandl. **C. W. Quistgaard** i Hobro), f. 28. Decbr. 1842; ueks.; 1. Novbr. 1893 Haandgerningslærerinde i Hobro.
 47. **Rasmus Johan Marinus Rasmussen**, f. 24. Decbr. 1869 i Strands, Mols; Alm. Forberedelseseks., Sem. 1891 Kbhvn.; 1891 Lærer i Elsegaarde-Skovgaarde (.Ebeltoft); 24. Marts (tiltr. 18. April) 1895 Fjerdel. i Hobro; forsk. korte Kursus. Leder af forsk. Sangkor.
 48. **Rasmus Rasmussen** (1903 Familienavnet **Hessellund**), f. 6. Oktbr. 1873 i Øls ved Hobro; Sem. 1895 Ranum; 14. Juni 1897 Timel. i Hobro, 1. Jan. 1901 fast ansat. Lærer ved Teknisk Skole.
 49. **Knud Sørensen**, Alling pr. Laven; cand. theol.; 1. April 1898—31. Juli 1898 Vikar i Hobro.
 50. **Andreas Christensen**, f. 8. Marts 1879; Sem. 1900 N. Nissum; 12. Septbr.—9. Oktbr. 1900 Vikar i Hobro.
 51. **Ellisabeth Winge**, f. 19. Septbr. 1867 i Kalundborg; eks. Lærerinde 1896 Femmer; før Eksamen Leder af en Privatskole i Skjellerup; Vikar i Hou (ved Mariager); 22. Juni 1899—2. Novbr.

- 1899 Timelærerinde i Hobro, 1. Septbr. 1901 konst., 1. Oktbr. 1903 fast ansat. Leder af Menighedshjemmets Søndagsskole gennem en Arrække.
52. **Hans Peter Christian Marius Knudsen**, f. 27. Febr. 1877 i Faaborg; Alm. Forberedelseseks. Faaborg; Sem. 1896 Skaarup; 1896 Vikar i Faaborg; 20. Aug. 1897 Lærer ved Horslunde priv. Realskole; 1. Septbr. 1899 Lærer ved Hobro priv. Realskole; 1. Juni 1900 Timel. i Hobro, 1. Juni 1903 fast ansat. 1905—06 Aarskursus. Lærer ved Handelsskolen, Bibliotekar ved Folkebogsamlingen.
53. **Johannes Andreas Poulsen**, f. 21. Septbr. 1880 i Heininge ved Slagelse; Sem. 1902 Skaarup; 18. Aug. 1902 Vikar i Hobro; 15. Oktbr. 1902 Hjælpel. i Vinkel Hovedskole ved Viborg; 1. Aug. 1903 Andenl. i Rind Hovedskole ved Viborg; 1. Maj 1907 konst. Lærer ved Ringsted Borgersk.
54. **Hjalmar Schmidt**, f. 19. Juni 1881 i Helletofte (Langeland); Sem. 1902 Skaarup; før Seminaricopholdet (Novbr. 1898 til Febr. 1899) Vikar i Andenlærerembedet i Tullebølle (Langeland); 21. Juni 1902 Vikar ved Hobro priv. Realskole; 3. Novbr. 1902 Timel. i Hobro. Bibliotekar ved Folkebogsamlingen.
55. **Rasmus Hansen**, f. 20. Jan. 1867 i Hygum (ved Jelling); Sem. 1886 Jelling; 1. Septbr. 1886 Vikar i Nykøbing (Mors); 1. Jan. 1887 Lærer ved Magleby Realsk. (Møen); udv. Eksamen (Monradist); 1. Febr. 1891 Lærer og Inspektør ved Magleby Realsk.; 1. Septbr. 1899 Lærer i Præstø; 17. Decbr. 1902 Skoleinsp. i Hobro (overtog Embedet 1. Jan. 1903). Medstifter af og Formd. for Folkebogsamlingen. Virkede stærkt for Afholdsbevægelsen og i det politiske Arbejde for det radikale Venstre, hvis Skoleprogram i Hovedsagen skyldes ham. Se »Dansk biografisk Haandleksikon« I. Bind, 690 f.
56. **Eva Christensen Quist** (Frue) antoges fra 24. Novbr. 1903 til fast Vikar i Hobro. Nedlagde fra samme Tid sin Privatskole i Byen.
57. **Adelaide Frederikke Landmark**, f. 19. Febr. 1877 i Hobro; Alm. Forberedelseseks. 1894 fra Hobro priv. Realskole; Privatlærerinde; 1. Decbr. 1904 Timelærerinde i Hobro.
58. **Martin Lasthein Madsen**, f. 10. Maj 1884; Sem. 1905 Skaarup; 1. Septbr. 1905 Aarsvikar i Hobro.

Lærerkrafter udenfor det egentlige Lærerpersonale:

Jomfru **Wogelius**; ueks.; 1. Novbr. 1849 Haandgerningslærerinde.

Madam **Geisler**; ueks.; omtales 1868 som Haandgerningslærerinde.

Berthelsen og **Knudsen**, Gymnastiklærere for Drengene i Aarene 1883—92.

I Tiden 1894—1901 lededes Pige-gymnastikken i Borgerskolen af følgende Lærerinder fra Hobro priv. Realskole:

Kamma Jacobsen ..	1894—95
Thabitha Fenger ...	1895—97
Agneth Iversen ...	1897—99
Elisabeth Thaarup .	1900—1901

Skolebetjente 1882—1906.

1. **Søren Peter (Isaachsen) Petersen**, f. 15. Febr. 1827 i Als (Aalborg Amt), d. 13. Januar 1900 i Hobro. Arbejdede ved Landbruget paa Egnen omkr. Als, til han 1. Maj 1855 kom til Hobro, hvor han i ca. 10 Aar tjente hos Købmd. S. P. Møller. En Tid derefter havde han en Viktualiehandel i Hobro. 1882 Skolebetj.; afg. 1. Novbr. 1898.
2. **Niels Peter Nielsen**, f. 6. Novbr. 1841 i Næsborg; en Aarrække Kusk hos Konsul Brasch i Hobro; senere Marskandiser i Hobro; omkr. 1890 Kirkebetj. og fra 1. Novbr. 1898 tillige Skolebetjent i Hobro.

Personallistoriske Meddelelser slutter ved Aaret 1906.

Efterskrift.

Med denne Bog har jeg gjort et Forsøg paa — trods et mangelfuldt Kildemateriale — at fortælle Nutiden, hvad Hobro gennem 125 Aar har ofret paa sit Skolevæsen, ofte under ublide økonomiske Kaar.

Samtidig har jeg forsøgt at give en Skildring af Skolelivet i en lille dansk Købstad gennem de mange Aar, fra Høegh-Guldbergs Reformforsøg til den rige Skolelovgivning omkring sidste Aarhundredskifte.

Billederne og en Del af det fremdragne Stof har sikkert kun lokal Interesse (særlig for Personallhistorikere), og det er mit Haab, at Bogen derigennem vil virke sit til, at de Rester af ældre Arkivmateriale, vi endnu har i Behold her i Byen, vil blive bevaret med Omhu.

En Tak til alle, som paa den ene eller anden Maade har bidraget til, at dette Arbejde kunde tilrettelægges og udgives. At jeg standser ved Aar 1906, har sin Grund i, at der foreligger Beretninger om Byens Skolevæsen fra dette Aar til Nutiden.

Hobro, i August 1943.

Hj. Schmidt.

Indholdsfortegnelse:

	Side
Hobro omkr. 1800.....	33
Skoleforhold i Hobro 1784—1812.....	37
Det gamle Skolehus.....	43
Branden 1812.....	46 ¹⁾
Skoleplan af 4. Juli 1817.....	18
Hobro første Skolekommission.....	23
Skole i lejede Lokaler.....	26
Johanne Marie Wassards Gave.....	27
Den nye Skolebygning paa Store Torv.....	31
Undervisningsmateriel og Skoleinventar.....	35
Den indbyrdes Undervisning.....	38
Undervisningsfag, Karaktergivning, Forsømmelser.....	41
Børnetallet (til 1846 inkl.).....	46
Lærernes Ansættelse, Løn m. m.....	46
Skolekonferenser.....	51
Skoleplan af 30. Juni 1846.....	52
Undervisning i Fyrrerne.....	56
Overskoledirektør D. G. Monrad.....	61
Skolelov af 8. Marts 1856.....	62
Kateketembedets Nedlæggelse.....	66
Antallet af skolesøgende Børn.....	69
De første Lærerinder ved Hobro Skole.....	70
Betalingsskole kontra Friskole.....	73
Supplement (1883) til Skoleplanen af 30. Juni 1846.....	76
Skolebygningens Brand; den nye Skolebygning.....	78
Skoleplan af 6. Maj 1892.....	83
Borgerskoleeksamen.....	86
Skolelov af 24. Marts 1899.....	88
Dr. Kragelunds Skoleplan.....	91
Forhandlinger om en Mellemskoleordning.....	91
Overgangsaar.....	95
Kort Oversigt over Skolevæsenets Udvikling.....	99
Tillæg.....	100
Fra Skolekommissionens Forhandlingspr. (Faksimile).	
Mindestenen for J. M. Wassard med bogstavret Tekst.	
Hobro Skolekommission 1814—1906.....	102
Lærerpersonalet gennem 125 Aar.....	103
Skolebetjente 1882—1906.....	109
Efterskrift.....	110
Indholdsfortegnelse.....	111

¹⁾ Sidetallene 33—46 henviser til 1. Ark, som er trykt i »Hobro Købstads Skolevæsen 1931—1941« ved Skoleinspektør Th. Heltoft.